MONA VANA

Maurice Maeterlinck

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

פֿערלאַג פּראָגרעס, לאָנדאָן.

מאָרים מעטערלינק.

מאָנאַ וואַנאַ.

דראַמאַ אין דריי אַקטען.

איבערזעצט פֿון א. פרומקין.

אַרויסגעגעבען פֿון

מ. זוסמאַן, 90 ניו רויד, וויטשעפּעל, א.

לאָנדאָן, 1909.

„אַרבייטער פֿריינד" דרוקעריי, 163 דזשובילי סטריט, א.

פערזאנען:

גידא קאלאנא, קאָמאַנדיר פֿון דער פֿעסטונג אין פיזאַ.

מארקא קאלאנא, זיין פֿאָטער.

דזשיאוואנא (מאָנאַ וואַנאַ), זיין פֿרוי.

פרינציוואלי, געדונגענער קריעגס-גענעראַל פֿון פֿלאָרענץ.

טריוואולציא, קאָמיסאַר פֿון דער רעפובליק פֿלאָרענץ.

באָרסא, } גידאָ'ס אַדיוטאַנטען.
טארעלא, }

וועדיא, פרינציוואַלי'ס סעקרעטאַר.

פריצים, סאָלדאַטען, בויערן, מענער און פֿרויען פֿון פֿאָלק א. אַ. וו.

צייט: סוף פֿופֿצעהנטען יאָהרהונדערט.

דער ערשטער און דריטער אַקט שפיעלען זיך אָב אין פיזאַ; דער צווייטער אויסער דער שטאָדט, אין פרינציוואַלי'ס לאַגער.

ערשטער אקט.

זאַאַל בײַי גידאָ קאָלאָנאַ'ן אין פּאַלאַץ.

ערשטע סצענע.

(גידאָ שטעהט מיט זיינע אַדיוטאַנטען באָרסאָ און טאָרעלאָ ביי אַן אָפּענעם פּענסטער, דורך וועלכען מען זעהט די געגענד אַרום פּיזאַ.)

גידאָ. די פּערצווייפעלטע לאַגע, אין וועלכער מיר געפינען זיך, האָט געצוואונגען דעם שטאַאַט-ראַטה מיר מודה צו זיין וועגען אונגליקען, וואָס מען האָט אונז אַ לאַנגע צייט פערשוויגען. דיביידע אַרמעען, וואָס ווענעציאַ האָט געשיקט צו הילף, זיינען בעלאַגערט פון די פלאָרענטינער גופא, די איינע אין ביביענאַ, די אַנדערע אין עלטשי. די איבערגיינג פון דער ווערניאַ ביי קיוזי און ביי מאָנטאַלאָנע, אַרעדזאָ און אַלע אויסגיינג פון'ם קאַסענטינאָ זיינען ביים שונא אין די הענד. אָבגעשניטען זיינען מיר פון דער גאַנצער וועלט און פערלאָזען, אָהן אַ שום געוועהר, שטעהען מיר אַנטקעגען דעם האַס פון די פלאָרענטינער, וועלכע פערצייהען בלויז, אַזוי לאַנג ווי זיי ציטערן נאָך. אונזערע סאָלדאַטען און דאָס פאָלק פון פיזאַ ווייסען נאָך גאָרנישט מכח אָט די מפלות, נאָר קלאַנגען געהען אַרום און פערגרעסערן פון טאָג צו טאָג די אונרוהען... וואָס וועלען זיי פאָרט טהאָן, ווען זיי וועלען געוואָהר ווערן דעם אמת? זייער צאָרן, זייער שרעק, זייער פערצווייפלונג וועלען זיך אַ קעהר טהאָן אויף אונז און אויף דעם שטאַאַט-ראַטה... פערביטערט זיינען זיי און ווילד דורך דער דריי מאָנאַט-

דיגער בעלאַגערונג, דורך דריי חדשים פֿון אומזיסטען העלדענמוטה, פֿון הונגער און פֿון אַזעלכע יסורים, וואָס ניט קיין סך שטעדט האָבען ביז אַהער דורכגעמאַכט. די איינציגע האָפֿנונג, וואָס האַלט נאָך מוריי און געהאָרכזאַם די צווייפֿלענדע, וועט פֿונאַנדער־פֿאַלען. זיי וועלען רעוואָלטירען, דער שונא וועט איינברעכען, און פיזאַ הערט אויף צו זיין...

באָרסאָ. מיינע לייט האָבען שוין מעהר גאָרנישט, מיט וואָס צו קעמפֿפֿען, קיין איין פֿייל, קיין איין קויל ניט; אומזיסט דרעהען זיי אום די פֿעסער אין די קעלערען; ניטאָ דאָרט קיין איין אונץ פולווער אפילו.

טאָרעלאָ. אייערנעכטען האָב איך אויסגעשאָסען אונזער לעצטע קויל אויף די באַטערייען פֿון סאַן־אַנטאָניאָ און דעם טהורם פֿון סטאַמפאַטשע; און אַזוי ווי זיי האָבען ניט מעהר ווי זייערע שווערדען, ווילען אפילו די רייטער מעהר ניט אַרויפֿגעהן אויף די גראָבענס פֿון דער פֿעסטונג.

באָרסאָ. זעהט נור פֿון דאַנען די עפֿנונג, וואָס פרינצי־וואַלי'ס קאַנאָנען האָבען דורכגעשאָסען אין דער מויער, וואו די צוגעשיקטע זעלנער פֿון וועגעציאַ האָבען זי פֿערטהיידיגט... זי איז פֿופֿציג קלאַפֿטער די ברייט, אַ סטאַדע פֿון שאָף וואָלט דאָרט כ'לעבען געקענט בעקוועם דורכגעהן... קיין מענש וואָלט דאָ מעהר ניט געקענט אויסהאַלטען; די פֿוס־געהער פֿון דער ראָמאַניאַ, די סלאַוואָנער און אַלבאַנעזער האָבען מיר ערקלעהרט, אַז זיי וועלען אַלע אַנטלויפֿען, אויב מיר וועלען זיך ביז ביינאַכט ניט אונטערגעבען.

גידאָ. שוין דריי מאָל זינט צעהן טעג האָט דער שטאַאַט־ראַטה געשיקט די דריי עלטסטע זקנים, כדי צו פֿערהאַנדלען מכח דעם אונטערגעבען זיך. קיין איינער פֿון זיי איז ניט צוריקגעקומען...

טאָרעלאָ. פרינציוואַלי קען אונז ניט מוחל זיין פֿאַר דעם מאָרד פֿון זיין אַדיוטאַנט אַנטאָניאָ רענאָ, וועמען די צאָרענדיגע בויערן האָבען דער'הרג'עט דאָ אויף דער גאַס. פֿלאָרענץ האָט

זיך בענוצט דערמיט, כדי צו שענדען אונזער נאָמען, און האָט בדעה אונז צו בעהאַנדלען ווי באַרבאַרען.

גידאָ. האָב איך דען ניט אַריבערגעשיקט מיין אייגענעם פּאָטער, כדי ער זאָל אויפקלעהרען און פּערענטפערן אָט דעם פּאַלשען שריט פון׳ם צורייצטען עולם, וועמען מיר האָבען ניט געקענט איינהאַלטען? ער איז געווען אַ הייליגער משכון. ער איז ניט צוריקגעקומען...

באָרסאָ. שוין איבער אַ וואָך שטעהט די שטאָדט אָפּען אויף אַלע איהרע זייטען; אונזערע מויערן זיינען חרוב און אונזער געוועהר שווייגט. פּאַרוואָס בעפעהלט פרינציוואַלי ניט דעם שטורם? וואָס זשע, האָט ער מורא פאַר אַ פאַסטקע? פעהלט איהם מוטה, אָדער אפשר האָט פלאָרענץ אַרויסגעגעבען פּערבאָרגענע, געהיימ־ניספולע בעפעהלען?

גידאָ. וואָס פלאָרענץ בעפעהלט, איז שטענדיג געהיימ־ניספול, נאָר דאָס וואָס זי וויל, איז קלאָהר. צו לאַנג שוין איז פיזאַ די טרייע חבר׳טע פון ווענעציאַ און אַן אויפרייצענדעס ביישפיעל פאַר די קליינע שטעדט אין טאָסקאַנאַ... די רעפּובליק פיזאַ מוז פּערשווינדען... ביסלאַכווייז, כיטרע און נידערטרעכטיג איז דער דאָזיגער קריעג פערגיפטעט געוואָרען; אויף אַן אונגע־וועהנליכען אופן האָט מען אויפגערייצט צו גרויזאַמקייט און פּערראַטה, כדי דערנאָך צו קענען רעכטפערטיגען די קומענדע נקמה. ניט סתם אין דער וועלט אַריין האָב איך אַ חשד, אַז מען האָט דורך געהיימע שליחים אויפגערייצט אונזערע בויערן, זיי זאָלען דער׳הרג׳ענען דעם אָפיציר רענאָ. ס׳איז אויך ניט גלאַט אָהן אַ שום גרונד, וואָס מען האָט געגען אונז אין דער מלחמה אַרויסגעשטעלט דעם גרויזאַמסטען פון די געדונגענע גענעראַלען, דעם ווילדען פרינציוואַלי. ער האָט זיך שוין געמאַכט אַ שווידער־ליכען נאָמען ביי דער פלינדערונג פון פיאַטשענצאַ; דאָרט האָט ער ראשית כל — דורך אַ פערזעהן, האָט עס געהייסען — געלאָזט אויס׳הרג׳ענען אַלע בעוואַפענטע מענער, און דערנאָך האָט

ער געמאַכט אַ מאַרק און פֿערקויפֿט פֿינף טויזענד פֿרייע פֿרויען ווי שקלאַפֿינען צו די, וועלכע האָבען געבאָטען דעם בעסטען פרייז...

באָרסאָ. דאָס איז אַ טעות. ניט פרינציוואַלי איז עס געווען; דאָס האָבען די קאָמיסאַרען פֿון פֿלאָרענץ געגעבען דעם בעפֿעהל צו מאַכען דאָס בלוט-באָד און דעם אויספֿערקויף. איך אַליין האָב פרינציוואַלי'ן קיינמאָל ניט געזעהן. נאָר איינער פֿון מיינע ברידער האָט איהם געקענט. ס'קען מעגליך זיין, אַז ער איז פֿון פֿרעמדער אָבשטאַמונג. זיין פֿאָטער, זאָגט מען, איז געווען אַ באַסק אָדער אַ ברעטאָן און האָט געהאַט אַ גאָלדשמיעד-געשעפֿט אין ווענעציאַ. ער שטאַמט פֿון אַ פראָסטער משפחה, דאָס איז ריכטיג, נאָר ער איז ניט דער ווילדער, פֿאַר וועלכען מען האַלט איהם. אויפֿגערעגט, קאַפריזנע, אויסגעלאַסען — דאָס איז ער אפשר, נאָר עהרליך; איהם וואָלט איך מיט אַ גרינג האַרץ איבערגעגעבען מיין שווערד...

גידאָ. האַלט עס, אַזוי לאַנג ווי עס קען אייך פֿערטהיידיגען. מיר וועלען דאָך זעהן, וואָס ער וועט טהאָן, און דערפֿון וועט זיך אַרויסווייזען, ווער פֿון אונז איז גערעכט. ביז דאַן בלייבט אונז איבער בלויז איין וועג, אויב מיר ווילען זיך ניט לאָזען אָבשלאַכטען מיט איינגעבויגענע קעפּ, ניט ריהרענדיג מיט קיין האַנד. מען מוז פֿריהער פֿון אַלצדינג אויסזאָגען די סאָלדאַטען, די בירגער און די בויערן דעם גאַנצען אמת. זיי מוזען וויסען, אַז עס געהט דאָ ניט אין קיין אונטערהאַנדלונג וועגען אונטערגעבען זיך; אַז דאָס איז ניט איינע פֿון יענע מלחמות, וואו צוויי געוואַלטיגע אַרמעען שלאָגען זיך פֿון אין דער פֿריה ביז ביינאַכט און לאָזען איבער דריי פֿערוואונדעטע אויף'ן שלאַכט-פֿעלד; אַז דאָס איז ניט איינע פֿון יענע ברידערליכע בעלאַגערונגען, וואו דער זיעגער ווערט גלייך דעם בעזיעגטען'ס גאַסט און זיין בוזים-פֿריינד. דאָ געהט עס אין אַ קאַמפּף אויף טויט און אויף לעבען, וואו אונזערע פֿרויען, אונזערע קינדער...

צווייטע סצענע.

דיזעלבע, מאַרקאָ.

(מאַרקאָ קאָלאָנאַ קומט אַריין, גידאָ לויפֿט איהם אַנטקעגען, כדי איהם צו אומאַרמען.)

גידאָ. פֿאָטער!... דורך וואָס פֿאַר אַ גליק אין אונזער גרויסען אונגליק, דורך וואָס פֿאַר אַ נס קומסט דו צוריק אַהיים, דאָרט וואו איך האָב שוין מעהר אויף דיר ניט געהאָפֿט!... דו ביסט ניט פֿערוואונדעט? — נאָר דאָך, ס'איז דיר שווער צו געהן... וואָס זשע, זיי האָבען דיך געמוטשעט?... דו ביסט, הייסט עס, אַנטלאָפֿען?... יאָ, וואָס האָבען זיי דיר אָנגעטהאָן?

מאַרקאָ. גאָרנישט, גאָט זיי דאַנק! דאָס זיינען ניט קיין באַרבאַרען... זיי האָבען מיך אויפֿגענומען, ווי מען נעהמט אויף אַ בכבוד'יגען גאַסט. פּרינציוואַלי האָט געלייענט מיינע שריפֿטען; מיר האָבען גערעדט מכח די דריי פּלאַטאָנישע געשפּרעכען, וועלכע איך האָב ענטדעקט און איבערזעצט. אויב דאָס געהן פֿאַלט מיר שווער, איז דאָס בלויז מחמת מיין עלטער און פֿון'ם וויטען וועג, וואָס איך האָב דורכגעמאַכט... דו ווייסט וועמען איך האָב געטראָפֿען ביי פּרינציוואַלי'ן אין געצעלט?

גידאָ. איך קען זיך פֿאָרשטעלען: די אונבאַרמהאַרציגע קאָמיסאַרען פֿון פֿלאָרענץ...

מאַרקאָ. פֿערשטעהט זיך, זיי אויך, אָדער איינעם פֿון זיי; מחמת כ'האָב נור איינעם געזעהן... נאָר דער ערשטער, וועמען מען האָט מיר דאָרט פֿאָרגעשטעלט, איז מאַרסיליוס פֿיציגוס, דער טייערער מייסטער, וועלכער האָט אונז בעקאַנט געמאַכט מיט פּלאַטאָן... מאַרסיליוס פֿיצינוס, פּלאַטאָן'ס נשמה, אַראָבגעקומען צוריק אויף דער ערד... — צעהן יאָהר פֿון מיין לעבען וואָלט איך אָבגעגעבען, איך זאָל איהם קענען זעהן נאָך אַמאָל,

איידער איך וועל אַוועקגעהן אַהין, וואו אַלע מענשען געהען... מיר זיינען געווען ווי צוויי ברידער, וועלכע האָבען זיך ענדליך אויסגעפֿונען... פֿון אַ ר י ס ט אָ ט ע ל האָט מען גערעדט, פֿון פלאַטאָן און פֿון ה אָ מ ע ר... אין אַן איילבערט־וועלדעל, ניט ווייט פֿון׳ם לאַגער ביים ברעג טייך אַרנאָ, האָט ער אין זאַמד אויס־געגראָבען דעם סטאַטוען־קערפּער פֿון אַ געטין, אַזוי זעלטען שעהן, אַז איהר וואָלט זיך גאָר פֿערגעסען אָן קריעג, ווען איהר זעהט איהם. מיר האָבען געגראָבען ווייטער, ער האָט געפֿונען אַן אָרם, איך האָב אויסגעגראָבען צוויי הענד, אַזוי ריין און פֿיין, עפּעס אַזוי ווי זיי וואָלטען געמאַכט געוואָרען צו ברייננגען פֿרייד אויף דער וועלט, אָנצומרינקען די ערד מיט טוי און זיך אונטערהאַלטען מיט דער מאָרגען־רויטקייט. איין האַנד האָט געהאַט לייכט־געבויגענע פֿינגער, אָקוראַט ווי זיי וואָלטען געלעגען ביי אַ פֿרויען־בוזים; די אַנדערע האָט נאָך געהאַלטען אַרומגענומען דאָס הענטעל פֿון אַ שפּיגעל...

ג י ד אָ. פֿאָטער, פֿערגעס ניט, אַז דאָס פֿאָלק שטאַרבט פֿון הונגער און אַז עס האַנדעלט זיך דאָ ניט וועגען צאַרטע הענד און בראָנזענע סטאַטוען...

מ אַ ר ק אָ. די סטאַטוע איז געווען פֿון מאַרמאָר...

ג י ד אָ. גוט, אָבער לאָמיר בעסער ריידען מכח די דרייסיג טויזענד מענשען־לעבענס, וואָס איין אונפֿאָרזיכטיגער שריט, איין איבעריגע רגע קען פֿיהרען צום אָבגרונד, אָדער איין וואָרט אין דער רעכטער צייט, איין פֿרעהליכע בשורה קען נאָך פֿילייכט ראַטעווען... — ניט צוליעב אַ סטאַטוען־קערפּער אָדער צוליעב אָבגעהאַקטע הענד ביסט דו געגאַנגען אַהין... וואָס האָסט דו דאָרט ערפֿאַהרען? פֿלאָרענץ אָדער פּרינציוואַלי, וואָס וועלען זיי פֿאָרט טהאָן מיט אונז? — זאָג עס שנעל... אויף וואָס וואַרטען זיי נאָך? — דו הערסט, ווי דאָס אונגליק שרייט אונטער אונזערע פֿענסטער? זיי רייסען זיך אַרום איבער דאָס גראָז, וואָס וואַקסט צווישען די שטיינער.

מ אַ ר ק אָ. גאַנץ ריכטיג; כ׳האָב גאָר פֿערגעסען, אַז איהר

לעבט אין קריעג, אַצונד, ווען דער פֿריהלינג קומט און דער הימעל שטראַהלט פֿון גליק, ווי אַ קעניג, וואָס כאַפּט זיך אויף פֿון שלאָף; איצט, ווען דער ים הויבט זיך אויף ווי אַ ליכט-בעכער, וואָס אַ הימעל-בלויע געטין דערלאַנגט די געטער אין הימעל-בלויען ליכט; איצט, ווען די ערד איז אַזוי שעהן און האָט די מענשען אַזוי ליעב!... נאָר איהר האָט זיך אייערע פֿריידען, און איך רייד צופֿיעל פֿון מיינע. — איהר זייט ווירקליך גערעכט, און איך וואָלט דיר געדאַרפֿט גלייך אויף'ן שטעל איבערגעבען די שליחות, וואָס איך ברייננ... זי ראַטעוועט דרייסיג טויזענד מענשען-לעבענס, כדי איינס צו פֿעראומערן; אָבער אָט דעם איינעם גיט זי די איידעלסטע געלעגענהייט זיך צו פֿערשאַפֿען אַ נאָמען, וועלכער איז דוכט מיר ריינער, איידער דער גאַנצער כבוד און די גדולה, וואָס דער קריעג קען ברייננען... די ליעבע צו איין איינציגען וועזען ברייננט גליק און איז לויבענסווירדיג, אָבער די ליעבע צו דער מענשהייט איז אַסך העכער... די צניעות און די טרייקייט זיינען גוטע מדות, אָבער עס קומען טעג, ווען זיי קוקען אוים קליין אַנטקעגען עפּעס אַנדערש... זעהסט דו... נאָר לאָז זיך ניט גלייך נעהמען אין פלען דורך די ערשטע ווערטער מיינע, פֿערשטעל זיך ניט דעם וועג מיט שבועות, וועלכע בינדען דער פֿערנונפֿט הענד און פֿים, ווען זי וואָלט וועלען פֿערקירעווען דעם טריט צוריק...

גידאָ (גיט אַ וואונק די אָפֿיצירען, זיי זאָלען אַרויסגעהן). לאָזט אונז אַליין...

מאַרקאָ. ניין, בלייבט דאָ... וואָרים עס האַנדעלט זיך וועגען אונזער אַלעמענס שיקזאַל... באמת גערעדט, וואָלט איך געוואונשען, דער זאַאַל זאָל זיין פֿול פֿון די אַלע קרבנות, וועמען מיר וועלען מציל זיין פֿון טויט! ווי גערן וואָלט איך געוואָלט, אַז די אַלע אונגליקליכע, וועמען מיר ווילען ראַטעווען, זאָלען שטעהן ביי די פֿענסטער און הערען און אייביג געדיינקען די ערלייזונג, וואָס איך ברייננ מיט מיר! וואָרים איך ברייננ די ערלייזונג, אויב די פֿערנונפֿט וועט זי אָננעהמען, און צעהן טויזענד גרינדע קענען

ניט אַריבערוועגען איין שווערען טעות, וואָס זיין געוויכט שרעקט מיך נאָך מעהר, ווייל אויך איך...

גידאָ. פֿאָטער, איך בעט דיך, הער אויף מיט די אַלע רעטעניִשען! וואָס איז דאָס פֿאַרט אַזוינס, וואָס פֿאָדערט אַזויפֿיעל ווערטער? זאָג אונז אַלעס, מיר קענען אַלצדינג הערען, וואָרים מיר האַלטען ניט ווייט פֿון דעם מאָמענט, ווען קיין שום זאַך וועט אונז ניט איבערראַשען...

מאַרקאָ. אַלזאָ, איך האָב געזעהן פּרינציוואַלי'ן און גערעדט מיט איהם. ווי מאָדנע און ווי פֿאַלש איז דאָס בילד, וואָס מענשען מאָלען זיך אויס פֿון דעם, פֿאַר וועמען זיי האָבען מורא!... איך בין געגאַנגען אַהין אַזוי ווי פּריאַמאָס אין דעם געצעלט פֿון אַכילעס. כ'האָב גערעכענט צו געפֿינען אַ ווילדען, שכור'ן און בלוט-בעפֿלעקטען באַרבאַר — אַ מין משוגענעם, ווי מען מאָלט איהם אויס, וועמעס זשעניע ווייזט זיך בלויז אַרויס אויף'ן שלאַכטפֿעלד און וועלכער קומט גאָט ווייס פֿון וואַנען... כ'האָב זיך געריכט צו טרעפֿען דעם דעמאָן פֿון'ם קאַמפּף, בלינד און אונבערעכענט, גרויזאַם און פֿול מיט פּוסטער גאוה, פֿעררעטהעריש און אויסגעלאַסען...

גידאָ. און פּרינציוואַלי איז אָט דאָס אַלעס, נאָר ניט פֿעררעטהעריש...

באָרסאָ. גאַנץ ריכטיג, ער איז עהרליך, כאָטש ער שטעהט אין דיענסט פֿון פֿלאָרענץ; דאָס האָט ער אונז שוין צוויי מאָל געוויזען.

מאַרקאָ. אָבער איך האָב געטראָפֿען אַ מענשען, וועלכער האָט זיך פֿערנייגט פֿאַר מיר, ווי דער שילער פֿאַר זיין לעהרער. ער איז געלערענט, רעדט שעהן, האָט ליעב אַ קלוג וואָרט און דורשט נאָך וויסען. ער הערט אייך אויס מיט געדולד און זיינע אויגען זיינען אָפֿען פֿאַר אַלעס, וואָס איז שעהן. זיין שמייכעל איז פֿול מיט חכמה, ער איז מילד און מענשען-פֿריינדליך און ער ליעבט ניט דעם קריעג. די ליידענשאַפֿטען און יעדע זאַך בעזונדער זוכט ער צו דערגרונטעווען און צו דערגעהן זייער סוד. ער

קוקט אַריין צו זיך אַליין אין האַרצען; ער איז געוויסענהאַפּט און אויפריכטיג, און נור געגען זיין ווילען דיענט ער אַ פּעררעטהעריש‑ען שטאַאַט. די לעבענס-צופּעלע און אפשר אויך דאָס שיקזאַל האָבען איהם געמאַכט פאַר אַ זעלנער און בינדען איהם נאָך איצט צו צו אַ כבוד און גדולה, וואָס ער פּערהאַסט און וואָס ער וועט אויך אַוועקוואַרפען, אַזוי גיך ווי ער וועט בעפריעדיגען איין וואונש; אַ פינסטערן פערלאַנג, וואָס פייניגט יענע מענשען, וועלכע זעהען אוים, ווי זיי וואָלטען געבוירען געוואָרען אונטער דעם געפעהרליכען שטערן פון אַ גרויסער, איינציגער ליעבע, וואָס קען ניט ערפילט ווערן...

ג י ד אָ. פּאָטער, פּאָטער, דו פּערגעסט זיך גאָר, אַז די, וואָס שטאַרבען פאַר הונגער, קענען קיין מינוט ניט וואַרטען. וואָס געהען אונז אָן די אַלע אייגענשאַפטען פון דעם דאָזיגען מאַן? דו רייד בעסער פון דער ערלייזונג, גיב אונז ענדליך יענעס וואָרט, וואָס דו האָסט צוגעזאָגט.

מ אַ ר ק אָ. ס'איז אמת, איך פּערציה עס פיליייכט ווירקליך צו לאַנג; און ווי גרויזאַם עס זאָל ניט זיין פאַר די צוויי ווערענס, וועלכע איך ליעב אַם מייסטען אויף דער ערד...

ג י ד אָ. מיין טהייל נעהם איך שוין ווי עס איז אויף מיר. נאָר ווער איז דער אַנדערער?

מ אַ ר ק אָ. הער אוים, איך וויל... אַז איך בין אָנגעקומען אַהער, האָט מיר די זאַך אויסגעוויזען מאָדנע און שווער. אָבער די אויסזיכט אויף דער רעטונג איז געווען אַזוי פּערפיהרעריש...

ג י ד אָ. טאָ רעד זשע.

מ אַ ר ק אָ. פלאָרענץ וויל אונז פערניכטען. דאָס געריכט פון די צעהן האָט עס בעשלאָסען, און דער שטאַאַט-ראַטה האָט בעשטעטיגט זיין אורטהייל. ס'איז ניט איבערצומאַכען. אָבער פלאָרענץ איז היפאָקריטיש און כיטרע. זי וויל בלייבען גערעכט פאַר דער וועלט, ווענן זי לערנט דרך ארץ; זי וויל ניט טראָגען דעם שאַנד-פלעק פון אַ צו בלוטיגען זיעג. זי וועט דערום זאָגען, אַז פּיזאַ האָט ניט געוואָלט אָננעהמען דעם מילדען אָנבאָט, זיך

אונטערצוגעבען. די שטאָדט וועט גענומען ווערן מיט שטורם. מען וועט אָבלאָזען אויף אונז די שפּאַנישע און דייטשע געדונגענע זעלנער; און ס'איז ניט נייטיג אָט די באַנדעס אַרויסצוגעבען בע־זונדערע בעפעהלען, דאָרט וואו עס געהט אין געוואַלט-טהאַטען, רויב, בראַנד און מאָרד... ס'איז גענוג זיי אָבצולאָזען פון צוים, און זייערע פיהרער וועלען זיך שוין יענעם טאָג געבען די מיה צו זיין הילפלאָז, צו פערלירען יעדען קאָנטראָל איבער זייערע לייט... אָט דאָס איז דאָס שיקזאַל, וואָס מען האָט פאַר אונז אויסגעקליבען; און די שטאָדט פון די רויטע ליליען, זעהענדיג, אַז דער חורבן איז נאָך גרעסער און גרויזאַמער ווי זי האָט עס געוואַגט צו האָפען, וועט זיין די ערשטע עס צו בעדויערן. זי וועט אַרויפוואַרפען די גאַנצע שולד אויף די פרעמדע געדונגענע זעלנער און אויף זייער אומגעריכטער ווילדקייט, און מיט אַ מיענע פון עקעל וועט זי זיי געבען דעם וועג, נאָכדעם ווי זי וועט זיך מעהר ניט נייטיגען אין זייער הילף...

גידאָ. יאָ. דאָס איז קלאָר!

מאַרקאָ. דאָס זיינען די געהיימע בעפעהלען, וואָס פרינ־ציוואַלי האָט געקראָגען פון די קאָמיסאַרען פון דער רעפובליק. שוין אַ וואָך צייט, אַז זיי טרייבען איהם כסדר אָן אַרויסצוגעבען דעם בעפעהל צום לעצטען שטורם. ביז איצט האָט ער זיי אָבגע־צויגען מיט אַלערליי תירוצים. וואָרים אַחוץ אַלעמען האָט ער איבערגענומען בריעף פון די קאָמיסאַרען, אין וועלכע ער ווערט פערדעכטיגט און אָנגעקלאָגט פאַר'ן שטאַאַט-ראַטה אַלס פער־רעטהער. אַז פיזאַ וועט זיין צושטערט און דער קריעג געענדיגט, דאַן וואַרט אויף איהם אין פלאָרענץ אַ געריכט, און פייניגונגען און טויט, ווי עס האָט שוין געטראָפען מעהר ווי איין געפעהר־ליכען גענעראַל פון דעם סאָרט. ער ווייסט אַלזאָ, וואָס איהם שטעהט פאַר...

גידאָ. זעהר שעהן, און וואָס לייגט ער פאָר?

מאַרקאָ. ער איז ערב, — אַזוי ווייט ווי מען קען ערב זיין פאַר די שטימונג פון אָט די ווילדע, — ער איז ערב פאַר

אַ טהייל פֿון די זעלנער, וועלכע ער האָט אַלֵיין געדונגען. על כל פנים איז ער זיכער מיט אַ וואַך פֿון הונדערט מאַן, וועלכע זיינען איהם טריי און איבערגעבען, און אויף זיי קען ער זיך פֿאָל-שטענדיג פֿערלאָזען. ער לייגט דיר אַלזאָ פֿאָר, אַריינצוקומען אין פיזאַ מיט די אַלע, וועלכע וועלען נור וועלען מיטגעהן מיט איהם, און אונז העלפֿען געגען דער אַרמעע, וועלכע ער פֿערלאָזט...

ג י ד אָ. אין מענשען נייטיגען מיר זיך ניט, און אַזעלכע געפֿעהרליכע הילפֿס-טרופּען דאַרפֿען מיר ניט האָבען. זאָל ער אונז געבען קוילען, פּולווער און לעבענס-מיטלען.

מ אַ ר ק אָ. נו פֿערשטעהט זיך! ער האָט פֿאָראויסגעזעהן, אַז דו וועסט ניט וועלען אָננעהמען אַזאַ אָנבאָט, וואָס קוקט אויס פֿון אויבען אויף פֿערדעכטיגט. ער לייגט דיר אַלזאָ פֿאָר, אַריינצושיקען אַהער אין שטאָדט אַ צוג פֿון דריי הונדערט וועגען מיט געוועהר און לעבענס-מיטלען, וואָס איז נאָר וואָס אָנגעקומען צו איהם אין לאַגער.

ג י ד אָ. ווי אַזוי וויל ער דאָס מאַכען?

מ אַ ר ק אָ. דאָס ווייס איך ניט. — אויף פּאָליטיק און קריעגס-קונסט פֿערשטעה איך זיך גאָרנישט. — אָבער ער טהוט וואָס ער וויל. ניט קוקענדיג אויף די קאָמיסאַרען פֿון פֿלאָרענץ איז ער דערווייל אַליין בעל הבית ביי זיך אין לאַגער, כל זמן דער שטאַאַט-ראַטה רופֿט איהם ניט אָב. און ער וועט זיך ניט דערוועגען איהם אָבצורופֿען אין דעם טאָג פֿאַר אַ זיעג און אָן דער שפּיצע פֿון אַן אַרמעע, וועלכע האָט דעם פֿולען צוטרוי צו איהם, וואַרטענדיג אויף איהר רויב. פֿלאָרענץ מוז אַלזאָ אָבוואַרטען די גינסטיגע שטונדע...

ג י ד אָ. ס'קען זיין; איך פֿערשטעה, אַז ער קען אונז רעטען, כדי זיך אַליין צו רעטען און נעהמען נקמה פֿון זיינע פֿיינד. אָבער ער וואָלט דאָך דאָס געקענט טהאָן אויף אַ גלענצענדערן אופן. וואָס וועט איהם אַרויסקומען דערפֿון, וואָס ער וועט נאָך פֿער-גרעסערן די צאָהל פֿון זיינע שונאים? וואו ויעט ער זיך אַהינטהאָן און וואָס וועט פֿון איהם ווערן? וואָס פֿערלאַנגט ער אין אויסטויש?...

מאַרקאָ. דאָס איז דער מאָמענט, מיין זוהן, ווען די ווער־טער ווערן גרויזאַם און אַלמעכטיג... דאָס איז דער מאָמענט, מיין זוהן, ווען צוויי, דריי ווערטער מיט אַמאָל באָרגען ביים שיקזאַל זיין קראַפט און קלייבען זיך אויס זייערע אָפּפער... מיך שווידערט ביי דעם געדאַנק, אַז דער קלאַנג פון מיין שטימע, די אַרט און ווייזע ווי איך וועל אַרויסזאָגען דאָס, וואָס דאַרף געזאָגט ווערן, קען אומברייגגען אָדער ראַטעווען טויזענדער מענשען-לעבענס...

גידאָ. כ'הויב ניט אָן פערשטעהן... אין אַזאַ אַנגסט און נויט ווי די, אין וועלכע מיר געפינען זיך, קענען, דאַכט זיך, די גרויזאַמסטע ווערטער ניט פערגרעסערן דאָס ווירקליכע אונגליק...

מאַרקאָ. איך האָב דיר געזאָגט, אַז פּרינציוואַלי איז מיר פאָרגעקומען קלוג און מענשליך... נאָר וואו איז דער חכם, וואָס האָט ניט זיין שגעון? וואו איז דער גוטער, טוגענדהאַפטער מענש, וואָס איז קיינמאָל ניט געקומען אויף שרעקליכע געדאַנקען?... אויף דער רעכטער זייט שטעהט די פערנונפט, דאָס מיטלייד, די גערעכטיגקייט, אויף דער לינקער זייט עפּעס אַנדערש: די תאוה, די ליידענשאַפט, וואָס ווייס איך, דער שגעון, אין וועלכען מיר האַלטען אין איין אַריינפאַלען... איך אַליין בין שוין איינמאָל אַריינגעפאַלען, דו וועסט אפשר נאָך אַריינפאַלען, און אַזוי קען עס נאָך אַמאָל טרעפען מיט מיר אויך... וואָרים אַזוי איז שוין דער מענש... אַ שמערץ, וואָס דאַרף אייגענטליך ניט זיין קיין מענשען'ס שמערץ, איז גרייט דיך דורכצונעהמען... און איך, וואָס איך זעה אַזוי דייטליך, אַז ער איז גאָרנישט אין פערגלייך מיט דער צרה, וועלכע רופט איהם אַרויס, איך האָב געגעבען אַ וואָרט, וואָס איז נאָך אַסך נאַרישער איידער אָט דער שמערץ, וועלכער וועט זיין נאַריש... און אָט דעם נאַרישען צוזאָג וועט דער קלו־גער, וואָס איך וואָלט געוואָלט זיין, און וועלכער האָט צו דיר גערעדט אין נאָמען פון דער פערנונפט, אויף אַ נאַרישען אופן האַלטען... איך האָב צוגעזאָגט, אין פאַל דו וועסט פערוואַרפען דעם פאָרשלאַג, זיך אומקעהרען צוריק אין פיינדליכען לאַגער... וואָס שטעהט מיר דאָרט פאָר?... וואַהרשיינליך פייניגונג און

טויט אַלם בעלוינונג פֿאַר מיין נאַרישער עהרליכקייט... און דאָך וועל איך געהן... אומזיסט זאָג איך מיר, ס'איז אַ שטיק דומהייט, וואָס איך וויקעל איין אין פורפור, כדי זיך אַליין אָבצונאַרען; דאָך וועל איך בעגעהן אַט די דומהייט, וועלכע איך טאַדעל אַליין, וואָרים איך האָב נאָך וויניגער די קראַפֿט צו טהאָן, וואָס מיין שכל הייסט מיר... אַך יאָ, איך געה אַראָב פֿון וועג, איך רייד שעהנע ווערטער, כדי נאָך אַביסעלע צו פֿערציהען דעם מאָמענט פֿון דער ענטשיידונג... אָבער פֿילייכט איז דאָס גאָר אַן אונ־רעכט פֿון מיר, דיר אַזוי וויניג צו טרויען... נו, הער אוים, דער גרויסער צוג פֿון וועגען, וואָס איך האָב אַליין מיט מיינע אויגען געזעהן, די לעבענס-מיטלען, די וואַגאָנען פֿול מיט תבואה, וויין, פֿרוכטען און גרינוואַרג, די סטאַדעס שאָף און רינדער, גענוג און איבער־גענוג צו שפייזען אַ גאַנץ פֿאָלק מאָנאַטען לאַנג; אַט די אַלע פֿעסער מיט פולווער און שטיקער בליי, גענוג צו בעזיעגען פֿלאָ־רענץ און שטעלען דערמיט פיזאַ צוריק אויף די פֿים, — אַט דאָס אַלעס וועט היינט ביינאַכט צוגעשיקט ווערן אַהער אין שטאָדט, אויב דו וועסט אין אויסטויש שיקען פרינציוואַלי'ן אויף איין נאַכט — וואָרים מיט דעם ערשטען מאָרגען-שטראַהל שיקט ער זי אָב צוריק, — נאָר אַלם צייכען פֿון זיעג און אונטערוואָרפֿענקייט פֿאָדערט ער, אַז זי אַליין זאָל קומען און איינגעהילט בלויז אין איהר מאַנטעל...

גידאָ. ווער? ווער זאָל קומען?...

מאַרקאָ. דזשיאָוואַנאַ...

גידאָ. ווער?... מיין ווייב?... וואַנאַ?...

מאַרקאָ. יאָ, דיין דזשיאָוואַנאַ... ענדליך האָב איך עס אַרויסגעזאָגט...

גידאָ. אָבער פֿאַרוואָס גראָד מיין וואַנאַ, אויב ער האָט אַזעלכע תאוות?... עס זיינען דאָך פֿאַרהאַן טויזענד אַנדערע פֿרויען...

מאַרקאָ. ווייל זי איז די שעהנסטע און ער האָט זי ליעב...

גידאָ. ער האָט זי ליעב?... וואו האָט ער זי געזעהן?... ער קען זי דאָך גאָר ניט...

מאַרקאָ. ער קען זי און האָט זי געזעהן, נאָר ווען און ווי, דאָס האָט ער ניט געוואָלט זאָגען...

גידאָ. אָבער זי, האָט זי איהם געזעהן?... וואו האָט ער זיך מיט איהר געטראָפען?...

מאַרקאָ. זי האָט איהם קיינמאָל ניט געזעהן, אָדער זי געדיינקט עס יעדענפאַלס ניט...

גידאָ. פון וואַנען ווייסט דו דאָס?...

מאַרקאָ. זי אַליין האָט עס מיר געזאָגט.

גידאָ. ווען?

מאַרקאָ. איידער איך בין אַריין אַהער אין זאַאַל...

גידאָ. און דו האָסט איהר געזאָגט...

מאַרקאָ. אַלצדינג.

גידאָ. אַלצדינג... וואָס?... דעם גאַנצען עקעלהאַפטען שאַכער־מאַכער?... און דו האָסט געסמייעט...

מאַרקאָ. יאָ.

גידאָ. און וואָס האָט זי געענטפערט?...

מאַרקאָ. געענטפערט האָט זי גאָרנישט דערויף. זי איז געוואָרען בלייך און איז אַוועק, ניט אויסרעדענדיג קיין איין וואָרט.

גידאָ. יאָ, אַזוי איז מיר ליעבער!... זי וואָלט געקענט אַרויס פון די כלים, זי וואָלט געקענט אויפשפרינגען, דיר אָנשפייען אין פנים אָדער דיר פאַלען צו די פיס... נאָר אַזוי איז מיר ליעבער... בלייך ווערן און אַוועקגעהן!... אַזוי וואָלט אַ מלאך געטהאָן... אָן דעם דערקען איך וואַנאַ'ן. זי האָט גאָרנישט געהאַט וואָס צו זאָגען, און אויך מיר, מיר וועלען גאָרנישט זאָגען... מיר וועלען ווידער פערנעהמען אונזערע פלעצער אויף די מויערן פון דער פעסטונג, און אויב ס'איז אונז בעשטימט צו שטאַרבען, וועלען מיר וויינינגסטענס שטאַרבען ווי עהרען־מענער, ניט מאַכענדיג צו שאַנד אונזער מפּלה...

מאַרקאָ. מיין זוהן, איך פערשטעה דיך, און אָט דער נסיון איז פאַר מיר כמעט אַזוי שרעקליך ווי פאַר דיר. נאָר די צרה איז דאָ, דער קלאַפּ איז געגעבען געוואָרען, לאָמיר לאָזען דער

פערנונפט צייט אָבצוואווענגען אונזער שמערץ און אונזערע פליכטען...

גידאָ. ביי אַזעלכע שענדליכע אָנבאָטען איז פאַרהאַן בלויז איין פליכט, און וואָס מעהר מען דיינקט נאָך דעריבער, אַלץ עקעלהאַפטער קומט די זאַך פאָר...

מאַרקאָ. און דאָך מוזט דו זיך פרעגען, צי דו האָסט דאָס רעכט איבערצוגעבען אַ גאַנץ פאָלק צום טויט, בלויז כדי אָבצוּ־לייגען אַן אונפערמיידליכע צרה אויף אַ פּאָר אָרעמע שטונדען שפּעטער. וואָרים אַז די שטאָדט וועט גענומען ווערן מיט שטורם, דאַן וועט דאָך וואַנאַ סיי ווי סיי אַריינפאַלען צו דעם זיגער אין די הענד...

גידאָ. ניין... דאָס איז מיין זאַך...

מאַרקאָ. זעהר שעהן; אָבער טויזענדער מענשענלעבענס, זאָגט אַליין, איז דאָס ניט פיעל? איז דאָס ניט פיליכט צופיעל, איז דאָס גערעכט?... אַז דיין גליק אַליין וואָלט אָבגעהאַנגען דער־פון, וואָלסט דו זיך אויסגעקליבען דעם טויט און איך וואָלט עס פערשטאַנען; כאָטש אַצונד, זיך געפינענדיג אויף דער גרענעץ פון אַ לעבען, אין וועלכען איך האָב געזעהן אַזוי פיעל מענשען, און מחמת דעם אויך אַזוי פיעל מענשליכעליידען, אַצונד קום איך צום שלום, אַז עס איז גאָר ניט אַזאַ חכמה אויסצוקלייבען דעם טויט, דעם גרויזאַמען, קאַלטען טויט מיט זיין איביגען שטיל־שווייגען, ווי גרויס און ווי שווער עס זאָלען ניט זיין די יסורים פון'ם גוף און פון דער נשמה, וועלכע קענען איהם אָבהאַלטען... אָבער דאָ שטעהען פיעל טויזענדער מענשענלעבענס אין קאָן, קריעגס־ברידער, פרויען און קינדער... טהו וואָס אַ ווילדער פערברעכער פאָדערט פון דיר, און דאָס, וואָס דיר דוכט זיך אויס טייפליש, וועלען די קומענדע דורות האַלטען פאַר אַ העלדען־טהאַט. זיי וועלען דיין האַנדלונג אָבמעסטען מיט מילדערע אויגען, מיט מענשליכערע און גערעכטערע בליקען... גלויב מיר, קיין זאַך וועגט ניט אַריבער איין איינציג גערעטעט לעבען, און אַלע טוגענדען, אַלע אידעאַלען פון דער מענשהייט, אַלעס, וואָס הייסט עהרע, טרייקייט און עהנליכעס, איז ניט מעהר ווי אַ קינדער־שפּיעל אין פערגלייך מיט

דעם... דו ווילסט אין אַ מורא'דיגען נסיון בלייבען ריין און איהם ביישטעהן ווי אַ העלד, אָבער דו מיינסט מיט אונרעכט, אַז דער טויט איז דער איינציגער און דער העכסטער אויסדרוק פֿון העלדענמוטה. די העלדענמוטהיגסטע טהאַט איז די שווערסטע, און דער טויט איז אָפֿטמאָל אַסך לייכטער איידער דאָס לעבען...

גידאָ. ביסט דו מיין פֿאָטער?...

מאַרקאָ. יאָ, און איך בין שטאָלץ דערויף... ווען איך שטעה דאָ און קעמף געגען דיר, בעקעמף איך אויך זיך אַליין; און וואָלסט דו צו שנעל נאָכגעגעבען, וואָלט איך דיך ניט אַזוי ליעב געהאַט...

גידאָ. יאָ, דו ביסט מיין פֿאָטער, און דו האָסט עס בעוויזען, וואָרים אויך דו וועסט אויסקלייבען דעם טויט. איך וויל ניט וויסען פֿון דעם דאָזיגען עקעלהאַפֿטען אָבמאַך; דו וועסט צוריקגעהן אין פֿיינדליכען לאַגער און דאָרט אַריבערטראָגען דעם גורל, וואָס פלאָרענץ וועט פֿאַר דיר בעשטימען...

מאַרקאָ. מיין זוהן, עס האַנדעלט זיך ניט נור וועגען מיר, אַ גאַנץ איבעריגען אַלטען מאַן, וואָס האָט מעהר קיין שום רעכט ניט אויף דאָס לעבען און וועלכער ליגט קיינעם אין זינען ניט... און דערום זאָג איך מיר, אַז עס איז אַהויסגעוואָרפֿען די אַרבייט זיך צו ראַנגלען מיט זיך אַליין און בעקעמפֿען אין מיר גופא אַן אַלטע נאַרישקייט, כדי צו טהאָן דאָס, וואס וואָלט געווען קלוג... איך ווייס ניט, פֿאַרוואָס איך וויל געהן אַהין... מיין זעעלע איז געבליבען צו יונג אין מיין אַלטען קערפּער, און איך געהער צו אַ צייט, ווען די פֿערנונפֿט האָט געהאַט ווינציג וואָס צו זאָגען... נאָר איך בעדויער, וואָס אַזוי פֿיעל כוחות פֿון די אַלטע, פֿערגאַנגענע טעג לאָזען מיך ניט ברעכען אַ נאַרישען צוואָג...

גידאָ. איך פֿאָלג דיין ביישפּיעל.

מאַרקאָ. וואָס מיינסט דו דערמיט?

גידאָ. אַז איך וועל האַנדלען אַזוי ווי דו, אַז איך וועל בלייבען טריי די קרעפֿטען פֿון דער פֿערגאַנגענהייט, וועלכע ווייזען דיר אויס צו זיין נאַריש, דאָך צום גליק בעהערשען זיי דיך נאָך...

מאַרקאָ. זיי האָבען קיין שום מאַכט ניט איבער מיר, ווען עס האַנדעלט זיך וועגען אַנדערע; און אויב די אָרעמע אויפאָפּ־פּערונג פון מיין וואָרט קען דיר לייכטער מאַכען דאָס האַרץ, בין איך גרייט, דאָס דאָזיגע וואָרט ניט צו האַלטען, און וואָס דו זאָלסט ניט בעשליסען, איך וועל ניט צוריקגעהן אַהין...

גידאָ. גענוג, מיין פאָטער. — אַניט קענען זיך נאָך ביי מיר אַרויסרייסען אַזעלכע ווערטער, וועלכע אַ זוהן דאַרף ניט זאָ־גען דעם פאָטער, זאָגאַר ווען ער געהט אַרויף אויף אַ פאַלשען וועג...

מאַרקאָ. מיין זוהן, זאָג מיר אַלע ווערטער, וועלכע דער צאָרן וועקט נור אויף אין דיין האַרצען. איך נעהם זיי אָן אַלס עדות פון געדעכטע שמערצען... מיין ליעבע צו דיר הייגגט ניט אָב פון ווערטער, וועלכע דו קענסט מיר זאָגען... אָבער אין דער צייט וואָס דו פערפלוכסט מיך, לאָז די פערנונפט און דאָס איי־דעלע מיטגעפיהל פערנעהמען דעם פלאַץ פון די קללות, וועלכע רייסען זיך אַרויס פון דיין ברוסט...

גידאָ. זאָל זיין גענוג. איך וויל מעהר גאָרנישט הערען. דיינק נאָך און מאַך זיך קלאַהר, וואָס דו פערלאַנגסט פון מיר. דאָס ביסט דו דאָס, וועמען עס פעהלט איצט פערנונפט, הויכע און איידעלע פערנונפט, און די מורא פאַר'ן טויט פערדונקעלט דיין קלאָהרען פערשטאַנד. איך קוק מיט ווייניגער מורא דעם טויט אין די אויגען; און איך האַלט זיך פעסט אָן דיין לעהרע, אָן דעם מוטה, וואָס דו האָסט מיר איינגעפלייסט, איידער די יאָהרען און די פוסטע ביכער האָבען דיין מוטה אַזוי געבראָכען. מיר זיינען אַליין דאָ אין זאַאַל. קיינער האָט דיין שוואַכקייט ניט געזעהן, און מיינעביידע אַדיוטאַנטען וועלען מיט מיר אינאיינעם האַלטען אַ סוד, וואָס מיר וועלען, אַך! סיי ווי סיי ניט דאַרפען האַלטען לאַנג. זאָל דאָס בלייבען בעגראָבען ביי אונז אין האַרצען און לאָמיר אַצונד ריידען מכח דעם לעצטען קאַמפף...

מאַרקאָ. ניין, מיין זוהן, דאָס לאָזט זיך ניט בעגראָבען; וואָרים די יאָהרען און די ביכער, וועלכע דו רופסט אָן פוסט,

האָבען מיך געלערענט, אַז עס איז קיינמאָל און פֿאַר קיין פֿאַל ניט ערלויבט אויף אַזאַ'ן אופן צו בעגראָבען איין איינציג מענשען־לעבען. איך האָב אפשר טאַקע ניט דעם מוטה, וואָס נור ער אַליין שטעהט אַזוי הויך ביי דיר אין די אויגען, נאָר דערפֿאַר בלייבט מיר נאָך איבער אַן אַנדערער, וועלכער איז פֿילייכט ניט אַזוי גלענצענד און ווערט פֿון די מענשען ניט אַזוי געלויבט, מחמת ער פֿערשאַפֿט וויניגער אונגליק; וואָרים די מענשען פֿערעהרען דאָס, וואָס ברייננט זיי שמערצען... אָט דער מוטה וועט מיר געבען די מעגליכקייט צו ערפֿילען דאָס, וואָס בלייבט מיר נאָך איבער פֿון מיין פֿליכט.

ג י ד אָ. און וואָס איז דאָס אַזוינס, וואָס בלייבט דיר נאָך איבער?

מ אַ ר ק אָ. איך וויל ענדיגען דאָס, וואָס איך האָב דאָ אומזיסט אָנגעפֿאַנגען. דו ביסט בלויז געוועזען דער ערשטער ריכטער, אָבער ניט דער איינציגער, און די אַלע, איבער וועמעס לעבען אָדער טויט אָט די שטונדע דאַרף ענטשיידען, האָבען אַ רעכט צו וויסען זייער גורל, און פֿון וואָס עס הייננט אָב זייער ערלייזונג...

ג י ד אָ. איך פֿערשטעה דיך ניט. וויניגסטענס האָף איך, אַז איך פֿערשטעה דיך נאָך ניט... דו האָסט געזאָגט?...

מ אַ ר ק אָ. איך האָב געזאָגט, אַז אַרויסגעהענדיג פֿון דעם דאָזיגען זאַאַל וועל איך מיטטהיילען דעם פֿאָלק, וואָס פרינציוואַלי באָט דיר אָן און וואָס דו פֿערוואַרפֿסט...

ג י ד אָ. זעהר גוט, דאָס מאָל האָב איך עס פֿערשטאַנען. עס טהוט מיר לייד, וואָס פוסטע ווערטער האָבען אונז אַזוי וויים געבראַכט, און איך בעדויער אויך, וואָס דיין פֿאַלשער וועג צווינגט מיך אָבצוטרעטען פֿון דעם כבוד און רעספּעקט, וואָס איך בין דיר שולדיג אַלס אַלטער מאַן... נאָר דאָך האָט דער זוהן די פֿליכט צו בעשיצען דעם פֿאָטער געגען זיך אַליין, ווען ער געהט אַראָב פֿון גלייכען וועג. — אַחוץ דעם, אַזוי לאַנג ווי פּיזאַ שטעהט, בין איך איהר בעל הבית און דער וועכטער פֿון איהר עהרע. באָרסאָ און טאָרעלאָ, צו אייך אין די הענד גיב איך איבער מיין

פֿאָטער. איהר וועט איהם אָבהיטען, ביז ער וועט צוריקקומען צו זיין בעוואוסטזיין. קיין זאַך איז ניט געשעהן... קיינער זאָל דערפֿון ניט וויסען... פֿאָטער, איך פֿערגיב דיר. דו וועסט מיר פֿערגעבען, ווען די לעצטע שעה וועט אין דיר דערוועקען דעם אָנדיינקען אָן יענע טעג, אין וועלכע דו האָסט מיר געלערענט צו זיין אַ מאַן אָהן מורא און אָהן שוואַכקייט...

מאַרקאָ. מיין זוהן, איך פֿערגיב דיר אויך פֿאַר דער לעצטער שעה. איך וואָלט געהאַנדעלט פונקט ווי דו... דו קענסט מיך האַלטען געפֿאַנגען, נאָר מיין סוד בלייבט פֿריי; ס'איז שוין צו שפעט צו דערשטיקען מיין שטימע...

גידאָ. וואָס הייסט דאָס אַזוינס? וואָס מיינסט דו דערמיט צו זאָגען?

מאַרקאָ. אַז אין דעם זעלבען מאָמענט, ווען מיר ערגערן זיך דאָ, זיצט שוין דער שטאַאַט-ראַטה און בעקלעהרט פּרינצי־וואַלי'ס פֿאָרשלאַג.

גידאָ. דער שטאַאַט-ראַטה?... פֿון וואַנען ווייסט ער דאָס?...

מאַרקאָ. פֿון מיר; איך האָב עס איהם מיטגעטהיילט, איידער איך בין אַריין אַהער.

גידאָ. דו! ניין, ס'איז ניט מעגליך, אַז די מורא פֿאַר'ן טויט און די אַלטע יאָהרען דיינע זאָלען דיר האָבען אַזוי פֿערפֿיהרט, איבערצוגעבען מיין איינציג גליק, מיין גאַנצע ליעבע, די גאַנצע לוסט און ריינקייט פֿון אונזער פֿערהייראַטען לעבען אין פֿרעמדע הענד, אין די הענד פֿון איינפֿאַכע קרעמער, וועלכע וועלען אַלעס קאַלטבליטיג וועגען און מעסטען, אָקוראַט ווי זיי וועגען זאַלץ און מעסטען עהל ביי זיך אין די קראָמען!... ניין, איך גלויב עס נאָך ניט... איך וואָלט עס נור דאַן געגלויבט, ווען איך זעה עס... און ווען איך זעה עס, וואָלט איך דיך אָנגעקוקט, מיין אָרעמער, אַלטער פֿאָטער, וועמען איך האָב געליעבט, וועמען איך האָב געמיינט, אַז איך קען, אין וועמעס וועג איך האָב געהאָפֿט צו געהן, — איך וואָלט דיך אָנגעקוקט מיט אַ גרעסערער איבערראַשונג און מיט דעם זעלבען עקעל, אַזוי ווי יענעם געמיינעם,

שמוציגען שד, וועלכער שלעפט אונז היינט אַראָב אין אָט דעם עקעלהאַפטען זומפּ...

מאַרקאָ. דאָס וואָס דו האָסט געזאָגט איז אמת, מיין זוהן, דו האָסט מיך ווינציג וואָס געקענט, און דאָס איז מיין איינענע שולד. אַז די אַלטע יאָהרען זיינען אָנגעקומען, האָב איך דיר גאָר־נישט געזאָגט וועגען דעם, וואָס זיי האָבען מיר טאָג-טעגליך גע־לערענט מכח לעבען און ליעבע, מכח דאָס גליק און די ליידען פון די מענשען... מען לעבט אָפּט אָב אַ לאַנגע צייט אינאיינעם מיט די, וועמען מען ליעבט, און מען פערשוויינט פונדעסטוועגען דאָס, וואָס איז אַזוי נייטיג אַרויסצוזאָגען... מען געהט, געטריבען פון דער פערגאַנגענהייט; מען מיינט, אַז אַלעס געהט אינ־איינעם. און אַז עס קומט עפּעס אַן אונגליק און מען כאַפּט זיך פלוצלינג אויף, דאַן דערזעהט מען מיט ערשטוינונג, ווי וויים מען שטעהט איינער פון אַנדערן... ווען איך וואָלט דיר בעסער דער־צעהלט, וואָס עס האָט זיך געענדערט ביי מיר אין האַרצען; ווען איך וואָלט מיט דיר גערעדט וועגען די אַלע פוסטע פאַנטאַזיעס, וועלכע זיינען פערשוואונדען איינע נאָך די אַנדערע, וועגען די אַלע ווירקליבקייטען, וועלכע האָבען פערנומען זייער פלאַץ, — דאַן וואָלט איך אַצונד ניט געשטאַנען פאַר דיר ווי אַן אָרעמער אונבעקאַנטער, וועמען דו הויבסט אַן צו האַסען...

גידאָ. איך בין גליקליך, וואָס איך האָב דיך אַזוי שפּעט דערקענט... און וועגען אַלעס אַנדערע שטעהט די זאַך פאַר מיר גאַנץ קלאָהר. איך וויים פאָראויס, וואָס דער שטאַאַט-ראַטה וועט אויסקלייבען. ס'איז דאָך ווירקליך אַזוי לייכט אויף אַזאַ'ן אופן זיך צו ראַטעווען אויף די קאָסטען פון אַן איינציגען מענשען; ס'איז אַ נסיון, וועלכען אַסך איידעלערע הערצער, ווי אָט די געלד־גיעריגע קרעמער, וואָלטען ניט געקענט ביישטעהן. — אָבער דאָס בין איך זיי ניט שולדיג. דאָס בין איך קיינעם ניט שולדיג. איך האָב זיי געאָפּפערט מיין בלוט און מיינע נעכט, די אַלע פלאַגען און יסורים פון דער דאָזיגער בעלאַגערונג, דאָס איז גענוג און דאָס איז אַלעם. דאָס איבעריגע איז מיינס, איך וועל קיינעם ניט

פֿאָלגען; דערווייל בין איך קאָמאַנדיר! ווען עס זאָל גאָר האַלטען שלעכט, בלייבען מיר יעדענפֿאַלם מיינע דריי הונדערט רייטער, און די וועלען נור מיך הערען און ניט דעם ראַטה פֿון פֿייגהייט...

מאַרקאָ. מיין זוהן, דו האָסט אַ טעות. דער שטאַאַט־ראַטה פֿון פיזאַ, אָט די קרעמער, וועלכע דו פֿערהאַסט און שענדעסט, נאָך איידער דו ווייסט, וואָס זיי וועלען ענטשיידען, זיי האָבען אין דער ביטערסטער מינוט פֿון נויטה אדרבה געוויזען אַ ביישפּיעל פֿון איידעלקייט און פֿעסטקייט. זיי האָבען ניט געוואָלט קויפֿען זייער רעטונג מיט דער טרייהייט און ליעבע פֿון אַ פֿרוי, און אין דער רגע, וואָס איך האָב זיי פֿערלאָזען, האָבען זיי געשיקט זאָגען וואַנאַ'ן, אַז זיי גיבען איבער דעם גורל פֿון דער שטאָדט צו איהר אין די הענד.

גידאָ. וואָס!... זיי האָבען עס געסמייעט צו טהאָן, דאָרט וואו איך בין ניט געוועזען דערביי? זיי האָבען געוואַגט צו ווידער־האָלען פֿאַר איהר די אונפֿערשעהמטע ווערטער פֿון דעם דאָזיגען ווילדען טייוועל?... מיין וואַנאַ!... ווען איך דערמאָן זיך נור אָן איהר צאַרטען פנים, וואָס איין בליק איז גענוג איהם רויט צו מאַכען, אָן דער שעהמעדיגקייט, וואָס שפּיעלט זיך דערויף אָב און וואָס גיט צו אַ פֿרישען גלאַנץ צו איהר שעהנקייט!... מיין וואַנאַ פֿאַר אייך אַלטע לייט מיט די פֿונקעלענדע אויגען, פֿאַר אייך קליינע, בלאַסע קרעמער מיט דעם פֿאַלשען שמייכעלע; פֿאַר די, וועלכע זיינען אימער געשטאַנען פֿאַר איהר אַזוי ווי פֿאַר אַ הייליגע!... זיי האָבען עס איהר אַלזאָ געזאָגט: געה אַהין, אַליין און נאַקעט, ווי ער פֿערלאַנגט... געה און גיב איהם אָב אָט דעם קערפּער, וואָס קיין מענש האָט אין דער מחשבה אפילו ניט אָנגעריהרט, אַזוי אונשולדיג, אַזוי יונגפֿרוילין האָט ער אויסגעזעהן ביי אַלעמען אין די אויגען; אָט דעם קערפּער, וואָס איך, איהר מאַן, האָב נור ציטערענדיג אָבגעדעקט, און מיינע הענד געבעטען, און מיינע אויגען בעשוואָרען צו בלייבען ריין און צניעות'דיג, כדי איהם ניט צו בעפֿלעקען מיט אַ ניט-ערלויבטען שווידער... און אין דער צייט וואָס איך רייד דאָ, זיצען זיי דאָרט און זאָגען דאָס...

נו יאָ, זיי זיינען פּעסט און איידעל, זיי צווינגען זי ניט צו געהן אַהין... נו, פערשטעהט זיך, זיי וועלען עס ניט וואַגען, אַזוי לאַנג איך בין דאָ... אַלץ וואָס זיי ווילען איז איהר צושטימונג. — און מיין צושטימונג, ווער פרעגט נאָך איהר?...

מאַרקאָ. האָב איך עס דען ניט געטהאָן, מיין זוהן? — אַז איך וועל גאָרנישט אויספיהרען, וועלען זיי אליין קומען...

גידאָ. זאָלען זיי נור קומען! נו, וואַנאַ האָט שוין פאַר אונז ביידע געענטפערט...

מאַרקאָ. איך האָף אַזוי, אויב דו ועסט נור גוטהייסען איהר ענטפער...

גידאָ. איהר ענטפער!... וואָס זשע, דו צווייפעלסט אין דעם, דו, וואָס דו קענסט זי! דו, וואָס דו האָסט זי טאָג פאַר טאָג געזעהן, פון יענער שעה אָן, ווען זי איז געקומען אַהער אין איהר פולער בליהונג, בעשטראַהלט פון גליק איבער איהר איינציגער ליעבע; פון יענער שעה אָן, ווען זי האָט אַריבערגעטראָטען דעם שוועל פון דעם דאָזיגען זאַאַל, וואו דו ווילסט זי פערקויפען און וואו דו דערוועגסט זיך צו צווייפלען אין דעם איינציגען ענטפער, וואָס אַ פרוי קען געבען דעם פאָטער, וועלכער פערגעסט זיך אזוי ווייט צו וועלען זיין קינד...

מאַרקאָ. מיין זוהן, יעדער איינער זעהט אין אַן אַנדער וועזען דאָס, וואָס ער זעהט אין זיך אַליין, און יעדער קען עס אויף אַן אַנדער שטייגער און ביז דער הויכקייט פון זיין אייגענעם בעוואוסטזיין...

גידאָ. נו יאָ, און מחמת דעם טאַקע האָב איך דיך, ווייזט אויס, אַזוי שלעכט געקענט... נאָר אויב מיינע אויגען זאָלען זיך נאָך אַ מאָל אַזוי עפענען, כדי צו דערקענען נאָך אַ צווייטען גרויזאַמען טעות, גאָט מיינער, זאָלען זיי זיך בעסער צומאַכען אויף אייביג!...

מאַרקאָ. זיי וועלען זיך נור עפענען, כדי קלאָהרער צו זעהן, מיין זוהן... און אויב איך רייד אַזוי, איז דאָס דערפאַר, ווייל איך האָב אין איהר, אין וואַנאַ'ן דערזעהן אַ ק־אַפּט, וואָס דו

האָסט ניט געזעהן, און װעלבע לאָזט מיך ניט צווייפלען אין איהר ענטפער...

גידאָ. דו צווייפעלסט ניט אין דעם, איך נאָך וויניגער. איהר ענטפער: דאָ נעהם איך איהם אָן פאָראוים, בלינדערהייט, אָט ווי ער וועט זיין. אויב ער איז ניט דערזעלבער ווי מיינער, דאַן האָבען מיר זיך גענאַרט איינס אָן אַנדערן, פון דער ערשטער שעה ביז צו דעם דאָזיגען לעצטען טאָג. דאַן איז אונזער גאַנצע ליעבע געווען ניט מעהר ווי אַ גרויסער ליגען, וואָס צופאַלט אין שטויב, און אַלעס, וואָס איך האָב בעוואונדערט אין איהר, איז אין ערגעץ ניט געווען, נאָר דאָ אין דעם דאָזיגען אָרעמען, לייכט־זיניגען קאָפּ, און דאָ אין אָט דעם אָרעמען האַרצען, וואָס האָט געקענט בלויז איין גליק און געליעבט אַ פוסטען חלום!...

דריטע סצענע.

דיזעלבע, וואַנאַ.

(אויף דרויסען הויבט זיך אויף אַן אונדייטליכע מורמלעריי, אין וועלכער דער נאָמען „מאָנאַ וואַנאַ“ הערט זיך וואָס וייטער אַלץ העכער. די טהיר אין הינטער-גרונד עפענט זיך אויף און וואַנאַ געהט אַריין אַליין און בלייך אין זאַאַל, בעת ווען מענער און פרויען, וועלכע סמייען ניט אַריינצוגעהן, שפּאַרען זיך אויף׳ן שוועל און סטאַרען זיך צו בעהאַלטען הינטער דער טהיר.)

גידאָ (לויפט צו צו וואַנאַ׳ן, אַזוי גיך ווי ער דערזעהט זי נור, כאַפּט איהר אָן פאַר די הענד, גלעט איהר געזיכט און אומאַרמט זי מיט אַ פיעבערהאַפטער ליידענשאַפט). מיין וואַנאַ!... וואָס האָבען זיי געטהאָן?... ניין, ניין, ווידערהאָל עס ניט, דאָס וואָס זיי האָבען געזאָגט!... לאָז מיך בלויז אַ קוק טהאָן אויף דיין געזיכט, אַ בליק טהאָן אין דיינע אויגען... אַך! אַלצדינג איז געבליבען לויטער און ריין, ווי אַ וואַסער, אין וועלכען מלאכים באָדען זיך...

קיין זאַך האָבען זיי ניט געקענט בעשמוצען, קיין האָר פֿון דעם אַלעם, וואָס איך האָב געליעבט, און אַלע זייערע ווערטער זיינען אַרונטערגעפֿאַלען ווי שטיינער, וועלכע מען וואַרפֿט אין הימעל, ניט ענדערענדיג דערמיט קיין איין האָר און קיין איין רגע אפילו די קלאָהרע בלויקייט זיינע!... אַז זיי האָבען אָט די אויגען דער־זעהן, האָבען זיי גאָרנישט פֿערלאַנגט, דאָס בין איך זיכער... זיי האָבען קיין שום ענטפֿער ניט געפֿאָדערט; די קלאָהרקייט פֿון די דאָזיגע אויגען האָט געגעבען דעם ענטפֿער און האָט אויסגעגאָסען אַ ים פֿון ליכט און ליעבע צווישען זייערע און דיינע געדאַנקען, אַ ים פֿון ליכט און ליעבע, וואָס קיינער קען ניב אַריבערגעהן... נאָר זעה, קום צו נעהענטער... דאָ איז אַ מאַן, וועלכער רופֿט זיך מיין פֿאָטער... זעה, ער לאָזט אַראָב דעם קאָפּ, זיינע ווייסע האָר בעדעקען זיין פּנים... דו מוזט איהם מוחל זיין, ער איז אַלט און פֿערפֿיהרט... דו מוזט רחמנות האָבען און זיך צווינגען איהם מוחל צו זיין; דיין בליק אַליין איז ניט גענוג פֿאַר איהם, אַזוי וויים איז ער פֿון אונז... ער קען אונז שוין מעהר ניט, אונזער ליעבע איז אַריבערגעלאָפֿען איבער זיינע טרויעריגע אַלטע יאָהרען ווי אַן אַפּריל־רעגען איבער אַ הוילען, גלאַטען פֿעלז... ער האָט קיין איין שטראַהל איהרען ניט אויפֿגעכאַפּט, קיין איינעם פֿון אונזערע קושען קיינמאָל ניט געהערט... ער מיינט, אַז מיר האָ־בען זיך געליעבט ווי די, וועלכע ליעבען זיך ניט... ער מוז הערען ווערטער, כדי עס צו פֿערשטעהן. ער מוז האָבען אַן ענטפֿער... געה, גיב איהם דיין ענטפֿער...

וואַנאַ (צוגעהענדיג צו מאַרקאָ'ן). פֿאָטער, איך וועל היינט אָבענד געהן...

מאַרקאָ (טהוט איהר אַ קוש אויף'ן שטערן). כ'האָב עס גע־וואוסט, מיין טאָכטער...

גידאָ. וואָס?... וואָס האָסט דו געזאָגט?... רעדסט דו פֿאַר איהם אָדער פֿאַר מיר?

וואַנאַ. פֿאַר דיר אויך, גידאָ. איך וועל היינט אָבענד פֿאָלגען...

גידאָ. ווע‏מען פאָלגען?... דאָס איז די פראַגע, און איך ווייס נאָך ניט...

וואַנאַ. איך וועל היינט אָבענד געהן צו פרינציוואַלי׳ן אין לאַגער.

גידאָ. כדי זיך איהם אָבצוגעבען, ווי ער פאָדערט?

וואַנאַ. יאָ.

גידאָ. און מיט איהם צו שטאַרבען?... כדי איהם פריהער צו טויטען?... דאָס איז מיר ווירקליך ניט איינגעפאַלען... אַה, בלויז דאָס איינציגע וואָרט, און איך פערשטעה אַלעס...

וואַנאַ. איך וועל איהם ניט טויטען, וואָרים דאַן וואָלט דאָך די שטאָדט געשטורמט געוואָרען...

גידאָ. וואָס?... דו?... יאָ דו ליעבסט איהם, הייסט עס? דו ליעבסט איהם... פון ווען אָן האָסט דו איהם ליעב?...

וואַנאַ. איך קען איהם ניט און איך האָב איהם קיינמאָל ניט געזעהן...

גידאָ. דאָך ווייסט דו, ווי ער זעהט אויס?... זיי האָבען אַודאי גערעדט פון איהם... זיי האָבען דיר געזאָגט, אַז ער איז...

וואַנאַ. אימיצער האָט מיר נאָר וואָס געזאָגט, אַז ער איז אַן אַלטער מאַן; ווייטער ווייס איך גאָרנישט...

גידאָ. ער איז ניט קיין אַלטער מאַן!... יונג איז ער, שעהן... אַסך יונגער פון מיר... אָבער פאַרוואָס האָט ער ניט פערלאַנגט עפּעס אַנדערש?... איך וואָלט געגאַנגען צו איהם מיט צונויפגעלייגטע הענד, יאָ, אויף די קניע, כדי די שטאָדט צו רעטען... אין גלות וואָלט איך געגאַנגען, אַליין און אָרעם מיט איהר; ביז עק וועלט וואָלט איך געוואַנדערט און אויף די גאַסען אַ שטיקעל ברויט געבעטעלט... נאָר אָט דער עקעלהאַפטער טרויס פון אַ באַרבאַר!... קיינמאָל, אין קיין צייט, אין קיין לאַנד, וואָלט דער זיעגער ניט געהאַט די העזה... (געהט צו צו וואַנאַ׳ן און נעהמט זי אַרום.) אָה, וואַנאַ! מיין וואַנאַ!... איך קען עס ניט גלויבען... ניט דו האָסט עס נאָר וואָס גערעדט. איך האָב גאָרנישט געהערט און אַלעס איז ווידער גוט... דאָס האָט מיין פאָטער׳ס שטימע

געדעדט פֿון די מויערן... זאָג מיר, אַז איך האָב אַ טעות געהאַט, אַז די גאַנצע ליעבע אונזערע, די גאַנצע ריינקייט דיינע האָבען געשריען ניין, ניין... איך האָב קיין זאַך ניט געהערט, נאָר אַ ציטערענדען אָבקלאַנג... אַלעס איז געווען שטיל, קיין וואָרט איז ניט אויסגערעדט געוואָרען. זעה, אַלע הערען זיך צו; קיינער ווייסט נאָך גאָרנישט, און דו האָסט דאָס ערשטע וואָרט... זאָג עס שנעל, וואַנאַ, כדי מען זאָל דיך דערקענען. זאָג עס שנעל אַרויס, וואַנאַ, כדי מען זאָל דערקענען אונזער ליעבע, כדי דער בייזער חלום זאָל פֿערשווינדען... זאָג דאָס, אויף וואָס איך וואַרט, און וואָס מוז געזאָגט ווערן, אויב דו ווילסט ניט, אַז אַלעס אַרום מיר זאָל צו־פֿאַלען אין שטויב...

וואַנאַ (נעהמט איהם אויף אַרום). איך וויים גאַנץ גוט, גידאָ, דו טראָגסט דעם שווערסטען טהייל...

גידאָ (זיך אינסטינקטיוו אַרויסמאַכענדיג פֿון איהרע אָרעמס). יאָ, איך טראָג עס איינער אַליין... ווער עס ליעבט, דער טראָגט אי־מער די גאַנצע לאַסט!... דו האָסט מיך קיינמאָל ניט געליעבט... דאָס קאָסט גאָרנישט, ווען מען האָט קיין האַרץ ניט... אָט האָסט דו דיר אַ נייעס!... ס'איז, הייסט עס, גאָר אַ יום טוב... האַ! איך וועל דיר דעם יום טוב פֿערשטערען!... נאָך בין איך בעל הבית, וואָס איהר זאָלט ניט זאָגען, וואָס איהר זאָלט ניט טהאָן!... וואָס וואָלסט דו אַשטייגער געזאָגט, ווען איך געה אַרויס פֿון די כלים, ווען איך פֿערשפּאַר דיך אין דעם גוטען קערקער, אין דעם צניעות'דיגען קערקער דאָ אונטער'ן זאַאַל, מיט מיינע רייטער אַרום די גראַטעס?... און ווען איך וואַרט, ביז וואַנען דיין פֿייער ווערט פֿערלאָשען און דיין העלדענמוטהע אַביסעל אָבגעקיהלט?... נאַ, נעהמט זי, פֿערשפּאַרט זי, איך הייס עס אייך, דאָס איז מיין בעפֿעהל... נאַ, וואָס שטעהט איהר?...

וואַנאַ. גידאָ, דו ווייסט דאָך גאַנץ גוט...

גידאָ. וואָס זשע, זיי פֿאָלגען ניט?... קיינער ריהרט זיך פֿון אָרט ניט?... דו, באָרסאָ, דו, טאָרעלאָ, וואָס איז מיט אייך? זיינען אייערע אָרעמס פֿערשטיינערט געוואָרען?... ווערט מיין

שטימע מעהר ניט געהערט?... און איהר דאָ הינטען, איהר, וואָס איהר שטעהט דאָרט ביי די טהירען, וואָס זשע, איהר הערט גאָר מיין שטימע ניט?... איך שריי אַזוי, אַז אַ פעלז וואָלט געקענט צושפּרונגען ווערן!... קומט זשע אַריין, נעהמט זי, זי איז אייערע!... אַה, איך פערשטעה, זיי האָבען מורא... נו יאָ, זיי ווילען לעבען!... זיי לעבען און איך שטאַרב!... מיין גאָט, ס'איז דאָך אַזוי לייכט!... איין איינציגער אַנטקעגען אַ מאַסע!... איין איינציגער, וועלכער קומט אָב פאַר אַלעמען!... פאַרוואָס עפּעס איך און ניט איהר?... איהר האָט דאָך אַלע פּרויען!... (ער ציהט אַרויס דאָס שווערד אויף אַ העלפט פון שייד און לויפט צו צו וואַנאַ'ן). נאַ, אָבער ווען איך זאָל ליעבערשט אויסקלייבען דיין טויט איידער אונזער שאַנדע?... דאָס איז דיר אַפּנים גאָר אויף'ן זינען ניט אַרויף... נאַ, אָבער... בע־טראַכט זיך... בלויז איין וואונק פון דיר...

וואַנאַ. טהו עס, גידאָ, אויב די ליעבע טרייבט דיך דער־צו...

גידאָ. אויב די ליעבע טרייבט דיך דערצו!... רייד דו נור ניט פון דער ליעבע, וועלכע דו קענסט ניט!... דו האָסט קיינ־מאָל ניט געליעבט!... איך זעה עס איצט אַרויס: דו ביסט ווים־טער, פערדאַרטער, איידער אַ וויסטע, וואו איך האָב אַלעס אַרויס־געוואָרפען... גאָרנישט!... ניט אַמאָל אַ טרער!... איך בין נור געוועזען אַ הילף, אַ שטיצע אין דער נויטה... ניט איין רגע אפילו...

וואַנאַ. גידאָ, דו זעהסט דאָך, אַז איך קען ניט ריידען... קוק מיר אַריין אין געזיכט... איך געה אויס, איך שטאַרב...

גידאָ (כאַפּט זי פּלוצלינג אַריין אין זיינע אָרעמס). קום, לאָמיך דיך צודריקען צו מיין ברוסט, וואַנאַ... דאָ וועסט דו לעבען...

וואַנאַ (זיך אַרויסמאַכענדיג פון איהם און מיט אַ פערגלייווערטער האַלטונג). ניין, ניין, ניין, גידאָ... איך ווייס... איך קען ניט ריידען... איך דאַרף נור אויסריידען איין וואָרט, און איך פערליר אַלע מיינע כוחות... איך קען ניט... איך וויל... כ'האָב עס גוט דורכגערעכענט, כ'ווייס, איך האָב דיך ליעב, דיר האָב איך צו

דאַנקען פֿאַר אַלצדינג... ס'איז שרעקליך... און דאָך: איך געה! איך געה! איך געה!...

גידאָ (שטויסט זי אָב פֿון זיך). גוט, געה! טראָג זיך פֿון דאַ־נען! קענסט געהן, איך גיב אַלעם אויף! געה, איך לאָז דיך לוי־פֿען...

וואַנאַ (כאַפּט איהם אָן פֿאַר די הענד). גידאָ...

גידאָ. האַ, האַלט מיך ניט צו מיט דיינע הייסע, ווייבע הענד... מיין פֿאָטער איז גערעכט געווען, ער האָט דיך בעסער געקענט... פֿאָטער, אָט איז זי... פֿאָטער, דאָס איז דיין אַרבייט... ענדיג די אַרבייט, וואָס דו האָסט אָנגעהויבען... פֿיהר זי אַוועק אין געצעלט... איך בלייב דאָ; איך וויל זעהן, ווי איהר געהט אַוועק פֿון דאַנען... אָבער רעדט זיך נור ניט איין, אַז איך וועל נעהמען מיין חלק פֿון יענעם ברויט און פֿלייש, פֿאַר וועלכען זי פֿערקויפֿט זיך... מיר בלייבט נאָך איבער איין זאַך! באַלד וועט איהר וויסען וואָס...

וואַנאַ (זיך אָנהייגענדיג אָן גידאָ'ן). גידאָ, קוק מיך אָן... קעהר ניט אָב דיינע אויגען פֿון מיר... דאָס איז שרעקליך... קוק... איך וויל זעהן...

גידאָ (קוקט זי אָן און שטויסט זי צוריק אָב פֿון זיך). קוק... אַוועק פֿון דאַנען, איך קען דיך מעהר ניט... די צייט רוקט זיך, ער וואַרט, ס'ווערט נאַכט... האָב קיין מורא ניט, איך וועל זיך ניט נעהמען דאָס לעבען... וואָס זשע, קוק איך דען אויס ווי איינער, וואָס טראַכט צו בעגעהן אַ נאַרישקייט?... מען שטאַרבט ניט אַזוי, בלויז דערפֿאַר וואָס דאָס האַרץ ווערט צובראָכען... נור דאַן, ווען מען ליעבט, איז מען ניט זיכער מיט'ן פֿערשטאַנד; נור דאַן קען מען איהם פֿערלירען... איך... איך בין איצט בעוואָרענט דערפֿאַר... מיין פֿערשטאַנד שטעהט איצט ווידער אויף זיין ריכ־טיגען אָרט... איך האָב אַריינגעקוקט אין דעם סאַמע גרונד פֿון דער ליעבע, אין דעם סאַמע גרונד פֿון דער ליעבע און דער טריי־קייט... כ'האָב מעהר גאָרנישט וואָס צו זאָגען... ניין, ניין, עפּען אויף די פֿינגער... ווי וועלען ניט פֿערהאַלטען אַ ליעבע, וועלכע

פערשווינדט... ס'איז אויס, אויס... קיין איין שפור בלייבט ניט איבער... די גאַנצע פערגאנגענהייט פאַלט צוזאַמען, און די צו־קונפט אויך... אַה, אָט די קליינע פינגער, אָט די ריינע אויגען, אָט די ליפען... אַמאָל האָב איך אין זיי געגלויבט... אַצונד בלייבט מיר גאָרנישט מעהר איבער... (ער שטויסט אָב וואַנאַ'ן מיט ביידע הענד פון זיך.) גאָרנישט, גאָרנישט, נאָך וויינינגער ווי גאָרנישט... זיי געזונד, וואַנאַ, געה דיר דיין וועג, זיי געזונד... דו געהסט אַהין?...

וואַנאַ. יאָ...

גידאָ. און קומסט ניט צוריק?...

וואַנאַ. יאָ, כ'קום צוריק...

גידאָ. דאָס וועלען מיר זעהן... אָה, גוט... מיר וועלען זעהן... פאָטער, דו האָסט זי געקענט בעסער איידער איך!...

(זיינע פיס בויגען זיך צום אומפאַלען און ער האַלט זיך אָן אָן איינע פון די מאַרמאָר-זיילען. וואַנאַ געהט לאַנגזאַם און אַליין אַרויס, זיך ניט אומקוקענדיג אויף איהם. דער פאָרהאַנג פאַלט.)

צווייטער אקט.

אין פרינציוואלי'ס געצעלט.

די וואנד זיינען בעהאנגען מיט זייד און גאלד. א פראכטפולער מיש-מאש. געוועהר, הויפענס פון טייערע פעלצען, גרויסע האלב-אפענע קופערס, אנגעפאקט מיט עדעל-שטיינער און גלאנציגע שטאפען. אין'ם הינטערגרונד דער אריינגאנג אין געצעלט, פערמאכט מיט פארהאנגען.

ערשטע סצענע.

(פרינציוואלי שטעהט ביי א טיש און לייגט צונויף דאקומענטען, וואפען און פלענער. וועדיא קומט אריין.)

וועדיא. דא איז א בריעף פון'ם קאמיסאר פון דער רעפובליק.

פרינציוואלי. פון טריוואולציא?

וועדיא. יא; מעסער *) מאלאדורא, דער צווייטער קאמיסאר, איז נאך ניטא צוריק.

פרינציוואלי. אט אפנים די וועגעציאנער ארמעע, וועלכע דראהט אנצופאלען אויף פלארענץ פון'ם קאסענטינא, לאזט זיך ניט בעזיעגען אזוי לייכט, ווי זיי האבען געהאפט... גיב אהער

---

*) אן איטאליענישער טיטול פאר אדעליגע און גרויסע שטאאטס-בעאמטע.

דעם בריעף. (ער נעהמט דעם בריעף אין דער האַנד און לייענט.) ער שיקט מיר צום לעצטען מאָל דעם פּאָרמעלען בעפעהל, צו שטורעמען די שטאָדט היינט בעגינען צו טאָג... אויב ניט, ווער איך גלייך אויף'ן שטעל אַרעסטירט... היינט בעגינען צו טאָג... גוט, איז דאָך די נאַכט וויינינגסטענס מיינע... גלייך אויף'ן שטעל אַרעסטירט!... אַה, זיי הויבען ניט אָן וויסען וואָס דאָ טהוט זיך!... וואָס זשע, זיי מיינען אַפּנים, אַז מיט אָבגעשמאַקטע ווערטער קען מען אָנוואַרפען אַ מורא אויף דעם מאַן, וואָס קוקט אוים אויף דער איינציגער שעה פון זיין לעבען!... סטראַשונקעס, אַרעסט, פערלײמדונג, געריכט, וואָס נאָך? איך וויים, וואָס דאָס בעדייט... זיי וואָלטען מיך שוין לאַנג אַרעסטירט, ווען זיי וואָלטען עס געקענט, ווען זיי וואָלטען עס געוואַגט...

וועדיאָ. ווען מעסער טריוואולציאָ האָט מיר איבערגעגעבען דעם בעפעהל, האָט ער געזאָגט, אַז ער קומט אַליין אַהער. ער וויל מיט אייך ריידען.

פּרינציוואַלי. אַזוי! ער האָט זיך, הייסט עס, ענדליך דאָך ענטשלאָסען דערויף?... דאָ וועט אַלעס אַרויספּלאַצען; און דאָס שרייבער־נפש'ל, וואָס פערטרעט דאָ די גאַנצע געהיימע מאַכט פון פלאָרענץ און סמייעט פונדעסטוועגען דאָך ניט מיר צו קוקען גלייך אין פנים אַריין; דער מיזעראַבלער, בלייבער קאַרליק, וועלכער האַסט מיך מעהר ווי דעם טויט — ער וועט מיר דאָ דורכלעבען אַ נאַכט, אויף וועלכער ער האָט זיך ניט געריכט... די בעפעהלען מוזען זיין זעהר וויכטיג, אַז ער קומט אַהער, זיך אַנטקעגען שטעלען דער ווילדער חיה אין איהר שטייג... ווער שטעהט אויף דער וואַך ביי מיין טהיר?

וועדיאָ. צוויי אַלטע קריגס־לייט פון אייערע גאַליצישע זעלנער. מיר דוכט, איך האָב דערקענט הערנאַנדאָ'ן, און דער אַנדערער איז, מיין איך, דיעגאָ...

פּרינציוואַלי. גוט; זיי וועלען מיר פאָלגען, זאָגאַר ווען איך וועל זיי הייסען שליסען אין קייטען דעם הערר גאָט אַליין...

דער טאָג פֿערגעהט, ס'ווערט פֿינסטער. הייס אָנצינדען די ליכט.
ווי שפּעט איז עס?

וועדיאָ. שוין נאָך ניין.

פּרינציוואַלי. מאַרקאָ קאָלאָנאַ איז נאָך ניט צוריקגעקומען?...

וועדיאָ. כ'האָב געהייסען די וואַך, איהם צופֿיהרען אַהער, אַזוי גיך ווי ער וועט אַריבערגעהן דעם גראָבען פֿון'ם לאַגער.

פּרינציוואַלי. ער וואָלט דאָ געמוזט זיין פֿאַר ניין אַזייגער, ווען מיין פֿאָרשלאַג ווערט צוריקגעוויזען... דאָס איז די שטונדע פֿון ענטשיידונג... מיין לעבען הייגנט אויף איהר, אַזוי ווי יענע גרויסע שיפֿען מיט די אויפֿגעצויגענע זעגלען, מכח וועלכע די געפֿאַנגענע טרוימען, ווען זיי קוקען אַרויס אין דעם חושך, וואָס רינגעלט זיי אַרום... ווי דער מענש קען דאָס בויען זיין שיקזאַל, זיין האַרץ און זיין מוח, זיין גליק און זיין אונגליק אויף אַזאַ מין שוואַכע זאַך ווי די ליעבע פֿון אַ פֿרוי!... איך וואָלט אַליין געלאַכט דערפֿון, ווען עס וואָלט ניט געווען שטאַרקער פֿון מיין געלעכטער... מאַרקאָ קומט ניט צוריק... דאָס הייסט אַלזאָ, זי קומט... געה גיב אַ קוק, צי דער פֿייער־צייכען טהיילט מיר מיט איהר צושטימונג; זעה, צי דער ליכט־שיין דאָרט אויף'ן הימעל זאָגט שוין אָן איהרע ציטערענדע טריט, מיט וועלכע זי געהט זיך אָפּפֿערן פֿאַר אַלע און מיט וועלכע זי ראַטעוועט מיך אינאיינעם מיט איהר פֿאָלק... נאָר ניין, איך וועל אַליין געהן... קיין אַנדער אויג, אויך ניט דאָס אויג פֿון אַ פֿריינד, זאָל עס פֿאַר מיינעם זעהן און פֿערשפּעטיגען אפילו אויף איין רגע דאָס גליק, אויף וועלכען איך וואַרט שוין פֿון מיין קינדהייט אָן... (ער געהט צו צו דער טהיר פֿון געצעלט, הויבט אויף דעם פֿאָרהאַנג און קוקט אַרויס צו דעם נאָך בלויען אָבענד-הימעל.) אָט איז עס, וועדיאָ!... קוק, ווי עס גלאַנצט, ווי עס פֿערדונקעלט די נאַכט!... ס'איז אויף דעם קאַמפּאַנילע, ווי עס איז אָבגעמאַכט געוואָרען... עס דרינגט דורך דעם חושך... ס'איז דאָס איינציגע ליכט, וואָס שיינט איבער דער שטאָדט... אָה, פּיזאַ נאַך קיינמאָל האָט זיך פֿון דיר ניט אויפֿגעהויבען צום הימעל

אַ ליכטיגערע, אַ הערליכערע בלום, אויף וועלכע מען האָט אַזוי לאַנג און מיט אַזוי וויניג האָפנונג געוואַרט!... אָה, מיינע מוטהיגע פיזאַנער, היינט ביינאַכט וועט איהר האָבען אַן אונפערגעסליכען יום טוב, און מיין פרייד וועט נאָך גרעסער זיין, ווי ווען איך וואָלט געראַטעוועט מיין אייגענע געבורטס-שטאָדט!...

וועדיאָ (נעהמט איהם אָן פאַר'ן אָרם). געהט אַריין צוריק אין געצעלט! אָן דאָרטען קומט מעסער טריוואולציאָ...

פרינציוואַלי (אַריינגעהענדיג צוריק אין געצעלט). ריכטיג, עס געהט אַלזאָ צו גאַנץ שנעל... נאָר עס וועט ניט נעהמען לאַנג... (געהט צו צום טיש און זוכט צווישען די פאַפירען, וואָס ליגען דאָרט.) דו האָסט זיינע דריי בריעף?...

וועדיאָ. עס זיינען פאַרהאַן בלויז צוויי...

פרינציוואַלי. די צוויי, וועלכע איך האָב אונטערגעשלאָגען, און דעם בעפעהל פון היינט אָבענד...

וועדיאָ. אָט זיינען די צוויי ערשטע, און אָט איז דער לעצטער, וועלכען איהר האָט צוקנייטשט...

פרינציוואַלי. איך הער זיינע טריט; ער קומט...

(דער פאָרהאַנג פון געצעלט ווערט אויפגעהויבען. טריוואולציאָ קומט אַריין.)

צווייטע סצענע.

דיזעלבע, טריוואולציאָ.

טריוואולציאָ. האָט איהר געזעהן דאָס מאָדערנע ליכט, וואָס גיט צייכענס פון דעם קאַמפאַנילע אַראָב?...

פרינציוואַלי. איהר מיינט טאַקע, אַז דאָס זיינען צייכענס?...

טריוואולציאָ. איך צווייפעל גאָרניט אין דעם... כ'האָב מיט אייך וואָס צו ריידען, פרינציוואַלי...

פרינציוואַלי. איך הער. (צו וועדיאָ'ן.) לאָז אונז אַליין, וועדיאָ, נאָר געה ניט אַוועק וויים. איך וועל דיך באַלד דאַרפען... (וועדיאָ אָב.)

טריוואולציאָ. איהר ווייסט, ווי איך שעץ אייך, פרינ־ציוואַלי. כ'האָב אייך שוין מעהר ווי איינמאָל געגעבען דעם בעוויז דערצו, דאָס מוזט איהר ווייסען, און אָפּטמאָל קענט איהר עס גאָר ניט ווייסען, וואָרים די פּאָליטיק פון פלאָרענץ, וואָס מען רופט פאַלש, און וועלכע איז ניט מעהר ווי פערנינפטיג, פאָדערט, אַז אַסך זאַכען זאָלען אַ צייט־לאַנג בלייבען פערבאָרגען זאָגאַר פאַר די, וועלכע ווייסען איהרע טיעפסטע סודות. מיר אַלע פאָלגען איהרע אונערפאָרשליכע בעפעהלען, און אַ יעדער מוז מיט מוטה אַריבערטראָגען די לאַסט פון די דאָזיגע סודות, אין וועלכע עס ליגט דעם פאָטערלאַנד'ס קלוגע קראַפט. — פאַר היינט וועט אייך זיין גענוג צו ווייסען, אַז איך האָב געהאַט אַ גרויסען חלק אין דעם, וואָס ניט קוקענדיג אויף אייער יוגענד, אויף אייער פרעמדער אָבשטאַמונג, האָט מען אייך דאָך אויסגעקליבען אַלס פיהרער פון אונזער שעהנסטער אַרמעע... און עס איז אויך ניטאָ קיין שום אורזאַכע צו בעדויערן די דאָזיגע וואַהל... נאָר פון אַ שטיקעל צייט אָן האָט זיך געגען אייך געבילדעט אַ פּאַרטיי. איך ווייס ניט, צי איך דאַרף אייך אויפדעקען, וואָס דאָ טהוט זיך, ווייל אין דער אויפריכטיגער פריינדשאַפט, וואָס איך פיהל פאַר אייך, קומט מיר אוים אַריבערצוטרעטען דעם איינגען קרייז פון פליכט. — נאָר די איינג־בעגרענעצטע פליכט איז אָפּטמאָל אַסך געפעהרלי־כער, איידער די אונבערעכענטסטע ברייט־האַרציגקייט. — איך וויל אַלזאָ ניט בעהאַלטען פון אייך, אַז מען בעשולדיגט אייך זעהר שטאַרק אין לאַנגזאַמקייט און אונענטשלאָסענקייט. אַ טהייל צווייפלען זאָגאַר אין אייער עהרליכקייט. געוויסע מסירות האָבען אָט דעם חשד נאָך דערצו פערשטאַרקט. זיי האָבען געהאַט אַ שלעכטען איינפלוס אויף יענעם טהייל פון דעם שטאַאַט־ראַטה, וועלכער האָט אָהן דעם אויך געקוקט אויף אייך מיט פערדאַכט. מען איז געגאַנגען אַזוי ווייט, זיך צו בעראַטהען מכח דעם, צי מען זאָל אייך גלייך אַרעסטירען און אָב'משפט'ן. צום גליק האָב איך זיך בעצייטענס דערוואוסט וועגען דעם. כ'האָב קיין מינוט ניט פערלאָרען, בין אַוועק קיין פלאָרענץ און ס'האָט זיך מיר לייכט

איינגעגעבען, אַנטקעגען די בעווייזע, וועלכע מען האָט געבראַכט געגען אייך, צו ברייננען אנדערע פֿאַר אייך. איך האָב איינפֿאַך גוט געזאָגט פֿאַר אייך. איצט ליגט עס ביי אייך אין די הענד צו רעכטפֿערטיגען מיין פֿעליזען־פֿעסטען צוטרוי. וואָרים מיר זיינען פֿערלאָרען, אויב איהר וועט נאָך וואַרטען און ניט טהאָן גלייך, וואָס מוז געטהאָן ווערן. מיין קאָלעגע, מעסער מאַלאַדוראַ, ווערט אין ביביענאַ פֿערהאַלטען דורך די ווענעציאַנער טרופּען. אַן אַנדער אַרמעע מאַרשירט פֿון נאָרדען אויף פֿלאָרענץ. די שטאָדט איז אין געפֿאַהר. נאָר אַלעס קען זיך נאָך ענדיגען גוט, ווען איהר בעפֿעהלט מאָרגען דעם שטורם, אויף וועלכען מיר וואַרטען אַזוי לאַנג. דאָס וועט אונז אָבגעבען צוריק אונזער בעסטע אַרמעע און דעם איינציגען גענעראַל, וועלכער איז דאָך פֿון אימער אָן געקרוינט געוואָרען מיט זיעג. שטאָלץ, מיט אַן אויפֿגעהויבענעם קאָפּ וועלען מיר קענען אַריינקומען אין פֿלאָרענץ, און דער גלאַנץ פֿון אייער טריאומף וועט אייערע שונאים פֿערוואַנדלען אין די גליהענדסטע בעוואונדערער און אָנהיינגער אייערע...

פּרינציוואַלי. איז דאָס אַלעס, וואָס איהר האָט מיר געהאַט צו זאָגען?...

טריוואולציאָ. כמעט אַלעס, אַחוץ די אויפֿריכטיגע צונייגונג צו אייך, וועלכע איז אין מיר געוואַקסען און געוואַקסען, זינט מיר האָבען זיך בעקענט... און דאָס, ניט קוקענדיג אויף די שוויריגקייטען, וועלכע נעהמען זיך דערפֿון, וואָס די מאַכט פֿון דעם גענעראַל מוז צייטענווייז, אין שטונדען פֿון געפֿאַהר, באַלאַנסירט ווערן דורך דער געהיימער מאַכט פֿון דער רעפּובליק, אין וועמעס נאָמען איך שטעה דאָ היינט פֿאַר אייך...

פּרינציוואַלי. אָט דער בעפֿעהל דאָ, וואָס איך האָב אָקאָרשט ערהאַלטען, דאָס האָט איהר איהם געשריבען?...

טריוואולציאָ. יאָ.

פּרינציוואַלי. מיט אייער אייגענער האַנד?

טריוואולציאָ. נו געוויס; פֿאַרוואָס צווייפֿעלט איהר?

פּרינציוואַלי. און אָט די צוויי בריעף, איהר דערקענט זיי?

טריוואולציאַ. פּילייכט... איך ווייס ניט... וואָס איז דאָ אין זיי?... כ'מוז דאָך צוערשט וויסען...

פּרינציוואַלי. ניט נייטיג, איך ווייס.

טריוואולציאַ. זיינען עס אַפּנים די צוויי בריעף, וועלכע איהר האָט אונטערגעשלאָגען, ווי איך האָב עס געוואונשען?... ווי איך זעה, האָט זיך די פּראָבע איינגעגעבען...

פּרינציוואַלי. איהר האָט דאָ ניט צו טהאָן מיט אַ קינד. לאָמיר אַוועקוואַרפען אַזעלכע קלעגליכע הינטער־שפּיצלאַך און מאַכען אַ סוף צו דעם דאָזיגען געשפּרעך, כדי איך זאָל ענדליך קריגען אַ בעלוינונג, וואָס קיין טריאומף אין פלאָרענץ קען זיך צו איהר ניט פערגלייכען!... איהר בעשמוצט דאָ אין אָט די בריעף אַלע מיינע טהאַטען, פאַלש, נידעריג, אָהן אַ שום ווירקליכען גרונד, בלויז אויס איינפאַכער רשעות און כדי שוין אין פאָראויס צו געבען פלאָרענץ דעם אויסרייד פאַר איהר קאַרגקייט און איהר אונדאַנקבאַרקייט; וואָרים ווידער אַמאָל האָט זי מורא, אַז דער דאַנק פאַר אַ זיעגרייכען גענעראַל קען איהר נאָך קאָסטען צו טייער... אַלעס איז דאָ מיט אַזאַ אָבגעטאָקטער כיטרעקייט צוזאַמענגעשטעלט, אַז צייטענווייז וואָלט איך אַליין געקענט צווייפלען אין מיין אייגענער אונשולד!... פערדרעהט איז אַלצדינג און אַרונטערגעריסען, פערפעסטעט דורך אייער שענדליכער קנאה און אייער פינסטערער, וויסטער שנאה, פון דער ערשטער וואָך אָן, זינט די דאָזיגע בעלאַגערונג האָט זיך אָנגעהויבען, ביז דער געבענשטער שעה, ווען די אויגען האָבען זיך מיר געעפענט, און איך האָב זיך געשוואָרען צו רעכטפערטיגען אייער פערדאַכט. אָט די בריעף האָב איך געלאָזט איבערשרייבען און איך האָב זיי אָבגעשיקט קיין פלאָרענץ. איך האָב איבערגענומען די ענטפערס. מען גלויבט אייך אויף'ן וואָרט. מען גלויבט אייך אַזוי ווייט, אַז מען האָט אייך אַליין געגעבען די געלעגענהייט מיך אָנצוקלאָגען. מען משפּט מיך אָהן אַ פערהער און מען פערדאַמט מיך צום טויט... איך ווייס, נאָך דעם אַלעס קען איך גאָרנישט טהאָן אַנטקעגען די שווערע בעווייזע, זאָגאַר ווען איך וואָלט געווען ריין און אונשולדיג ווי אַ

מלאך... און דערום הויב איך זיך אויף און צוברעך אייערע שענדליכע קייטען; איך שפּיעל אויס די ערשטע קאָרט... ביז איצט בין איך ניט געווען קיין פּעררעטהער, נאָר זינט איך האָב איבערגענומען אייערע צוויי בריעף, טראַכט איך פֿון קיין אַנדער זאַך ניט, נור וועגען אייער חורבן... היינט ביינאַכט וועל איך אייך פֿערקויפֿען, אייך און אייערע קלעגליכע הערען, אַזוי גרויזאַם און אַזוי פֿערניכטענד ווי איך וועל נור קענען... איך גלויב, אַז קיינ־מאָל אין לעבען האָב איך ניט בעגאַנגען קיין בעסערע, קיין געבענשטערע טהאַט ווי איצט, ווייל אַזוי טיעף ווי איך קען נור, פֿעראַכט איך די איינציגע שטאָדט, וועלכע מאַכט פֿון דעם פֿערראַטה אַ טוגענד און וויל אָנפֿילען די גאַנצע וועלט מיט רשעות, צביעות, אונדאַנקבאַרקייט, נידערטרעכטיגקייט און ליגען!... פֿון היינט ביינאַכט אָן, דאָס האָט איהר מיר צו פֿערדאַנקען, וועט אייער אַלטע, ביטערע פֿיינדין, וועלכע האָט אייך תמיד געשטערט און וועט אייך שטערען, אַזוי לאַנג ווי זי וועט נור בעשטעהן, צו פֿערשפּרייטען רשעות און פֿערדאָרבענהייט איבער דער גאַנצער וועלט — פּיזאַ וועט, דאָס האָט איהר מיר צו פֿערדאַנקען, היינט ביינאַכט זיין גערעטעט און וועט ווידער אויפֿהויבען דעם קאָפּ געגען אייך... אָה, שפּרינגט ניט אויף, מאַכט ניט אַזעלכע העוויות, ס'וועט אייך גאָרנישט העלפֿען... מיינע מאַסרעגלען זיינען גענומען, דאָס שיקזאַל איז בעשטימט; איהר זייט אין מיין מאַכט; און מיט אייך, דוכט מיר, האַלט איך דאָס שיקזאַל פֿון פֿלאָרענץ ביי מיר אין די הענד...

טריוואולציאָ (ציהט אַרויס זיין קינזשאַל און דערלאַנגט פּרינציוואַלי'ן אַ שנעלען זעץ). נאָך ניט... אַזוי לאַנג ווי מיינע הענד זיינען פֿריי...

פּרינציוואַלי (כאַפּט דעם זעץ אויף אינסטינקטיוו מיט'ן אָרם, אַזוי אַז דאָס קלינגעל שפּרינגט אָב אין דער הויך און טרעפֿט איהם אין געזיכט. ער גיט אַ כאַפּ טריוואולציאָ'ס קינזשאַל). האַ! דאָס!... אויף אָט דעם פּלעצליכען שרעק האָב איך זיך ניט געריכט... נאַ זעהט, איהר זייט ביי מיר אין די הענד; איהר פֿיהלט, אַז איין

האַנד מיינע איז מעהר ווערטה ווי איהר אין גאַנצען. אָט האָב איך אייער קינושאַל... איך דאַרף איהם נור אַרונטערלאָזען... ס'זעהט אויס, עפּעס אַזוי ווי ער וואָלט פון זיך אַליין געזוכט אייער האַלז... וואָס זשע, איהר גיט גאָר ניט קיין פינטעל מיט קיין אויג... איהר האָט, הייסט עס, קיין מורא ניט?...

טריוואולציאָ (קאַלט). ניין; שטעכט אַריין, איהר האָט אַ רעכט דערצו. מיין לעבען איז אויסגעשפּיעלט...

פּרינציוואַלי (לאָזט איהם אָב). אַך ווירקליך?... דאַן איז דאָך דאָס געווען מאָדנע, דאָס וואָס איהר האָט געטהאָן... ס'איז זאָגאַר זעלטען אויך... ניטאָ קיין סך צווישען אונזערע קריגס־לייט, וועלכע וואָלטען אַזוי דרייסט געקוקט דעם טויט אין די אויגען. איך וואָלט זיך גאָר ניט געגלויבט, אַז אין אָט דעם קליינעם קערפּער...

טריוואולציאָ. יאָ, איהר מענער פון'ם שווערד, איהר מיינט, אַז עס איז נימאָ קיין אַנדער מוטה אַחוץ דעם, וואָס בלישטשעט אויף'ן שפּיץ פון אַ לאַנגער, שאַרפער קלינג...

פּרינציוואַלי. יאָ, איהר זייט אפשר גערעכט... געהט, איהר זייט ניט פריי, נאָר עס זאָל אייך גאָרנישט געשעהן... מיר דיענען פערשיעדענע געמיטער... (אָבווישענדיג דאָס בלוט, וואָס רינט אַראָב איבער'ן געזיכט.) אָה, דאָס בלוט שטראָמט... ס'איז געווען אַ גאַנץ היבשער זעץ... אַביסעל צו שנעל, נאָר שטאַרק גענוג... יעדענפאַלס, ס'האָט בלויז געפעהלט איין האָר צום ציעל. און איהר, וואָס וואָלט איהר אַשטייגער געטהאָן, ווען איהר האָט פאַר אייך דעם מאַן, וואָס האָט אייך שיער, שיער ניט אָבגעשיקט אויף יענער וועלט, וואוהין קיינער האָט קיין חשק ניט צו געהן?...

טריוואולציאָ. איך וואָלט איהם ניט געשוינט.

פּרינציוואַלי. איך פערשטעה אייך ניט... איהר זייט אַ מאָדנער מענש... גיט צו, אַז עס איז געווען אַ נידערטרעכ־טיגקייט צו שרייבען די דאָזיגע בריעף. איך האָב פערגאָסען מיין בלוט אין דריי גרויסע שלאַכטען; כ'האָב געטהאָן אַלץ וואָס איז נור געווען אין מיינע כוחות, אַלעס איז אייך צוגעפאַלען; טריי־

האָב איך גערינט די, וועלכע האָבען מיך אויסגעוועהלט, און ניט איין שלעכטער געדאַנק איז מיר אַרויף אויף'ן זינען. דאָס מוזט איהר אַודאי וויסען, וואָרים איהר האָט דאָך געלויערט אויף מיינע טריט... און דאָך האָט איהר אין אייערע בריעף, מחמת שנאה, קנאה אָדער קאַרגקייט, פֿערדרעהט און געפֿעלשט אַלעס, וואָס איך האָב געטהאָן פֿון אייער נוּצען וועגען; איהר האָט מיך פֿערליימדעט און בעשאָטען פֿון קאָפּ ביז די פֿים מיט ליגענס...

טריוואולציאָ. די פֿאַקטען זיינען ניט געוועזען קיין ריכ־טיגע — דאָס האָט ווינציג וואָס אויסגעמאַכט. דער עיקר איז דאָ געוועזען די שטונדע פֿון געפֿאַהר, ווען דער סאָלדאַט ווערט געשמייכעלט פֿון צוויי דריי זייגען—די צאָהל שפּיעלט אַ קנאַפּע ראָלע — און ער הויבט אויף דעם קאָפּ און הערט אויף צו פֿאָלגען די, וועמען ער דיענט, און וועלכע דיענען אַליין אַ העכערע אויפֿגאַבע איידער ער. יענע שטונדע האָט געשלאָגען, דאָס בע־ווייזט מיר די איצטיגע שעה... דאָס פֿאָלק פֿון פֿלאָרענץ האָט אייך שוין צו שטאַרק געליעבט. אונזער פֿליכט איז עס, צו בע־זייטיגען די גרענצען, וועלכע דאָס דאָזיגע פֿאָלק מאַכט זיך. אויף'ן מאָמענט, קען זיין, איז מען אַביסעל ברוגז אויף אונז, נאָר דאָס פֿאָלק האָט אונז אַליין בעשטעלט, איינצוהאַלטען זיינע געפֿעהר־ליכע קאַפּריזען. נישקשה, עס וועט גאַנץ גוט, וואָס עס מוז געשעהן, און ווען מיר פֿערניכטען עפּעס, וואָס איז דעם פֿאָלק געוואָרען צו שטאַרק בעליעבט, מוז עס, ווילענדיג אָדער ניט ווילענדיג, מאַכען אַ שווייג, וויסענדיג, אַז מיר ערפֿילען בלויז זיין ווילען דערמיט. און דערום האָב איך געהאַלטען, אַז די שטונדע איז געקומען אָנצוואָווייזען אויף דעם אָבגאָט... כ'האָב געוואָרענט פֿלאָרענץ, און זי האָט אין פֿאָראויס געוואוסט, וואָס מיינע ליגענס בעדייטען...

פּרינציוואַלי. די שטונדע איז נאָך ניט געהאַט געקומען און וואָלט קיינמאָל ניט געקומען, ווען ניט אייערע שענדליכע בריעף...

טריוואולציאָ. זי האָט געקענט קומען, דאָס איז געווען געגנוג...

פרינציוואַלי. וואָס! אויפאָפפערן אַן אונשולדיגען מענ־שען סתם אַזוי אין דער וועלט אַריין, איינפאַך דערפאַר וואָס ער קען פילייכט ווערן געפעהרליך...

טריוואולציאָ. איין מענש האָט קיין בעטרעף ניט, ווען עס האַנדעלט זיך וועגען פלאָרענץ.

פרינציוואַלי. דאַן גלויבט איהר, הייסט עס, אין פלאָ־רענץ, אין איהר שיקזאַל, איהר ווערק און איהר לעבען? דאָס איז עפּעס, וואָס איך הויב ניט אָן פערשטעהן...

טריוואולציאָ. יאָ, איך גלויב נור אין דעם; אַלעס איבעריגע איז ביי מיר גאָרנישט...

פרינציוואַלי. נאָך אַלעם דעם, וואָס עס איז געשעהן, איז געשעהן... און איהר האָט אויך אַ רעכט געהאַט דערצו, מחמת איהר גלויבט דאָך אין דעם... איך האָב ניט קיין פאָטער־לאַנד... איך קען עס ניט וויסען... צייטענווייז פערדריסט מיר, וואָס איך האָב קיין היים־לאַנד ניט... דערפאַר אָבער האָב איך עפּעס אַנדערש, וואָס איהר וועט קיינמאָל ניט האָבען, און וואָס קיין מענש האָט קיינמאָל ניט געהאַט אין אַזאַ מאָס ווי איך!... איך וועל עס גלייך האָבען, אין אַ רגע, דאָ אויף'ן שטעל. דאָס וועגט אַריבער אַלצדינג פאַר מיר... געהט, לאָמיר זיך צושיידען, מיר האָבען ניט קיין צייט צו דערגרונטעווען דאָס דאָזיגע רעטע־ניש... מיר זיינען צוויי היפכים, צוויי קאָנטראַסטען און דאָך ריהרען מיר זיך כמעט אָן איינער אָן אַנדערן... יעדער איינער פון אונז האָט זיך זיין שיקזאַל. פאַר דעם איינעם איז עס אַ געדאַנק, פאַר דעם אַנדערן אַ וואונש... און אייך וואָלט עס געווען פונקט אַזוי שווער צו בייטען אייער געדאַנק, ווי מיר צו ענדערן מיין וואונש... מען געהט זיי נאָך ביז'ן סאַמע סוף, ווען מען האָט מעהר פייער אין זיך, איידער די איבעריגע מענשען... און וואָס מען טהוט, איז רעכט, וואָרים מען איז דאָך אַזוי ווייניג ביי זיך

אין די הענד... זייט געזונד, טריוואולציאָ, מיר געהען אויף פֿער־שידענע וועגען... גיט מיר אייער האַנד...

טריוואולציאָ. נאָך ניט... איך וועל זי אייך געבען, ווען די שטראָף...

פרינציוואַלי. זעהר שעהן, היינט מיר און מאָרגען דיר... (ער רופֿט.) וועדיאָ!... (וועדיאָ קומט אַריין.)

וועדיאָ. הערר!... וואָס? איהר זייט פֿערוואונדעט?... דאָס בלוט רינט...

פרינציוואַלי. דאָס מאַכט גאָרנישט אויס... רוף די צוויי וואַך-לייט. זאָלען זיי אָבפֿיהרען אָט דעם מאַן, אָבער זיי זאָלען איהם ניט אָנטהאָן קיין שום געוואַלט, קיין שום לייד... ס'איז אַ שונא, ווענען איך האָב ליעב... זאָלען זיי איהם בעהאַל־טען אין אַ זיכערן פּלאַץ, וואו קיינער זאָל איהם ניט זעהן... זיי וועלען מוזען זיין פֿעראַנטוואָרטליך פֿאַר אַלעס, וואָס איהם וועט געשעהן; און זיי זאָלען איהם אַרויסלאָזען פֿריי, ווען איך וועל עס בעפֿעהלען... (וועדיאָ פֿיהרט אָב טריוואולציאָ'ן.)

פרינציוואַלי (שטעהט פֿאַר אַ שפּיגעל און בעטראַכט זיין וואונד). ווירקליך, דאָס בלוט רינט, אַקוראַט ווי די פּולס-אָדער וואָלט געפּלאַצט... דער זעץ איז ניט טיעף, נאָר ער האָט מיר צוריסען אַ הערפֿט געזיכט... ווער וואָלט זיך דאָס געקענט ריכטען אויף דעם שוואַכען, בלייכען בחור... (וועדיאָ קומט אַריין צוריק.) נו, ס'איז געשעהן?...

וועדיאָ. יאָ. — אָבער מיין הערר, איהר מאַכט פֿון זיך אַ תל...

פרינציוואַלי. איך מאַך פֿון זיך אַ תל!... אָה, ווען איך וואָלט אַזוי מיין לעבען לאַנג געקענט מאַכען אַ תל פֿון זיך! איך מאַך פֿון זיך אַ תל, וועדיאָ!... אָבער קיינמאָל אויף דער גאַנצער ערד האָט נאָך אַ מענש אויף אַזאַ אופן דורך גערעכטער נקמה ניט עראָבערט דאָס איינציגע גליק, פֿון וואָס ער האָט געטרוימט, זינט ער קען טרוימען... איך האָב געוואַרט און געלויערט דערויף, קיין פֿערברעכען וואָלט מיך דערפֿון ניט

אָבגעהאַלטען, וואָרים איך האָב עס געמוזט האָבען און ס'איז מיינס געוועזן; און אַצונד, אַז מיין גליקליכער שטערן דערלאַנגט עס מיר ענדליך אויף זיינע זילבער־שטראַהלען, אין נאָמען פון גערעכ־טיגקייט און פון מיטלייד, — אַצונד זאָגט איהר: „ער מאַכט אַ תל פון זיך!"... אָה, אָרעמע מענשען אָהן גלוטה און פייער! אָרעמע מענשען אָהן ליעבע!... וואָס זשע, דו פיהלסט דען ניט, אַז מיין מזל ווערט איצט אין דער דאָזיגער שעה געוואויגען אוי־בען אין הימעל און אַ הונדערטפאַכעס גליק, אַזויפיעל וויפיעל עס וואָלט געניג געוועזן פאַר טויזענד ליעבענדע, איז צוגעטהיילט פאַר מיר איינעם!... אָה, איך זעה עס גאַנץ גוט, איך שטעה פאַר דעם אויגענבליק, ווען די, וואָס זיינען פון פאָראויס בע־שטימט פאַר אַן איידעלען זיעג אָדער פאַר אַ גרויס אונגליק, געפינען זיך פלוצלינג אויף דעם סאַמע שפיץ פון זייער לעבען, וואו אַלעס הויבט זיי אַרויף אַהין, וואו אַלעס פאַלט דאָרט צו זייערע פיס!... ווער קוקט אויף אַלעס אַנדערע, ווער טראַכט פון דעם, וואָס קומט דערנאָך?... מיר וויסען גאַנץ גוט, אַז דער מענש איז ניט געשאַפען פאַר די זאַכען, און ווער עס יאָגט זיך דאָך נאָך זיי, דער פאַלט אונטער זייער לאַסט...

וועדיאָ (געהט צו נאָהענט צו איהם מיט וויסען לייווענט אין דער האַנד). דאָס בלוט רינט נאָך אַלץ... לאָמיך אייך פערבינדען דאָס געזיכט...

פרינציוואַלי. טהו עס, ווייל עס מוז זיין אַזוי... אָבער זעה, אַז דיין באַנד זאָל מיר ניט פערדעקען די אויגען און די ליפען... (קוקט זיך אָן אין שפיגעל.) אָה, כ'זעה אויס ווי אַ קראַנ־קער, וועלכער אַנטלויפט פון דעם וואונד־דאָקטאָר, אַצונד, ווען איך וויל אַלס ליעבענדער לויפען דער ליעבע אַנטקעגען... ניט אַזוי, ניט אַזוי... און דו, מיין וועדיאָ, מיין אָרעמער וועדיאָ, וואָס וועט ווערן פון דיר?...

וועדיאָ. מיין הערר, איך געה מיט אייך...

פרינציוואַלי. ניין, דו מוזט מיך פערלאָזען... ניט איך זוייס, וואוהין איך וועל זיך קעהרען און ווענדען, און ניט וואָס

פֿון מיר וועט ווערן... אַליין וועסט דו גאַנץ לייכט קענען אַנט־לויפֿען, קיינער וועט זיך ניט יאָגען נאָך דיר; אָבער מיט דיין הערר אינאיינעם... דאָ אין אָט די קופֿערס האָב איך גאָלד, נעהם עס דיר, ס'איז דיינס, איך דאַרף עס ניט... זיינען די וועגען געשפּאַנט, אַלעס אינאיינעם?...

וועדיאָ. אַלעס שטעהט גרייט דאָ ביים געצעלט.

פּרינציוואַלי. זעהר גוט. אַז איך וועל געבען דעם צייכען, וועסט דו טהאָן, וואָס דאַרף געטהאָן ווערן... (מען הערט אַ שאָס פֿון דער ווייטענס.) וואָס איז דאָס?...

וועדיאָ. דאָס האָט מען אויסגעשאָסען ביי די ווייטע וואַך־פּאָסטען, דאָרט הינטערן לאַגער.

פּרינציוואַלי. ווער האָט עס געהייסען?... דאָס מוז זיין אַ טעות... נאָר פּילייכט האָט מען דאָס געשאָסען אין איהר?... וואָס זשע, האָסט ניט אָנגעזאָגט?...

וועדיאָ. יאָ... — דאָס איז ניט מעגליך... כ'האָב אויסגעשטעלט עטליכע וואַכען, וועלכע וועלען זיי אייך ברײנגען, אַזוי גיך ווי זי קומט...

פּרינציוואַלי. געה און זעה, וואָס דאָרט איז געשעהן...
(וועדיאָ געהט אַרויס. פּרינציוואַלי בלייבט אַ ווײַלע אַליין.)

דריטע סצענע.

פּרינציוואַלי, וואַנאַ.

(וועדיאָ קומט צוריק, הויבט אויף דעם פּאָרהאַנג, אַרויסזאָגענדיג דערביי שטילערהייט דאָס וואָרט „הערר", און ציהט זיך גלייך צוריק. עס בעוויזט זיך מאָנאַ וואַנאַ, איינגעהילט אין אַ לאַנגען מאַנטעל; זי בלייבט שטעהן אויף דער שוועל. פּרינציוואַלי טהוט אַ ציטער און געהט איהר אַנטקעגען אַ טריט.)

וואַנאַ (מיט אַ פֿערשטיקטער שטימע). איך קום, ווי איהר האָט געוואונשען...

פּרינציוואַלי (געהט צו נעהענטער). איך זעה בלוט ביי אייך אויף דער האַנד. וואָס זשע, איהר זייט פערוואונדעט? —

וואַנאַ. אַ קויל איז אַריבערגעלאָפען איבער מיין שולטער...

פּרינציוואַלי. ווען און וואו?... דאָס איז שרעקליך...

וואַנאַ. ווען איך בין צוגעקומען נאָהענט צום לאַגער.

פּרינציוואַלי. אָבער ווער האָט עס געשאָסען?...

וואַנאַ. כ'וויים ניט. אַ מאַן; ער איז אַנטלאָפען געוואָרען.

פּרינציוואַלי. ווייזט מיר די וואונד.

וואַנאַ (עפענענדיג איהר מאַנטעל פון אויבען). דאָ...

פּרינציוואַלי. איבער דער לינקער ברוסט... זי איז ניט טיעף... בלויז די הויט איז אַביסעל צוריסען... ס'טהוט אייך וועה?...

וואַנאַ. ניין.

פּרינציוואַלי. זאָל איך הייסען אייך פערבינדען די וואונד?

וואַנאַ. ניין. (שטיל-שווייגען.)

פּרינציוואַלי. איהר זייט ענטשלאָסען?...

וואַנאַ. יאָ.

פּרינציוואַלי. זאָל איך אייך נאָך אַמאָל איבערזאָגען די בעדינגונגען?...

וואַנאַ. ניט נייטיג, זיי זיינען מיר בעקאַנט.

פּרינציוואַלי. וואָס זשע, איהר בעקלאָגט זיך גאָר ניט?...

וואַנאַ. ווי קען דאָס זיין, איך זאָל זיך ניט בעקלאָגען?...

פּרינציוואַלי. דער מאַן אייערער וויליגט איין?...

וואַנאַ. יאָ.

פּרינציוואַלי. איך וואָלט אייך געוואָלט פּרייזאָזען... ס'איז נאָך צייט; ווילט איהר געהן צוריק?...

וואַנאַ. ניין.

פּרינציוואַלי. פאַרוואָס טהוט איהר עס?...

וואַנאַ. וויל מען שטאַרבט אין פּיזאַ פאַר הונגער און מען וועט נאָך מאָרגען גיבער שטאַרבען...

פרינציוואַלי. האָט איהר נים קיין אַנדער גרונד?...

וואַנאַ. וואָס פאַר אַן אַנדער גרונד קען דאָ זיין?...

פרינציוואַלי. איך קען בעגרייפען, אַז אַ טוגענדהאַפטע פרוי...

וואַנאַ. יאָ.

פרינציוואַלי. וועלכע האָט ליעב איהר מאַן...

וואַנאַ. יאָ.

פרינציוואַלי. אמת ליעב?

וואַנאַ. יאָ.

פרינציוואַלי. איהר האָט מעהר נים ווי אָט דעם מאַנטעל אויף זיך?...

וואַנאַ. בלויז דעם מאַנטעל. (זי מאַכט אַ בעוועגונג, אַראָב-צוואוואַרפען דעם מאַנטעל פון זיך.)

פרינציוואַלי (גיט איהר אַ וואונק איינצוהאַלטען). איהר האָט געזעהן לעבען דעם געצעלט די רייהען פון וואַגאָנען און די סטאַדעס?...

וואַנאַ. יאָ.

פרינציוואַלי. דאָרט שטעהען צוויי הונדערט וואַגאָנען פול מיט די בעסטע תבואה פון טאָסקאַנאַ, צוויי הונדערט אַנדערע מיט לעבענס-מיטלען, פרוכטען און וויין פון סיענאַ, דרייסיג וועגען פולוועף פון דייטשלאַנד און צוועלף קלענערע, אָנגעלאָדען מיט בליי. לעבען זיי שטעהען זעקס הונדערט רינדער און צוועלף הונדערט שאָף. זיי וואַרטען אויף אייער בעפעהל, כדי אָבצוגעהן קיין פיזאַ. ווילט איהר זעהן, ווי זיי פאָהרען אָב?...

וואַנאַ. יאָ.

פרינציוואַלי. קומט צו דער טהיר פון געצעלט. (ער הויבט אויף דעם פאָרהאַנג פון דער געצעלט-טהיר, גיט אַ בעפעהל און ווינקט מיט דער האַנד. עס הויבט זיך אויף אַ שטאַרקער גערוויש. פאַקלען ווערן אָנגעצונדען און אַרומגעוואָרפען אַהין און אַהער, בייטשען קנאַקען, די וועגען פאָהרען אָב, די שאָף מעקען, די אָקסען רעווען און קלאַפען מיט די פיס אָן דער ערד. וואַנאַ און פרינציוואַלי שטעהען אַ ווייל אויף דער

שוועל פון געצעלט און קוקען, ווי דער ריעזיגער צוג פאָהרט אָב ביים שיין פון די פאַקעלען אין דער אויסגעשטערענטער נאַכט.) פון דער נאַכט אָן וועט פיזאַ מעהר ניט הונגערן. אונבעזיעגליך וועט זי זיין; און מאָרגען וועט זי זיין אויסער זיך פאַר פרייד און שטאָלץ מיט אַ זיעג, וואָס קיינער האָט שוין ניט געהאַלטען פאַר מעגליך. דאָס אַלעס האָט זי אייך צו פערדאַנקען... איז דאָס גענוג פאַר אייך?...

וואַנאַ. יאָ.

פרינציוואַלי. גיט מיר די האַנד, און לאָמיר צומאַכען דעם געצעלט. — דער אָבענד איז נאָך וואַרימלאַך, אָבער די נאַכט וועט זיין קאַלט. — איהר זייט געקומען אָהן געוועהר, אָהן פערבאָרגענעם גיפט?...

וואַנאַ. איך האָב בלויז מיינע שיך און דעם מאַנטעל אויף זיך. טהוט מיך אויס נאַקעט, אויב איהר האָט מורא...

פרינציוואַלי. ניט פאַר מיר האָב איך מורא, נאָר פאַר אייך...

וואַנאַ. ביי מיר שטעהט איצט קיין זאַך ניט העכער ווי דאָס לעבען פון מיין פאָלק.

פרינציוואַלי. גוט, איהר זייט גערעכט...— קומט, זעצט זיך אַנידער דאָ...— ס'איז דאָס געלעגער פון אַ קריעגער: האַרט און גראָב, איינג ווי אַ קבר און גאָר ניט פּאַסיג פאַר אייך. — לייגט זיך דאָ אויף אָט די שאָפען- און אָקסען-פעלען, וועלכע ווייסען נאָך ניט, ווי צאַרט און ווי ליעבליך פרויען-לייבער זיינען... שפּאַרט אָן אייער קאָפּ אויף דעם דאָזיגען וואָליגען פוטער... ס'איז אַ לוקסען-פעל, וואָס אַן אַפריקאַנישער קעניג האָט מיר געגעבען אין דער נאַכט נאָך אַ זיעג... (וואַנאַ זעצט זיך אַנידער, איינג איינגעהילט אין איהר מאַנטעל.) — דאָס ליכט בלענדט אייך אין די אויגען... זאָל איך עס צונעהמען פון דאַנען?...

וואַנאַ. ווי איהר ווילט...

פרינציוואַלי (לאָזט זיך אַראָב אויף די קניע לעבען געלעגער און נעהמט אָן וואַנאַ'ס האַנד). דזשיאָוואַנאַ!... (וואַנאַ כאַפּט זיך אויף איבערראַשט און קוקט איהם אָן.) אָה, וואַנאַ! מיין וואַנאַ!... וואָרים

אויך איך, איך פֿלעג אייך אַזוי רופֿען... איצט האָב איך ניט די קראַפֿט אַרויסצורײדען אָט דעם נאָמען... ער איז אַזוי לאַנג געבליבען פֿערשלאָסען ביי מיר אין האַרצען, אַז ער קען מעהר ניט אַרויסגעהן, ניט צובערעכענדיג דערביי די תפיסה, וואו ער איז געלעגען איינגעשפאַרט... ער איז מיין האַרץ אַליין, ס'איז אַלעס, וואָס איך פֿערמאָג... יעדע איינע פֿון זיינע זילבען ענטהאַלט אין זיך מיין גאַנץ לעבען, און אַז איך רייד זיי אַרויס, פֿיהל איך, ווי מיין לעבען שטראָמט אַרויס פֿון מיר... איך בין געוועזען אַזוי צוגעוואוינט צו איהם, כ'האָב געמיינט, איך קען איהם, כ'האָב קיין מורא ניט געהאַט פֿאַר איהם, און יאָהרען־לאַנג, יעדען טאָג און יעדע שטונדע, האָב איך איהם ווידערהאָלט, ווי אַ גרויס וואָרט פֿון ליעבע, צו וועלכען מען מוז האָבען האַרץ, כדי עס ענדליך אַמאָל אַרויסצורײדען פֿאַר דער איינער, וועמען מען רופֿט און מען זוכט אומזיסט... כ'האָב געמיינט מיינע ליפּען האָבען אָנגענומען זיין געשטאַלט, און אין דער לאַנג ערוואַרטעטער רגע וועלען זיי איהם אַרויסריידען אַזוי זאַנפֿט און עהרפֿירכטיג, אַזוי ענייות'דיג און אַזוי טיעף איבערגעבען, אַז די, וואָס וועט איהם הערען, וועט מוזען בעגרייפֿען, וויפֿיעל יסורים און ליעבע עס ליגט אין איהם... נאָר זעה, אָט האָב איך איהם אַרויסגערעדט, און ער מאַכט קיין שום רושם ניט... ס'איז גאָר ניט דערזועלבער נאָמען. איך דערקען איהם שוין גאָר ניט, ווען ער קומט אַרויס פֿון מיינע ליפּען, אַזוי פֿערשטיקט איז ער פֿון שלוכצען, און אַזוי פֿערקלעמט פֿון מורא... איך האָב אין איהם צופֿיעל אַריינגעלייגט, און די גאַנצע ליידענשאַפֿט, די גאַנצע ליעבע, וועלכע איך האָב אין איהם איינגעשלאָסען, צובערעכט אַצונד מיין קראַפֿט און טויטעט מיין שטימע...

וואַנאַ. ווער זייט איהר?...

פּרינציוואַלי. וואָס זשע, איהר קענט מיך ניט?... איהר דערקענט מיך שוין ניט?... אָה, ווי די צייט ווישט עס אָב די גרעסטע וואונדער אפילו!... נאָר יענע וואונדער האָב איך אַליין געזעהן... פֿילייכט איז בעסער, וואָס זיי זיינען פֿערגעסען... איך האָב מעהר קיין האָפֿנונג ניט, כ'וועל שוין מעהר ניט בייגקען אַזוי

שטאַרק... ניין, איך בין אייך גאָרנישט... איך בין נור אַן אָרעמער מענש, וואָס בעטראַכט אַ רגע זיין לעבענס־ציעל... איך בין אַן אונגליקליכער, וואָס פֿערלאַנגט גאָרנישט, וועלכער ווייסט אפילו ניט, וואָס ער זאָל פֿערלאַנגען, און וועלכער וואָלט אייך נור געוואָלט זאָגען, כדי איהר זאָלט עס וויסען, איידער איהר געהט אַוועק פֿון איהם, וואָס איהר זייט פֿאַר איהם געווען און וואָס איהר וועט פֿאַר איהם זיין ביז'ן סוף פֿון זיין לעבען...

וואַנאַ. איהר קענט מיך אַלזאָ?... ווער זשע זייט איהר פֿאָרט?...

פּרינציוואַלי. וואָס זשע, איהר האָט איהם טאַקע קיינמאָל ניט געזעהן, דעם, וואָס קוקט אייך איצט אָן, ווי מען וואָלט אין אַ צוויבער־וועלט אָנגעקוקט דעם קוואַל פֿון פֿרייד און פֿון לעבען?... ווי איך האָב קיינמאָל ניט געהאָפֿט אייך אָנצוקוקען?...

וואַנאַ. ניין... איך קען זיך ניט דערמאָנען...

פּרינציוואַלי. נו יאָ, איהר האָט אַלעס פֿערגעסען, אַך, און איך בין זיכער געווען, אַז איהר האָט פֿערגעסען אַלצדינג... איהר זייט אַלט געווען אַכט יאָהר, און איך צוועלף, ווען איך האָב אייך צום ערשטען מאָל געזעהן...

וואַנאַ. וואו איז דאָס געווען?...

פּרינציוואַלי. אין ווענעציאַ, אַ זונטאָג אין יוני. — מיין פֿאָטער, דער אַלטער גאָלדשמיעד, האָט געבראַכט אייער מוטער אַ האַלז־באַנד פֿון פּערל. — זי האָט בעוואונדערט די פּערל... איך בין ארומגעלאָפֿען איבער'ן גאָרטען... מיט אַמאָל, אונטער אַ הויפֿען פֿון מירטען־בוימעלאַך, ביי אַ וואַסער־בעקען, האָב איך אייך געפֿונען... אַ דינער גאָלדענער רינג איז אייך אַריינגעפֿאַלען אין וואַסער... איהר זייט געזעסען בּיים ברעג און האָט געוויינט. איך בין אַריינגעשפּרונגען אין בעקען... איך בין שיער, שיער ניט דערטרונקען געוואָרען, נאָר איך האָב געפֿונען דעם רינג און האָב איהם אייך אָנגעטהאָן אויף'ן פֿינגער... דאָ האָט איהר מיר אַ קוש ג״טהאָן און זייט געווען אַזוי גליקליך...

וואַנאַ. ס'איז געווען אַ בלאָנד אינגעל, דושאַנעלאָ האָט ער געהייסען...— דאָס ביסט דו דאָס דושאַנעלאָ?...

פרינציוואַלי. יאָ...

וואַנאַ. איך וואָלט אייך ניט דערקענט. דערצו איז אייער געזיכט דאָך פערדעקט מיט אָט דעם לייוועטענעם באַנד... איך זעה בלויז אייערע אויגען...

פרינציוואַלי (אַוועקרוקענדיג דעם באַנד אַביסעל אָן אַ זייט). דערקענט איהר מיך, ווען איך רוק עס אָב?

וואַנאַ. יאָ... פיליכט... מיר דוכט, אַז יאָ... וואָרים איהר האָט נאָך דעם קינדער־שמייכעל אויף'ן פנים... אָבער אויך פון אייך רינט בלוט, איהר זייט פערוואונדעט...

פרינציוואַלי. אָה, מיר מאַכט עס גאָרנישט אויס... נאָר ביי אייך איז דאָס אַן אונרעכט...

וואַנאַ. אָבער דאָס בלוט דרינגט דורך איבעראַל... לאָמיך אייך פעסטער איינציהען דעם באַנד... ער האָט זיך אָבגעלאָזט... (זי מאַכט איהם צורעכט דעם באַנד.) איך בין אין דעם דאָזיגען קריעג אָפט אַרומגעגאַנגען אַרום די פערוואונדעטע... יאָ, יאָ, איצט דערמאָן איך זיך... דער גאָרטען שטעהט מיר ווידער פאַר די אויגען מיט זיינע מילגרוים־בוימער, מיט זיינע לאָרבערן און רויזען... מיר האָבען זיך מעהר ווי איין נאָכמיטאָג געשפיעלט דאָרטען, ווען די זונן האָט געבאַקען אויף'ן זאַמד...

פרינציוואַלי. צוועלף מאָל, כ'האָב זיי געצעהלט... איך וואָלט נאָך איצט געקענט אָנרופען אַלע אונזערע שפיעלען און איבערזאָגען אַלע אייערע ווערטער...

וואַנאַ. דאַן, איין טאָג, געדיינק איך, האָב איך געוואַרט אויף אייך, וואָרים איך האָב אייך ליעב געהאַט; איהר זייט געווען ערנסט און מילד ווי אַ קליין מיידעלע און איהר פלעגט מיך אָנקוקען ווי אַ יונגע קעניגין... אָבער איהר זייט ניט געקומען...

פרינציוואַלי. מיין פאָטער האָט מיך מיטגענומען מיט זיך... ער איז אַוועק קיין אַפריקאַ... מיר האָבען זיך פערלאָרען דאָרט אין דער וויסטע... דאַן בין איך אַריינגעפאַלען אַלס

געפאַנגענער אין די הענד פון די טערקען, אַראַבער און שפּאַניער, וואָס ווייס איך... אַז איך בין צוריקגעקומען קיין ווענעציאַ, איז אייער מוטער שוין געווען טויט, דער גאָרטען איז געווען צו־שטערט... כ'האָב פערלאָרען אייער שפור, נאָר איך האָב זי באַלד צוריק געפונען, וואָרים אייער שעהנקייט האָט איבעראַל איבער־געלאָזט אַ שפור, וועלכע האָט זיך ניט געקענט פערגעסען...

וואַנאַ. האָט איהר מיך גלייך דערקענט, ווען איך בין אַריינגעקומען אַהער?...

פרינציוואַלי. און ווען צעהן טויזענד וואָלטען אַריינ־געקומען צו מיר אין געצעלט, אַלע גלייך געקליידט, איינע פונקט אַזוי שעהן ווי די אַנדערע, ווי צעהן טויזענד שוועסטער, וועלכע די מוטער אפילו קען ניט אונטערשיידען — וואָלט איך אויפגע־שטאַנען, כ'וואָלט אייך אָנגענומען פאַר דער האַנד, כ'וואָלט געזאָגט: אָט די איז דאָס... ס'איז זעלטען, — ניט אמת? — אַז אַ געליעבט בילד זאָל קענען אַזוי לעבען ביי איינעם אין האַרצען... וואָרים אייער בילד האָט אויף אַזאַ'ן אופן געלעבט ביי מיר אין האַרצען, אַז עס האָט זיך טאָג־טעגליך פערענדערט, פונקט ווי אין דער ווירקליכקייט. דאָס היינטיגע האָט פערנומען דעם פלאַץ פון'ם נעכטיגען... ס'איז געוואַקסען און געוואָרען אַלץ שעהנער און שעהנער; די יאָהרען האָבען עס פערציערט מיט אַלעם דעם, וואָס זיי שיינקען דער בליהענדער יונגפרוי... נאָר אַז איך האָב אייך אַצונד דערזעהן, האָט זיך מיר תחילת אָבגעדוכט, עפּעס אַזוי ווי מיינע אויגען וואָלטען מיך גענאַרט... מיינע עראינערונגען זיינען געווען אַזוי שעהן און אַזוי טריי... נאָר זיי זיינען געווען צו לאַנגזאַם און צו איינגעהאַלטען... זיי האָבען ניט געוואַגט אייך צו געבען דעם גאַנצען גלאַנץ, וועלכער האָט מיר מיט אַמאָל פערבלענדט די אויגען... איך בין זיך פאָרגעקומען ווי איינער, וועלכער דיינקט וועגען אַ בלום, וואָס ער האָט געזעהן איין איינציג מאָל, בשעת ער איז דורכגעגאַנגען פאַרנאַכט אין האַלב־דונקעל דורך אַ גאָרטען, און פלוצלינג דערזעהט ער הונדערט טויזענד אַזעלכע בלומען אויף אַ פעלד פול מיט זונען־שיין... איך האָב

זיי ווידער דערזעהן, אָט דעם שטערן, אָט די אויגען און אָט די האָר; איך האָב ווידער געפֿונען די זעעלע פֿון דעם דאָזיגען פֿערגעטערטען געזיכט, נאָר זיין שעהנקייט האָט פֿערשעהמט יענע, וועלכע איז זיך שטיל געוואַקסען ביי מיר אין האַרצען, טאָג פֿאַר טאָג און מאָנאַט פֿאַר מאָנאַט און יאָהר נאָך יאָהר; יענע שעהנ־קייט, וועלכע האָט איהר ליכט גענומען פֿון דער עראינערונג, וואָס איז געגאַנגען צו לאַנגזאַם און איז געבליבען אַזוי הינטער־שטעליג אַנטקעגען דער ווירקליכקייט...

וואַנאַ. יאָ, איהר האָט מיך געליעבט, ווי מען ליעבט אין יענעם עלטער, אָבער צייט און אָבוועזענהייט פֿערשעהנערן די ליעבע...

פּרינציוואַלי. די מענשען זאָגען אָפֿט, אַז זיי האָבען אָדער האָבען געהאַט אין לעבען בלויז איין ליעבע, און דאָס איז זעלטען וואַהר... זיי פֿערפוצען זייער פֿערלאַנג אָדער זייער גלייכ־גילטיגקייט מיט דעם וואונדערבאַרען אונגליק פֿון יענע, וועלכע זיינען געשאַפֿען געוואָרען פֿאַר איין איינציגער ליעבע; און ווען איינער פֿון אָט די אונגליקליכע זאָגט אַרוים די טיעפֿע און שמערצליכע וואַהרהייט, וואָס צושטערט זיין לעבענס־גליק, ווען ער זאָגט זי אַרוים מיט דיזעלבע ווערטער, וועלכע זיינען אויף די ליפען פֿון די אַנדערע געוועזען בלויז אַ קלינגענדער ליגען, — דאַן האָבען אָט די ווערטער אין גאַנצען פֿערלאָרען זייער קראַפֿט דורך די גליקליך־ליעבענדע, וועלכע האַלטען זיי כסדר אין מויל, און וועד עס הערט זיי, ערנידעריגט אונבערעכענטערהייט אָט די אָרעמע, הייליגע און אָפֿט אַזוי שמערצליכע ווערטער צו דעם וואָכעדיגען ווערטה און דעם נאַרישען זינן, וואָס זיי האָבען ביי די מענשען אין מויל...

וואַנאַ. דאָס וויל איך ניט טהאָן, איך פֿערשטעה די דאָ־זיגע ליעבע, וועלכע מיר ערוואַרטען אַלע, בעת מיר טרעטען אַריין אין לעבען; אָבער דאָס געהט דאָך אַריבער, וואָרים די יאָהרען, — באָטש מיינע זיינען ניט גרוים אין צאָהל — זיי מעקען אָב אַסך זאכען ביי אונז אין מוח... נאָר זאָגט מיר, איך בעט אייך,

ווען איהר זייט צוריקגעקומען קיין ווענעציאַ, און איהר האָט אויסגעפונען מיין שפור, וואָס איז דאַן געשעהן?... איהר האָט גאָר ניט געמאַכט קיין פּערזוך זיך צו זעהן מיט דער, וועמען איהר האָט אַזוי געליעבט?...

פּרינציוואַלי. אין ווענעציאַ האָב איך זיך דערוואוסט, אַז אייער מוטער איז פּעראָרעמט געוואָרען און געשטאָרבען, און אַז איהר האָט בדעה חתונה צו האָבען מיט אַ גרויסען שררה פון טאָסקאַנאַ, מיט דעם רייכסטען און מעכטיגסטען מאַן אין פּיזאַ, וועלכער וועט אייך מאַכען פאַר אַ קעניגין... איך בין געווען אַן אָרעמער וואַנדערער, אָהן אַ היים און אָהן אַ פאָטערלאַנד—וואָס האָב איך אייך געקענט אָנבאָטען?... ס'האָט אויסגעזעהן, אַזוי ווי דאָס שיקזאַל גופא וואָלט פון מיין ליעבע פּערלאַנגט אָט דעם קרבן... אָפּט האָב איך אַרומגעבלאָנדזשעט אַרום דער דאָזיגער שטאָדט, כ'האָב זיך אָנגעהאַנגען אָהן איהרע מויערן, זיך פעסט אָנגעהאַלטען אָן די קייטען פון איהרע טויערן, כדי ניט בעזיעגט צו ווערן פון דער בייגקעניש נאָך אייער אָנבליק, כדי ניט צו שטערען אייער גליק און אייער ליעבע... — כ'האָב פערדונגען מיין שווערד, צוויי אָדער דריי מלחמות האָב איך געפיהרט, מיין נאָמען איז געוואָרען בעריהמט צווישען די געדונגענע זעלנער... כ'האָב געוואַרט אויף אַנדערע, בעסערע טעג, כאָטש איך האָב ניט געהאַט אויף וואָס צו האָפען, ביז פלאָרענץ האָט מיך ענדליך אַרויסגעשיקט געגען פּיזאַ...

וואַנאַ. ווי שוואַך און ווי פייג די מענער זיינען דאָס, ווען זיי ליעבען!... האָט אַקאָרשט קיין טעות ניט, איך ליעב אייך ניט, און איך קען ניט זאָגען, צי איך וואָלט אייך ווען ליעב געהאַט... אָבער דאָ קאָכט די ליעבע אַליין אויף ביי מיר אין האַרצען, ווען איך זעה, ווי אַ מאַן, וועלכער ליעבט מיך כלומר'שט אַזוי שטאַרק און אַזוי היים, ווי איך וואָלט איהם געקענט ליעבען, האָט פונדעסטוועגען געהאַט אַזוי ווייניג מוטה פאַר זיין ליעבע!...

פּרינציוואַלי. קיין מוטה האָט מיר ניט געפעהלט...

כדי ווידער צו קומען, איז נייטיג געווען אַסך מעהר מוטה ווי איהר מיינט... נאָר ס'איז געווען צו שפעט...

וואַנאַ. ווען איהר האָט פערלאָזען ווענעציאַ, איז נאָך ניט געווען צו שפעט. ס'איז קיינמאָל ניט צו שפעט פאַר אַ ליעבע, וועלכע פילט אויס אַ גאַנץ לעבען... זי טרעט ניט אָב. אַז זי האָט שוין מעהר גאָרנישט צו ערוואַרטען, האָפט זיך נאָך אַלץ... און אַז זי הערט אפילו אויף צו האָפען, קעמפפט זי דאָך... ווען איך וואָלט געליעבט ווי איהר, וואָלט איך... אָה, מען קען קיינמאָל ניט זאָגען, וואָס מען וואָלט געקענט... נאָר דאָס ווייס איך, אָהן קאַמפף וואָלט מיר דער צופאַל ניט אַוועקגערויבט די האָפנונג מיינע!... טאָג און נאַכט וואָלט איך איהר נאָכגעגאַנגען... איך וואָלט גערעדט צום שיקזאַל און איהם געזאָגט: מאַך פלאַץ, איך קום... די שטיינער אפילו וואָלט איך געצוואונגען, זיך איינצושטעלען פאַר מיר, און דער, וועמען איך וואָלט ליעב געהאַט, וואָלט מיך געמוזט הערען; ער אַליין וואָלט געמוזט ריידען — און מעהר ווי איינמאָל ריידען!...

פרינציוואַלי (וויל איהר אָננעהמען ביי דער האַנד). וואָס זשע, דו ליעבסט איהם ניט, וואַנאַ?...

וואַנאַ. וועמען?

פרינציוואַלי. דיין מאַן...

וואַנאַ (ציהט צוריק איהר האַנד). לאָזט אָב מיין האַנד. איך גיב זי אייך ניט. איך זעה, מיינע ווערטער מוזען זיין קלאָרער. אַז גידאָ האָט מיך גענומען, בין איך געווען אַליין און אָרעם. אַן אָרעם מיידעל, וואָס האָט קיינעם ניט ווער עס זאָל זיך פאַר איהר אָננעהמען, און דער עיקר, ווען זי איז נאָך שעהן אויך און פערשטעהט ניט, ווי זיך צו פערשטעלען, — אַזאַ מיידעל ליגט געוועהנליך ביי מענשען אין די מיילער און עס שיטען זיך אויף איהר פערלוימדונגען אָהן אַ שיעור... גידאָ האָט זיך ניט צוגע־הערט צו זיי; ער האָט געהאַט צוטרוי צו מיר, און אָט דער גלויבען האָט מיר גוט געטהאָן. ער האָט מיך גליקליך געמאַכט, אַזוי ווייט ווי מען קען ווערן גליקליך, ווען מען זאָגט זיך אָב פון

די נאַרישע חלומות, וועלכע זיינען אַפּגים ניט צוגעפּאַסט צו אונזער מענשען־לעבען... און איהר, האָף איך, וועט אויך צוגע־בען, אַז מען קען זיין גליקליך, ניט וואַרטענדיג דאָס לעבען לאַנג אויף אַ גליק, וואָס קיינער האָט נאָך קיינמאָל ניט דערגרייכט... מיין ליעבע צו גידאָ'ן איז טאַקע ניט אַזוי זאָנדערבאַר ווי די, וועלכע איהר מיינט, אַז איהר פֿיהלט, נאָר דערפֿאַר איז זי גלייכ-מעסיגער, געטרייער און שטאַנדהאַפֿטיגער... ס'איז די ליעבע, וואָס דאָס שיקזאַל האָט פֿאַר מיר בעשטימט; איך בין ניט געווען בלינד, ווען איך האָב זי אָנגענומען; איך וועל קיין אַנדערע ניט האָבען; און ווען אימיצער וועט זי צובּרעכען, איך וועל עס יעדענפֿאַלס ניט זיין... איהר זעהט אַלזאָ, אַז איהר האָט מיך ניט פֿערשטאַנען... ווען איך האָב געפּרוּאווט אייך ערקלעהרען אייער טעות, האָב איך ניט גערעדט ניט פֿאַר אייך און ניט פֿאַר אונז, נאָר אין נאָמען פון אַ ליעבע, וואָס דאָס האַרץ דערפֿיהלט אין די סאַמע פֿריהעסטע יאָהרען; אַ ליעבע, וואָס עקזיסטירט אפשר, וועלכע איז אָבער ניט מיינע און ניט אייערע, וואָרים איהר האָט ניט געטהאָן, וואָס אַזאַ ליעבע וואָלט געטהאָן...

פּרינציוואַלי. איהר פֿעראורטהיילט מיך צו שנעל, וואַנאַ, און איהר ווייסט ניט, וואָס איך האָב געליטען און וואָס האָט געמוזט געשעהן, כדי זיך צו דערשלאָגען צו דעם גליקליכען מאָמענט, וואָס וואָלט אַריינגעבראַכט אַלע אַנדערע ליעבענדע אין אַ פֿערצווייפֿלונג... אָבער אפילו ווען איך וואָלט גאָרנישט גע־טהאָן, גאָרנישט געפּרוּאווט טהאָן, ווייס איך דאָך, אַז זי איז דאָ, און איך בין איהר אָפּפֿער, איך, וואָס איך טראָג זי ביי מיר אין בוזים, ביי וועמען זי רויבט אַוועק דאָס לעבען און אַלעס, וואָס ברייגגט דעם מענשען כבוד און פֿרייד... זינט זי האָט מיך גענו־מען אַ געפֿאַנגענעם אין איהרע הענד, האָב איך קיין איין טריט ניט געטהאָן, קיין איין וואונק ניט געגעבען, וואָס האָט ניט געהאַט דעם צוועק מיך צו דערנעהנטערן צו איהר, און זאָל עס זיין בלויז אויף איין רגע, כדי צו שטעלען דעם שיקזאַל מיינעם אַ פֿראַגע און אייך זאָל דערפֿון קיין שאָדען ניט אַרויסקומען... אַך וואַנאַ,

גלויבט מיר, און איהר מוזט מיר גלויבען, וואָרים גערן גלויבט מען די, וואָס האָפּען אויף גאָרנישט און פּערלאַנגען גאָרנישט... איהר זייט דאָ ביי מיר אין געצעלט און אין גאַנצען ביי מיר אין די הענד... איך דאַרף נור זאָגען איין וואָרט, איך דאַרף בלויז אויסשטרעקען די אָרעמס, און איך האָב אַלעס, וואָס אַ געוועהנ־ליכע, געמיינע ליעבע קען האָבען... אָבער איך מיין, איהר ווייסט אַזוי גוט ווי איך, אַז די ליעבע, פון וועלכער איך רייד, שטרעבט נאָך עפּעס אַנדערעס, און דערום פאָדער איך, אַז איהר זאָלט מעהר ניט צווייפלען אין דעם... אייער האַנד האָב איך אָנגענו־מען, ווייל איך האָב געמיינט, איהר וועט מיר גלויבען; איך וועל זי מעהר ניט אָנריהרען ניט מיט די פינגער און ניט מיט די ליפּען, אָבער דערפאַר, וואַנאַ, אַז מיר וועלען זיך צושיידען, כדי זיך ווי־דער קיינמאָל ניט צו זעהן, נעהמט ווייניגסטענס מיט די איבער־ציינונג, אַז עס איז געוועזן בלויז אָט די ליעבע, מיט וועלכער איך האָב אייך אַזוי הייס געליעבט, און אַז נור דאָס אונמעגליכע האָט מיך אָבגעהאַלטען פון איהר!...

וואַנאַ. גראָד דערפאַר וואָס ביי אייך איז נאָך געוועזן עפּעס אונמעגליכעס, האָף איך נאָך, אַז איך קען צווייפלען... מיינט ניט, אַז מיך וואָלט געפרעהט, ווען אייער ליעבע וואָלט בייגעקומען די גרויסע, שרעקליכע הינדערניסען, וואָס זי האָט בעגעגענט אויף איהר וועג, אָדער אַז איך וואָלט געוואָלט האָבען איבער־מענשליכע בעווייזע פון אייך... אין פּיזאַ דערצעהלט מען וועגען אַ פרוי, וועלכע האָט אַריינגעוואָרפען איהר האַנדשוה אין דער לייבען־גרוב אויף'ן קאַמפּאַנילע און געבעטען איהר געליעבטען, ער זאָל איהם אַרויפבריינגען. דער ליעבהאָבער האָט ניט געהאַט קיין אַנדער געוועהר, אַחוץ אַ לעדערנע בייטש. דאָך איז ער אַרונטערגעגאַנגען, האָט פערטריבען די לייבען, גענומען דעם האַנדשוה און אויף די קניע איהם איבערגעגעבען דער דאַמע. דערנאָך, ניט אויסריידענדיג קיין איין וואָרט, האָט ער זי פער־לאָזען אויף אייביג... איך מיין, ער איז געוועזן צו מילד; ער האָט שוין אין איין וועגס געקענט די בייטש זיינע בענוצען אויף דער

וועלכע האָט זיך אַזוי געשפּיעלט מיט אַ געטליכען געפיהל, און איהר געבען צו פיהלען, וואָס עס זיינען די רעכטע און די פליכטען פון דער אמת'ער ליעבע... אַזעלכע פראָבען פאָדער איך ניט פון אייך; אַלעס וואָס איך וויל איז, אייך קענען גלויבען... נאָר צו אייער און צו מיין גליק וואָלט איך נאָך געוואָלט צווייפלען... אין אַ ליעבע, וועלכע איז אַזוי שטאַנדהאַפט ווי אייערע, ליגט עטוואָס הייליגעס, וואָס קען פערפיהרען זאָגאַר די קאַלטסטע און טוגענדהאַפטסטע פרוי... דערום פרעג איך אייך, וואָס איהר האָט געטהאָן, און איך וואָלט כמעט גליקליך געווען, ווען איך געפין קיין סימן ניט פון אָט דער טויטליכער און דאָס רוב אַזוי אונגליקליכער ליידענשאַפט... און איך וואָלט כמעט איבערצייגט געווען, אַז דאָ איז גאָרנישט דאָ, ווען ניט די לעצטע טהאָט אייערע, דורך וועלכער איהר האָט פערניכטעט אייער פערגאַנגענהייט, אייער צוקונפט, אייער גרויסען נאָמען, אייער לעבען, מיט איין וואָרט, אַלעס וואָס איהר פערמאָגט, בלויז כדי מיך צו האָבען פאַר אַ שעה צייט דאָ ביי אייך אין געצעלט, — ווען אָט די טהאָט וואָלט מיך ניט געצוואונגען צו גלויבען, אַז איהר נאַרט זיך פּילייכט דאָך ניט אָב אין אייער ליעבע...

פּרינציוואַלי. אָט די לעצטע טהאָט איז די איינציגע, וועלכע בעוויזט גאָרנישט...

וואַנאַ. ווי אַזוי?...

פּרינציוואַלי. איך וויל אייך ליעבערשט זאָגען דעם ריינעם אמת... דערמיט וואָס איך האָב אייך געלאָזט קומען אַהער, כדי צו רעטען פּיזאַ דורך אייך, האָב איך גאָרנישט געאָפּפערט...

וואַנאַ. איך פערשטעה אייך ניט... וואָס זשע, איהר האָט ניט פעררעטהען אייער פאָטערלאַנד? ניט פערלאָרען אייער פערגאַנגענהייט? ניט פערניכטעט אייער צוקונפט? האָט איהר זיך דען אַליין ניט פעראורטהיילט צו פערשיקונג, פּילייכט גאָר צום טויט?...

פּרינציוואַלי. קודם כל האָב איך ניט קיין פּאָטער־לאַנד... וואָלט איך געהאַט איינס, ווי גרויס מיין ליעבע וואָלט ניט געווען, פאַר דער דאָזיגער ליעבע, דיינק איך, וואָלט איך עס ניט פערראַטהען... אָבער איך בין ניט מעהר ווי אַ געדונגענער סאָלדאַט, געטריי, אַזוי לאַנג ווי מען איז מיר געטריי, און אַ פער־רעטהער, אַזוי גיך ווי מען פערראַטהע מיך... די קאָמיסאַרען פון פלאָרענץ האָבען מיך אויף אַ פאַלשען אופן אָנגעקלאָגט און אָהן רעכט און אָהן אַ שום געריכט בין איך פעראורטהיילט געוואָרען דורך אַ קרעמער־שטאַאַט, וועמעס געוואוינהייטען איהר קענט אַזוי גוט ווי איך. איך האָב געוואוסט, אַז איך בין פערלאָרען. דאָס, וואָס איך האָב היינט אָבענד געטהאָן, וועט מיך אויף קיין פאַל ניט אונגליקליך מאַכען, ס'וועט מיך פיליכט רעטען, אויב אַ צופאַל קען מיך נאָך רעטען...

וואַנאַ. האָט איהר מיר, הייסט עס, ווינציג וואָס געאָפּ־פערט?

פּרינציוואַלי. גאָרנישט. דאָס האָב איך אייך געמוזט זאָגען... איך וואָלט ניט געוואָלט אַרויסקריגען ביי אייך קיין איין איינציגען שמייכעל דורך אַ ליגען...

וואַנאַ. נאַ, דזשאַנעלאָ, דאָס איז בעסער, איידער די ליעבע און איהרע שעהנסטע בעווייזע... דו דאַרפסט מעהר ניט זוכען די האַנד, וועלכע האָט דיך אויסגעמיעדען. אָט איז זי...

פּרינציוואַלי. אָה, וואָלט די ליעבע זי בעסער עראָ־בערט!... נאָר וואָס מאַכט עס אויס?... זי איז מיינע, וואַנאַ, איך האַלט זי אין מיינער, איך שפּיגעל זיך אין איהר גלאַנץ, איך אָטהעם איין איהר לעבען, איך שכור זיך אָן אויף אַ רגע מיט אַ צו שעהנעם חלום; איך דריק זי אין איהר מילדער פרישקייט, איך עפען און מאַך זי צו, עפּעס אַזוי ווי זי וואָלט מיט מיר גערעדט אין דער געהיימער צוויבער־שפּראַך פון דער ליעבע; איך בעדעק זי מיט קושען, און דאָך נעהמסט דו זי ניט צו פון מיר... דו ביסט אַלזאָ ניט בייז אויף מיר פאַר דער דאָזיגער גרוזאַמער פּראָבע?...

וואַנאַ. איך אויף דיין אָרט וואָלט אויך אַזוי געהאַנדעלט, פֿילייכט בעסער, פֿילייכט ערגער...

פרינציוואַלי. אָבער אַז דו האָסט איינגעווילִיגט צו קומען צו מיר אין געצעלט, האָסט דו געוואוסט, ווער איך בין געווען?...

וואַנאַ. דאָס האָט קיינער ניט געוואוסט. מאָדנע קלאַנגען זיינען אַרומגעגאַנגען וועגען דעם קאָמאַנדיר פֿון דער פֿיינדליכער אַרמעע... ביי די איינע ביסט דו געווען אַן עקעלהאַפֿטער אַלטער מאַן, ביי די אַנדערע אַ יונגער פרינץ פֿון וואונדערבאַרער שעהנקייט...

פרינציוואַלי. אָבער גידאָ'ס פֿאָטער האָט דאָך מיך געזעהן; האָט ער דיר גאָרנישט געזאָגט?...

וואַנאַ. ניין.

פרינציוואַלי. דו האָסט איהם גאָרנישט געפֿרעגט?

וואַנאַ. ניין.

פרינציוואַלי. און דאַן, ווען דו ביסט אין מיטען נאַכט, אָהן שוץ אַרויסגעגאַנגען, כדי זיך איבערצוגעבען צו אַן אונבעקאַנטען באַרבאַר אין די הענד, איז דיין בלוט ניט פֿערגליווערט געוואָרען אין דיר? האָט דיין האַרץ ניט געציטערט פֿאַר שרעק?...

וואַנאַ. ניין; ס'האָט דאָך געמוזט זיין אַזוי...

פרינציוואַלי. און אַז דו האָסט מיך דערזעהן: ביסט דו ניט געוואָרען אַ פֿערציטערטע?...

וואַנאַ. דו האָסט שוין פֿערגעסען?... אין אָנהויב האָב איך דאָך גאָרנישט געזעהן, צוליעב דעם באַנד, וואָס האָט פֿערדעקט דיין געזיכט...

פרינציוואַלי. יאָ, אָבער דערנאָך, אַז איך האָב דעם באַנד אַוועקגערוקט?...

וואַנאַ. דאַן האָט זיך אַלעס געביטען, און איך האָב שוין געוואוסט... נאָר דו, אַז דו האָסט מיך געזעהן אַריינקומען אַהער אין געצעלט, וואָס איז דיין פלאַן געווען?... האָסט דו ווירקליך געוואָלט מיסברויכען אונזער שרעקליכע נויטה?...

פרינציוואַלי. האַ, כ'האָב דען געוואוסט, וואָס איך

האָב געוואָלט!... כ'האָב זיך געפֿיהלט פֿערניכטעט, און איך האָב געוואָלט אַלצדינג פֿערניכטען... און איך האָב דיך געהאַסט אויס ליעבע... יאָ, איך וואָלט עס געטהאָן, ווען דו וואָלסט ניט געווען דו... נאָר יעדע אַנדערע אַחוץ דיר וואָלט מיר אויסגעקוקט מיאוס... דו אַליין האָסט שוין מעהר ניט געדאַרפֿט זיין דאָס, וואָס דו ביסט אַמאָל געווען... איך געה פֿון זינען אַראָב, ווען איך טראַכט דערפֿון... איין וואָרט, וואָס וואָלט געווען אַנדערש ווי דיינע ווערטער, איין בעוועגונג, וואָס וואָלט ניט געווען דיינע, — אַ גאָרנישט וואָלט גענוג געווען אויפֿצופֿלאַקערן דעם האַס און אַרויסרופֿען די ווילדע חיה אין מיר... נאָר ווי איך האָב דיך נור דערזעהן, האָב איך גלייך געפֿיהלט, אַז דאָס איז אונמעגליך...

וואַנאַ. איך האָב עס אויך געזעהן און האָב מעהר קיין מורא ניט געהאַט פֿאַר דיר, וואָרים מיר האָבען זיך פֿערשטאַנען, אָהן אַ וואָרט אויסצורייידען... ס'איז מערקווירדיג, ווען איך דיינק דערפֿון... איך גלויב, איך וואָלט געטהאָן אַלץ וואָס דו האָסט געטהאָן, ווען איך וואָלט אַזוי געליעבט ווי דו... צייטענווייז קומט מיר פֿאָר, עפּעס אַזוי ווי איך וואָלט געווען אויף דיין אָרט, אַזוי ווי דו וואָלסט זיך צוגעהערט צו מיר און איך וואָלט געזאָגט אַלע דיינע ווערטער...

פּרינציוואַלי. און איך אויך, וואַנאַ, איך האָב פֿון דער ערשטער רגע אָן געפֿיהלט, אַז די וואַנד, וועלכע טהיילט אָב איין מענשען פֿון צווייטען, איז געוואָרען דורכזיכטיג, און מיר האָט זיך אָבגעדוכט, אַזוי ווי איך וואָלט איינגעטונקט די הענד אין פֿריש וואַסער און זיי דערנאָך אַרויסגענומען, אָבגעבאָדען פֿון ליכט און דורכגעזאַפּט מיט טרייהייט און איבערגעבענהייט... אויך איז מיר פֿאָרגעקומען, עפּעס אַזוי ווי די מענשען וואָלטען זיך פֿערוואַנדעלט און אַלץ, וואָס איך האָב ביז היינט וועגען זיי געדיינקט, איז געווען אַ טעות... נאָר פֿריהער פֿון אַלצדינג האָט זיך מיר אָבגעדוכט, אַז איך אַליין האָב זיך פֿערוואַנדעלט, אַז איך בין ענדליך אַנטלאָפֿען פֿון דער תפיסה, וואו איך האָב אַזוי לאַנג געשמאַכט. מיר איז פֿאָרגעקומען, אַזוי ווי די טויערן וואָלטען זיך געעפֿענט מיט אימפעט,

די גראַטעס זיינען בעדעקט מיט בלומען און בלעטער; דער הימעל גלאַנצט, דאָרט וויט אין דעם האָריצאָנט צוגעהט דער שנעע, און מיין ליעבע באָדט זיך אין דער ריינער מאָרגען־לופט...

וואַנאַ. איך האָב זיך אויך פערענדערט... איך האָב זיך אַליין געמוזט וואונדערן, ווי קומט צו מיר אַזאַ ריידען, ווי איך האָב פון אָנהויב אָן מיט דיר גערעדט... געוועהנליך בין איך אַ שווייגעדיגע... כ׳האָב קיינמאָל ניט גערעדט אַזוי מיט קיין אַנדערן, אַחוץ מיט מאַרקאָ׳ן, גידאָ׳ס פאָטער... און אפילו מיט איהם איז עס אויך עפעס אַנדערש... ער האָט טויזענד טרוימען, אין וועלכע ער איז כסדר פערזונקען, און מיר האָבען בלויז דריי, פיער מאָל גערעדט צווישען זיך... ביי די אַנדערע אין די אויגען ליגט שטענ־דיג אַ תאוה, וועלכע דערלאָזט ניט זיי זאָגען, אַז מען האָט זיי ליעב, און אַז מען וואָלט וועלען וויסען, וואָס עס טהוט זיך ביי זיי אין הארצען...— און אויך ביי דיר אין בליק ליגט אַ תאוה, אָבער דאָס איז גאָר אַן אַנדערע, זי שרעקט מיך ניט... איך האָב גלייך געפיהלט, אַז דו ביסט מיר בעקאַנט, און דאָך האָב איך זיך ניט געקענט דערמאָנען, צי איך האָב דיך ווען עס איז געזעהן.

פרינציוואַלי. וואָלסט דו מיך געקענט ליעבען, אַז מיין שלעכטער מזל וואָלט מיך ניט אומגעקעהרט צו דיר, ווען ס׳איז שוין געוועזן צו שפעט?

וואַנאַ. דזשאַנעלאָ, ווען איך קען דיר זאָגען, אַז איך וואָלט דיך געליעבט, וואָלט עס דען ניט געהייסען, אַז איך האָב דיך ליעב? און דו ווייסט דאָך אַזוי גוט ווי איך, אַז דאָס קען ניט זיין... אָבער מיר ריידען דאָ, אָקוראַט ווי מיר וואָלטען געלעבט אויף אַ וויסטען אינזעל... וואָלט איך געוועזן אַליין אויף דער וועלט, וואָלט גאָר קיין פראַגע ניט געקענט זיין... נאָר מיר פערגעסען גאָר אין גאַנצען אָן די יסורים, וואָס אַ דריטער ליידט אין דער צייט וואָס מיר ביידע זיינען דאָ פערטיעפט אין די עראינערונגען פון דער פערגאַנגענהייט... ווי מורא׳דיג האָט ער דאָס געליטען, ווען איך האָב פערלאָזען פיזאַ! ווי זיין שטימע האָט דאָס געציטערט, ווי בלייך זיין געזיכט איז דאָס אַביסעל געוועזן!... אָה,

איך מאָר זיך דאָ ניט פֿערזאַמען!... ס'הויבט אודאי באַלד אָן צו טאָגען, און עס ציהט מיך, איך מוז וויסען, וואָס דאָרט טהוט זיך... נאָר איך הער טריט... אימיצער דרעהט זיך אַרום אַרום געצעלט... מען שושקעט זיך דאָרט ביי דער טהיר... הער, הער... וואָס איז דאָס?...

פערטע סצענע.

די פֿריהערדיגע, ווערדיאָ.

(מען הערט אַ שושקעריי און האַסטיגע טריט אַרום געצעלט. דאַן קלינגט אָב ווערדיאָ'ס שטימע פֿון דרויסען.)

ווערדיאָ (פֿון דרויסען). מיין הערר!...

פּרינציוואַלי. ס'איז מיין סעקרעטאַר... קום אַריין!... וואָס איז דאָרטען?...

ווערדיאָ (ביי דער טהיר פֿון געצעלט). קוים וואָס איך בין געקומען צו לויפֿען... שנעל, מיין הערר, אַנטלויפֿט!... ס'איז די העכסטע צייט... מעסער מאַלאַדוראַ, דער צווייטער קאָמיסאַר פֿון פֿלאָרענץ...

פּרינציוואַלי. ער איז דאָך געווען אין ביביענאַ...

ווערדיאָ. ער איז דאָ צוריק... ער קומט מיט זעקס הונדערט מאַן... דאָס זיינען פֿלאָרענטינער... כ'האָב זיי געזעהן אָנקומען... ס'טהוט זיך חושך אין לאַגער... ער ברייננט בעפֿעהלען... ער ערקלעהרט אייך פֿאַר אַ פֿעררעטהער... ער זוכט טריוואולציאָ'ן... כ'האָב מורא, ער זאָל איהם ניט געפֿינען, איידער איהר...

פּרינציוואַלי. קום, וואַנאַ...

וואַנאַ. וואוהין זאָל איך געהן?...

פּרינציוואַלי. ווערדיאָ וועט דיך מיט צוויי זיכערע לייט אָבפֿיהרען קיין פּיזאַ...

וואַנאַ. און דו, וואָס וועט זיין מיט דיר?...

פרינציוואַלי. איך ווייס ניט; וואָס מאַכט עס אוים? די וועלט איז גרוים גענוג, איך וועל ווי עס איז געפינען אַן אָרט, וואו זיך צו בעהאַלטען...

וועדיאָ. אָה, מיין הערר, זייט פֿאָרזיכטיג... זיי האָבען בעזועצט די גאַנצע געגענד אַרום דער שטאָדט, און גאַנץ טאָסקאַנאַ קישעט מיט שפיאָנען!...

וואַנאַ. קום מיט קיין פיזאַ.

פרינציוואַלי. מיט דיר?...

וואַנאַ. יאָ.

פרינציוואַלי. איך קען ניט...

וואַנאַ. בלויז אויף עטליכע טעג... אויף אַזאַ'ן אופן וועסט דו זיך אויסדרעהען פֿון די ערשטע פֿערפֿאָלגונגען...

פרינציוואַלי. וואָס וועט דיין מאַן טהאָן?...

וואַנאַ. ער ווייסט אַזוי גוט ווי דו, וואָס ער איז שולדיג אַ גאַסט...

פרינציוואַלי. וועט ער דיר גלויבען, ווען דו וועסט איהם זאָגען?...

וואַנאַ. יאָ, — ווען ער זאָל מיר ניט גלויבען... נאָר דאָס קען דאָך ניט זיין...— קום...

פרינציוואַלי. ניין.

וואַנאַ. פֿאַרוואָס ניט? — וואָס האָסט דו מורא?...

פרינציוואַלי. כ'האָב מורא, דיר זאָל וואָס ניט געשעהן...

וואַנאַ. מיר? פֿאַר מיר בלייבט די געפֿאַהר דיזעלבע, צי איך וועל זיין אַליין, צי דו וועסט זיין מיט מיר. — פֿאַר דיר, פֿאַר דיין זיכערהייט איז דאָ וואָס מורא צו האָבען. — דו האָסט געראַטעוועט פיזאַ, איז ניט מעהר ווי רעכט, אַז זי זאָל דיך אַצונד רעטען... דו קומסט אונטער מיין שוץ, איך נעהם דיך אויף מיינע אחריות...

פרינציוואַלי. אַלזאָ גוט; איך געה מיט דיר...

וואַנאַ. דאָס איז דער שעהנסטער בעוויז פֿאַר דיין ליעבע... קום...

פּרינציוואַלי. און דיין וואונד?...

וואַנאַ. דיינע איז פֿיעל ערגער...

פּרינציוואַלי. זיי רוהיג... ס'איז ניט די ערשטע וואונד אין מיין לעבען... אָבער דיינע... עס זעהט אויס, אַזוי ווי דאָס בלוט וואָלט... (ער וויל אַוועקרוקען דעם מאַנטעל מיט דער האַנד.)

וואַנאַ (אַריינפֿאַלענדיג צו איהם אין אָרם און זיך נאָך איינגער איינהילענדיג אין מאַנטעל). ניין... ניין, דזשאַנעלאָ... מיר זיינען איצט ניט מעהר קיין פֿיינד...— אָה, ווי קאַלט מיר איז!...

פּרינציוואַלי. אַך, איך האָב גאָר פֿערגעסען, דו ביסט כמעט הויל און נאַקעט דאָ אין דער קעלט; און איך בין דאָס דער באַרבאַר, וואָס האָט עס געוואָלט...— אָט דאָ אין די גרויסע קאַסטענס ליגען אָנגעזאַמעלט פֿאַר דיר די טייערסטע זאַכען, וואָס איך האָב מיטגעבראַכט פֿון קריעג... דאָ זיינען פֿאַרהאַן גאָלדענע מלבושים, מאַנטלען פֿון בראָקאַט...

וואַנאַ (נעהמט אַ שלייער און וויקעלט זיך איין אין דעם). ניין, אָט דעם שלייער בלויז... די צייט פֿערגעהט, איך טאָר קיין מינוט ניט פֿערלירען; איך מוז דיך רעטען... קום, עפֿען מיר דאָס געצעלט...

(פּרינציוואַלי געהט צו מיט וואַנאַ'ן צו דעם אַריינגאַנג פֿון געצעלט, הויבט אויף דעם פֿאָרהאַנג און פֿערוואַרפֿט איהם אָן אַ זייט. עס הערט זיך אַ פֿערשטיקטער גערויש פֿון שטימען און געוועהר, און פֿון דער וויטענס קומט אַ פֿרעהליכער גלאָקען-קלאַנג, וועלכער דרינגט דורך די שטילקייט פֿון דער נאַכט. אַנטקעגען ביים האָריצאָנט זעהט זיך די שטאָדט פּיזאַ, בעגאָסען מיט ליכט און מיט פֿריידען-פֿייערס, וועלכע וואַרפֿען אַ ריעזיגען פֿייער-שיין אויף דעם דונקעלן הימעל.)

פּרינציוואַלי. וואַנאַ! וואַנאַ!... זעה נאָר!...

וואַנאַ. וואָס איז דאָס, דזשאַנעלאָ?...— אָה, איך פֿערשטעה!... דאָס זיינען די פֿריידען-פֿייערס, וואָס זיי האָבען אָנגעצונדען, צו פֿייערן דיין גרויסע טהאַט... די מויערן גליהען פֿון זייער שיין, די גראָבענס זיינען אין פֿלאַמען, דער קאַמפּאַנילע ברענט ווי אַ פֿריידען-פֿאַקעל!... אָט די אַלע טהורעמס פֿונקלען

אַרויף צו די שטערען!... די גאַסען זעהען אויס ווי ליכט־וועגען אויף׳ן הימעל!... איך דערקען זיי פֿון דאַנען, איך זעה זיי אין דער הימעל־בלויקייט, ווי איך האָב זיי געזעהן היינט אין דערפֿריה פֿאַר זיך!... אָט איז די פּיאַצאַ מיט איהר ריעזיגער קירכע פֿון פֿייער, דאָרט דער „קאַמפּאָ סאַנטאָ", וואָס בילדעט אַן אינזעל פֿון שאָטענס... עס זעהט אויס, עפּעס אַזוי ווי דאָס לעבען, וואָס איז שוין גאָר געווען פֿערלאָרען, קעהרט זיך אין איילעניש, מיט אימפּעט אום צוריק, פֿלאַקערט זיך פֿונאַנדער אויף די שפּיצען פֿון די טהו־עמס, פּלאַצט אַרויס פֿון די שטיינער, צוגיסט זיך איבער די מויערן, פֿערפֿלייצט די פֿעלדער און לויפֿט אונז אַנטקעגען, כדי אונז צו רופֿען צוריק... הער! הער זיך צו... הערסט ניט, ווי עס רופֿט און רוישט און טומעלט, אָקוראַט ווי דער ים וואָלט אַריינגעבראָכען אין פּיזאַ?... הערסט ניט די גלאָקען, וואָס קלינגען אַזוי ווי אין דעם טאָג פֿון אַ חתונה?... אַך, איך בין איבער־גליקליך, דאָפּעלט איבער גליקליך מיט דעם גליק, וואָס איך האָב צו פֿערדאַנקען דעם, וועלכער ליעבט מיך אַזוי שטאַרק!... קום, דזשאַנעלאָ, (זי גיט איהם אַ קוש אויף׳ן שטערן.) — נעהם דעם איינציגען קוש, וועלכען איך קען דיר געבען...

פּרינציוואַלי. אָה, דזשיאָוואַנאַ!... ער איז דער שעהנסטער, אויף וועלכען די ליעבע האָט ווען געקענט האָפֿען!...— נאָר וואָס איז דיר?... דו ציטערסט און דיינע קניע בויגען זיך... קום, שפּאַר זיך אָן אָן מיר? לייג אַוועק דיין אָרם אַרום מיין האַלז...

וואַנאַ. ס׳איז גאָרנישט. איך געה מיט דיר... איך בין געוויזען פֿערבלענדעט... כ׳האָב צופֿיעל געבויט אויף דער קראַפֿט פֿון אַ פֿרוי... האַלט מיך צו, טראָג מיך אַרויס! זאָל קיין זאַך ניט שטערן מיינע ערשטע גליקליכע טריט...— אָה, ווי שעהן איז די נאַכט אין דער אויפֿגעהענדער מאָרגען־רויטקייט!... קום שנעל, מיר טאָרען ניט פֿערלירען קיין צייט... מיר מוזען זיין דאָרטען, נאָך איידער די פֿרייד איז פֿערלאָשען...

(ביידע אָב, איינג אַרומגענומען. — פֿאָרהאַנג.)

דריטער אקט.

פראַכט־זאַאל ביי גידאָ קאָלאָנאַ'ן אין פּאַלאַץ.

הויכע פענסטער, מאַרמאָר-זיילען, זיילען-גיינג, טעפּיכער א. אַ. וו. לינקס אין הינטערגרונד אַ ברייטער באַלקאָן; אויף די פּאַרענטשעס שטעהען גרויסע וואַזען מיט בלומען. אין מיטען זאַאל צווישען די זיילען פיהרען גרויסע מאַרמאָרנע טרעפּ אַרויף צום באַלקאָן, פון וואַנען מען קען זעהן אַ גרויסען טהייל פון דער שטאָדט.

ערשטע סצענע.

גידאָ, מאַרקאָ, באָרסאָ און מאָרעלאָ קומען אַריין.

גידאָ. כ'האָב געטהאָן וואָס איהר האָט געוואָלט, וואָס זי האָט געוואָלט, וואָס אַלע האָבען געוואָלט; אַצונד איז ניט מעהר ווי רעכט, אַז מיין ווילען זאָל געשעהן. כ'האָב געשוויגען, כ'האָב זיך בעהאַלטען, כ'האָב איינגעהאַלטען דעם אָטהעם מיינעם, אַזוי ווי אַ טרוס, ווען גנבים ליידיגען איהם אוים דאָס הויז... און איך בין געוועזן עהרליך אין מיין ערנידעריגונג!... איהר האָט מיך געמאַכט פאַר אַן עהרליכען, פאַר אַ געוויסענהאַפטען סוחר... נאַ, איצט טאָגט עס... איך האָב זיך ביז איצט פון אָרט ניט געריהרט... כ'האָב געוואויגען און בערעכענט אויף אַ האָר די שמאַך און שאַנד... דער האַנדעל האָט געמוזט צוגעהן ראַיעל און אויף אַן עהרענהאַפטען אופן, און אַלע אונזערע לעבענס-מיטלען

האָבען געמוזט בעצאָהלט ווערן! דער קונה האָט געמוזט אָט די איידעלע נאַכט געניסען ביז אויף דער לעצטער מינוט! האַ, דאָס איז אפשר גאָר ניט געווען צו טייער בעצאָהלט פאַר אַזויפיעל תבואה, פאַר אַזויפיעל רינדער און גרינוואַרג!... נו האָב איך בעצאָהלט, און איהר האָט געגעסען... איצט בין איך פריי, אַצונד בין איך ווידער בעל הבית און איך וואַרף אַראָב מיין שמאַך און שאַנד פון מיר...

מאַרקאָ. איך וויים ניט, וואָס דו דיינקסט צו טהאָן, און קיינער האָט ניט קיין רעכט זיך אַריינצומישען אין אַ שמערץ, וואָס איז אַזוי גרוים ווי דיינער... אויך קען איהם קיינער ניט פערקלענערן, און דאָס אונענדליכע גליק, וואָס ער האָט אונז געבראַכט און וואָס רינגעלט דיך אַרום פון אַלע זייטען, אויך דאָס דאָזיגע גליק אפילו, דאָס פערשטעה איך גאַנץ גוט, וועט דעם וויטאָג דיינעם נאָך מעהר פערשאַרפען, וועט די ערשטע טרערען, וואָס דו האָסט געוויינט, נור הייסער, זודיגער מאַכען... אַצונד, אַז די שטאָדט איז גערעטעט, בעדויערן מיר כמעט אַליין די ערלייזונג, וועלכע האָט דיך געקאָסט אַזויפיעל; און מיר בויגען דעם קאָפּ פאַר דעם, וואָס האָט אויף זיך גענומען אַזאַ אונגערעכטען אופּפער אַליין בעצאָהלט די גאַנצע שולד... און דאָך, ווען עס וואָלט נאָך אַמאָל געווען נעכטען, וואָלט איך ווידער אַמאָל געמוזט האַנדלען ווי איך האָב געהאַנדעלט, ווידער אַמאָל אָנווייזען אויף דיזעלבע אָפּפער און פאָדערן דיזעלבע אונגערעכטיגקייט; וואָרים דער, וואָס וויל זיין גערעכט, האָט קיין אַנדער ברירה ניט, נאָר זיין לעבען לאַנג כסדר אויסקלייבען צווישען צוויי אָדער דריי ניט גלייכע אונגערעכטיגקייטען... איך וויים ניט, וואָס איך זאָל דיר זאָגען; נאָר אויב מיין שטימע, וועלכע דו האָסט אַמאָל ליעב געהאַט, קען נאָך צום לעצטען מאָל אַריינדרינגען אין דעם דאָזיגען האַרצען, וואָס האָט זיך שטענדיג צוגעהערט צו איהר, בעט איך דיך, מיין זוהן: פאָלג ניט בלינדערהייט די ערשטע עצות פון צאָרן און שמערץ... וואַרט וועניגסטענס אָב, ביז עס וועט אַריבער די געפעהרליכע שטונדע, אין וועלכער מען רעדט אַזעלכע ווערטער,

וואָס מען קען דערנאָך אויף קיין פאַל ניט צוריקרופען... וואַנאַ וועט באַלד זיין צוריק... משפט זי ניט היינט, פערשטייט קיינעם ניט, טהו ניט קיין זאַך, וואָס לאָזט זיך דערנאָך ניט איבערמאַכען... וואָרים אַלעס, וואָס מען טהוט און מען רעדט אין אַ מאָמענט פון אַן אונגעהייער גרויסען שמערץ, איז פון דער נאַטור אַזוי גרויזאַם, אַז מען קען עס דערנאָך באַין אופן ניט צוריקנעהמען!... וואַנאַ קומט באַלד צוריק, פערצווייפעלט און גליקליך... מאַך איהר ניט קיין פאָרווירפע... אויב דו פיהלסט ניט אין זיך די קראַפט צו ריידען צו איהר, ווי דו וואָלסט גערעדט אין עטליכע טעג אַרום, טאָ וואַרט בעסער אָב ביז דאַן; זאָל אַריבערגעהן אַ שטיקעל צייט, ביז דו וועסט זיך קענען זעהן מיט איהר... מיר אָרעמע מענשען זיינען די שפּיעלצייג פון אַזוי פיעל מורא'דיגע קרעפטען, און וויפיעל גוטסקייט, וויפיעל גערעכטיגקייט און קלוגשאַפט ליגט פאַר אונז אין אַ פאָר שטונדען, וואָס געהען פערביי!... און די איינציגע ווערטער, וועלכע האָבען אַ ווערטה, וועלכע מען מוז ניט פערגעסען, ווען דאָס אונגליק פערבלענדט אונז די אויגען, — אָט די ווערטער רעדט מען ערשט דאַן, ווען מען האָט פערשטאַנען, ווען מען האָט פערגעבען און ווען מען האָט ווידער אָנגעהויבען צו ליעבען...

גידאָ. האָסט נאָך וואָס צו זאָגען?... נאַ, איצט איז ניט די שטונדע פון האָניג־זיסע ווערטער, און עס איז ניטאָ קיינער, וועמען זיי זאָלען נאָך קענען נאַרען!... איך האָב דיך צום לעצטען מאָל געלאָזט אַרויסזאָגען דאָס, וואָס דו האָסט מיר געהאַט צו זאָגען, וואָרים וויסען האָב איך געוואָלט, וואָס דיין חכמה קען מיר געבען אין אויסטויש פאַר מיין לעבען, וואָס זי האָט אַזוי שעהן צושטערט... און דאָס גיט זי מיר אַלזאָ! אָבוואַרטען, דולדען, אַריבערטראָגען, פערגעסען, פערגעבען און וויינען!... אָה ניין! דאָס איז צו ווייניג!... אויף אַזאַ'ן אופן וויל איך בעסער ניט זיין קלוג, און איך מוז האָבען עפּעס אַנדערש ווי ווערטער, כדי צו פערניכטען מיין שמאַך און שאַנד! וואָס איך וועל טהאָן, דאָס איז זעהר איינפאַך. פאַר עטליכע יאָהרען וואָלסט דו עס מיר אַליין געהייסען טהאָן. אַ מאַן האָט צוגענומען וואַנאַ'ן ביי מיר; וואַנאַ

איז מעהר ניט מיינע, אַזוי לאַנג ווי דער דאָזיגער מאַן לעבט. איך האַלט מיך ביי אַנדערע רעגלען, ווי די רעגלען פֿון דער גראַמאַטיק. איך פֿאָלג דעם גרויסען געזעץ, וואָס בעהערשט יעדען מאַן, וועמעס האַרץ לעבט נאָך אין איהם... פּיזאַ האָט איצט גענוג צו עסען און צו קעמפּפֿען. זי האָט וואַפֿען; איך פֿערלאַנג מיין טהייל דערפֿון. פֿון היינט אָן געהערען איהרע קריעגס-לייט צו מ י ר, וויינינגסטענס די בעסטע, וועלכע איך האָב אַליין געדונגען און בעצאָהלט פֿון מיין טאַש. איך האָב בעצאָהלט פּיזאַ'ן וואָס איהר האָט געקומט, מעהר בין איך איהר גאָרנישט שולדיג, און איך פֿאָדער איצט מיין האָב און גוטס צוריק. אָט די קריגס-לייט איהרע זאָלען זיך ערשט דאַן אומקעהרען צו איהר, ווען זיי וועלען האָבען געטהאָן דאָס, וואָס איך האָב אַ רעכט צו פֿערלאַנגען... ווייטער, ווענען אַלעס איבעריגע איז אָט וואָס: וואַנאַ'ן... פֿערצייה איך אָדער וועל איך פֿערצייהען, ווען יענער וועט מעהר ניט לעבען... זי איז פֿערפֿיהרט געוואָרען; זי האָט שרעקליך געזינדיגט, אָבער ווי אַ העלדין געזינדיגט... מען האָט זיך אויף אַ שענדליכען אופֿן געשפּיעלט מיט איהר מיטלייד און מיט איהר גרויסער זעעלע... נו גוט, אויב דאָס פֿערגעסט זיך ניט, טאָ קען עס דאָך אַזוי וויט צוריקבלייבען אין דער פֿערגאַנגענהייט, אַז די ליעבע, ווען זי וועט עס זוכען, זאָל עס מעהר ניט געפֿינען... נאָר איינער איז דאָ, וועמען איך קען פֿון היינט אָן ניט אָנקוקען אָהן אַ געפֿיהל פֿון שאַנד און פֿון עקעל... דאָ איז פֿאַרהאַן אַ מענש, וועמעס איינציגע אויפֿגאַבע איז געווען צו זיין דער היטער און בעשיצער פֿון אַ גרויסען, איידעלען גליק... ער אָבער איז געוואָרען אַ דם שונא דעם דאָזיגען גליק; און דו וועסט דאָ זעהן אַ זאַך, וואָס איז שרעקליך און דאָך גערעכט... דו וועסט זעהן, ווי אַ זוהן אין אַן אויגענבליקליך פֿערקעהרטער וועלט משפּט זיין אייגענעם פֿאָטער, פֿערפֿלוכט, פֿערלייקענט איהם און פֿעריאָגט איהם פֿון זיינע אויגען, האַסט איהם און פֿעראַכט איהם אויף אייביג!...

מ אַ ר ק אָ. מיין זוהן, מעגסט מיך פֿערפֿלוכען, אַבי דו ביסט איהר מוחל... אויב אַ העלדענטהאַט, וועלכע רעטעט אַזוי פֿיעל

מענשען־לעבענס, איז ביי דיר אין די אויגען אַ זינד, וואָס קען ניט פֿערגעבען ווערן, דאַן פֿאַלט די שולד אויף מיר אַליין, די העלדענטהאַט בלייבט פֿאַר די אַנדערע... מיין ראַטה איז געווען גוט, נאָר בעקוועם, וואָרים איך האָב דאָך קיין אַנטהייל ניט גענומען אין׳ם אָפּפער... היינט, ווען ער רויבט ביי מיר אַוועק דאָס טהייערסטע, וואָס איך האָב נאָך אין לעבען, — היינט קומט ער מיר פֿאָר נאָך בעסער... דו האָסט געאורטהיילט נאָך דיין געוויסען נאָך, ווי איך וואָלט עס אַליין אויך געטהאָן, ווען איך בין יונגער... איך געה, מיין זוהן, דו וועסט מיך מעהר ניט זעהן; איך פֿערשטעה, אַז מיין אָנבליק דאַרף זיין שמערצליך פֿאַר דיר; נאָר דאָך האָף איך, אַז איך וועל דיך ווידערזעהן, אָהן דעם דו זאָלסט מיך האָבען פֿאַר די אויגען... און ווייל איך געה אַוועק פֿון דיר אָהן האָפֿנונג, אַז איך וועל דערלעבען די שעה, ווען דו וועסט מיר מוחל זיין פֿאַר דאָס בייז, וואָס איך האָב דיר געטהאָן,— וואָרים איך ווייס גאַנץ גוט פֿון מיין אייגענער פֿערגאַנגענהייט, אַז די פֿערצייהונג קומט לאַנגזאַם, ווען מען געפֿינט זיך ווי דו אין סאַמע מיטען לעבען, — ווייל איך געה אַוועק פֿון דיר אָהן עפּעס, פֿאַר וואָס מען זאָל מיך מקנא זיין, וואָלט איך וויינגסטענס געוואָלט זיין זיכער, אַז איך נעהם מיט מיט זיך דעם גאַנצען האַס און צאָרן און אַלע גרוויזאַמע עראינערונגען פֿון דיין האַרצען, און אַז דערפֿון וועט גאָרנישט איבערבלייבען פֿאַר א י ה ר, ווען זי וועט קומען צוריק... בלויז איין בקשה האָב איך צו דיר... לאָמיך צום לעצטען מאָל זעהן, ווי זי וואַרפֿט זיך אַריין אין דיינע אָרעמס... דאַן וועל איך אַוועקגעהן און זיך ניט בעקלאָגען, און דיך אויך ניט האַלטען פֿאַר אונגערעכט... אין דעם יאָמער פֿון אונזער מענשען־לעבען איז ניט מעהר ווי רעכט, אַז דער עלטסטער זאָל נעהמען אַלצדינג אויף זיינע פּלייצעס, וואָס ער קען דערטראָגען, וואָרים איהם בלייבען דאָך נאָך איבער אַזוי וויניג טריט צו מאַכען, ביז די לאַסט ווערט אַרונטערגענומען פֿון איהם...

(שווין ביי מאַרקאָ׳ס לעצטע ווערטער הערט מען, ווי אויף דרויסען הויבט זיך אויף אַ שטאַרק, טומעלדיג גערויש. אַז ער בלייבט שטיל, ווערט

דאָס דאָזיגע גערויש נאָך גרעסער, קומט אַלץ נעהענטער און ווערט דייט־ליכער. באַלד הערט מען דורך דעם ים פון קולות און דעם אונבעשטימטען ליאַרם אַלץ דייטליכער און דייטליכער דעם טויזענד-פאַכען געשריי: „וואַנאַ! וואַנאַ! אונזער מאָנאַ וואַנאַ!... לעבען זאָל מאָנאַ וואַנאַ!... וואַנאַ! וואַנאַ! וואַנאַ!"... א. אַ. וו.).

מאַרקאָ (לויפט צו צום זייטען-גאַנג, וואָס פיהרט אַרויס אויף'ן באַלקאָן). זי איז דאָס, וואַנאַ!... זי קומט צוריק!... זי איז דאָ... זיי בעגעגענען זי מיט פרייד! זיי בעגעגענען זי מיט פרייד! הערט, הערט!...

(באָרסאָ און טאָרעלאָ געהען איהם נאָך אויף'ן באַלקאָן אַרויס, בעת ווען גידאָ בלייבט שטעהן אַליין, אָנגעשפאַרט אָן אַ זייל, און קוקט אַרויס אין דער ווייטענס. די געשרייען אויף דרויסען ווערן אַלץ העכער און קומען שנעל צו.)

מאַרקאָ (אויף'ן באַלקאָן). אָה, דער פלאַץ, די גאַסען, די בוימער, די פענסטער, אַלעס איז פול מיט קעפ און מיט בעווע־גענדע אָרעמס!... מען וואָלט געקענט מיינען, אַז די שטיינער און די בלעטער און די ציגעל האָבען זיך פערוואַנדעלט אין מענשען!... נאָר וואו איז וואַנאַ?... איך זעה בלויז אַ וואָלקען, וואָס טהיילט זיך פונאַנדער און שליסט זיך ווידער צונויף?... באָרסאָ, מיינע אָרעמע אויגען פערראַטהען מיין ליעבע... די אַלטקייט, די טרעהרען, די מורא פערבלענדען זיי... זיי געפינען ניט די איינציגע, וועמען זיי זוכען!... וואו איז זי ערגעץ?... דו זעהסט זי? וואוהין זאָל איך איהר אַנטקעגען געהן?...

באָרסאָ (האַלט איהם אָב). ניין, געהט ניט אַראָב... דאָס געדריינג איז צו געדיכט, און דער עולם איז ווילד און אויסער זיך פאַר פרייד... זיי קוקען אויף קיין זאַך ניט; זיי טרעטען אויף די פרויען און וואַרפען אום די קינדער... דערצו איז דאָך דאָס גאָר ניט נייטיג; וואַנאַ וועט זיין דאָ, נאָך איידער איהר... אָט קומט זי, זי איז שוין דאָ... זי קוקט אַרויף, זי האָט אונז דערקענט... זי שפאַנט שנעלער, זי קוקט אַהער און שמייכעלט...

מאַרקאָ. זעהט איהר זי, הייסט עס, און איך קען זי ניט

דערקענען!... אָה, מיינע אויגען זיינען בלינד, זיי זעהען שוין גאָרנישט!... צום ערשטען מאָל פֿערשעלט איך די אַלטע יאָהרען, וועלכע האָבען מיר אַזויפֿיעל זאַכען ענטפּלעקט און נור די איינע פֿערבאָרגען זיי פֿון מיר!... נאָר איהר זעהט זי דאָך, טאָ זאָגט, ווי זעהט זי פֿאָרט אויס?... איהר זעהט איהר געזיכט?

באָרסאָ. מיט טריאומף קומט זי צוריק. עס זעהט אויס, עפּעס אַזוי ווי איהר פּנים וואָלט בעלויכטען דעם בעגייסטערטען עולם...

מאָרעלאָ. אָבער ווער איז דער מאַן, וואָס געהט מיט איהר ביי דער זייט?...

באָרסאָ. איך ווייס ניט... איך קען איהם ניט... זיין געזיכט איז פֿערדעקט...

מאַרקאָ. הערט נור, ווי זיי ליאַרעמען דאָס פֿאַר פֿרייד!... דער גאַנצער פּאַלאַץ ציטערט, און די בלומען פֿאַלען אַרוים פֿון די גרויסע וואַזען אויף די טרעפּ... עס זעהט אויס, עפּעס אַזוי ווי די מאַרמאָר־שטיינער און די טרעפּ וואָלטען זיך פֿונאַנדער־געלאָזט אונטער אונזערע פֿים, כדי אונז אַרונטערצושלעפּען אַהין, צו דער קאָכעדיגער פֿרייד!... אָה, אַצונד ערשט הויב איך אָן זעהן!... די מאַסע איז שוין באַלד ביים טויער פֿון פּאַלאַץ... אָט דאָרט אויף'ן פּלאַץ, זעה איך, ווי זי טהיילט זיך פֿונאַנדער...

באָרסאָ. יאָ, די מאַסע געהט זיך פֿונאַנדער און עפֿענט אַ וועג פֿאַר וואַנאַ'ס טריט; זי בילדעט אַ מויער פֿון טריאומף און פֿון ליעבע... בלומען און פּאַלמען־בלעטער שפּרייטען זיי איהר אוים און ציערונג וואַרפֿען זיי אויף איהר וועג... די מאַמעס טראָגען איהר אַנטקעגען די קינדער זייערע, כדי זי זאָל זיי אָנריהרען, און די מענער פֿאַלען אויף די קניע און קושען די שטיינער, אויף וועלכע איהרע פֿים זיינען אַריבער... גיט אַכטונג... זיי קומען אַלץ נעהענטער צו אונז... זיי זיינען אויסער זיך פֿאַר פֿרייד... זיי קענען זיך ניט בעהערשען... מיר וועלען אַרונטער־געריסען ווערן, ווען זיי וועלען זיך אַ לאָז טהאָן אויף די טרעפּ... ס'איז נאָך אַ גליק, וואָס די וואַך־לייט לויפֿען אַפֿריהער פֿון אַלע

זייטען, כדי צו פֿערשפּאַרען דעם אַריינגאַנג... איך וועל זיי הייסען אָבהאַלטען דאָס פֿאָלק און צושליסען די טויערן, אויב ס'איז נאָך ניט צו שפּעט...

מאַרקאָ. ניין! ניין! זאָל די פֿרייד זיך פֿונאַנדערקאָכען דאָ, ווי זי קאָכט ביי זיי אין האַרצען!... ווען די ליעבע איז אַזוי מעכטיג, וואָס מאַכט עס אויס, אַז זי צושטערט!... זיי האָבען גענוג געליטען; זיי האָבען אַזוויפֿיעל געליטען, אַז זייער בעפֿריי־אונג שטייגט אַריבער אַלע גרענעצען!... אָה, מיין אָרעם, גוט פֿאָלק!... איך בין אויך שכור פֿאַר פֿרייד און איך פֿרעה זיך מיט דיר!... אָה, וואַנאַ, מיין וואַנאַ!... דאָס ביסט דו דאָס, ווען איך זעה דאָ אונטען ביי די טרעפּ?... (ער לאָזט זיך אַנטקעגען וואַנאַ'ן, נאָר באָרסאָ און טאָרעלאָ האַלטען איהם צוריק.) קום!... קום, וואַנאַ!... זיי האַלטען מיך צו... זיי האָבען מורא פֿאַר דער פֿרייד... קום, וואַנאַ, קום... דו, וואָס דו ביסט שעהנער איידער יהודית און ריינער איידער לוקרעציאַ!... קום אַרויף, וואַנאַ, קום אַרויף אונטער בלומען! (ער לויפֿט צו צו די בלומען-טעפּ, רייסט אָן פֿולע הענד מיט בלומען און וואַרפֿט זיי אויף די טרעפּ.) אויך איך האָב בלומען צו בעגריסען דאָס לעבען... אויך איך האָב ליליען און רויזען צו בעקרוינען דיין גרויסען נאָמען!

(די הוראַה-געשרייען ווערן אַלץ ווילדער, און דער צייט וואָס וואַנאַ, בעגלייט פֿון פּרינציוואַלי'ן, געהט אַרויף אויף די טרעפּ און אויבען אויף'ן לעצטען טרעפּעל פֿאַלט זי אַריין אין מאַרקאָ'ס אָפֿענע אָרעמס. דער עולם פֿילט אָן די טרעפּ, דעם באַלקאָן און די זיילען-גייגג, אָבער אַלע בלייבען זיי פֿונדעסטוועגען שטעהן עטליכע טריט ווייט פֿון דער גרופּע, וועלכע בעשטעהט פֿון וואַנאַ, פּרינציוואַלי, מאַרקאָ, באָרסאָ און טאָרעלאָ.)

וואַנאַ (זיך אַריינוואַרפֿענדיג אין מאַרקאָ'ס אָרעמס). מיין פֿאָ־טער, איך בין גליקליך...

מאַרקאָ (זי אַרומנעהמענדיג). און איך אויך, מיין קינד, איך האָב דיך ווידער!... לאָמיך דיך אָנקוקען דורך מיינע טרעהרען... ווי דו שטראַהלסט! גלייך דו וואָלסט געקומען פֿון די קוואַלען פֿון'ם הימעל, וועלכער בעלייכט איצט דיין אָנקומען!... און דער

שרעקליכער פֿיינד האָט ניט געקענט רויבען ביי דיר קיין איין שטראַהל פֿון דיינע אויגען, קיין איין שמייכעל פֿון דיינע ליפּען!...

וואַנאַ. פֿאָטער, איך וועל אייך זאָגען... נאָר וואו איז ערגעץ גידאָ?... איהם מוז איך פֿאַר אַלעמען ערלייזען... ער ווייס דאָך נאָך ניט...

מארקאָ. קום, וואַנאַ, דאָ איז ער... קום... מיך פֿער־שטויסט ער, און פֿילייכט מיט רעכט, נאָר דיר פֿערצייהט ער פֿאַר דיין נאָבעלער שולד; און איך וויל דיך אַריינפֿיהרען אין זיינע אָרעמס, כדי מיין לעצטער גרוס און מיין לעצטער בליק זאָלען אייך ווידער געפֿינען פֿעראייניגט אין ליעבע... (אין דער רגע קומט גידאָ צו צו וואַנאַ'ן, זי וויל ריידען און מאַכט אַ בעוועגונג, אַזוי ווי זי וואָלט זיך וועלען אַריינוואַרפֿען אין זיינע אָרעמס, נאָר גידאָ גיט פּלוצלינג אַ מאַך מיט דער האַנד און שטויסט זי אָב פֿון זיך.)

גידאָ (צו די אַרומיגע, מיט אַ קורצער, שאַרפֿער און בעפֿעהלענ־דער שטימע). לאָזט אונז אַליין!

וואַנאַ. ניין, ניין!... בלייבט אַלע!... גידאָ, דו ווייסט ניט... איך וויל דיר זאָגען... איך וויל זיי אַלעמען זאָגען!... גידאָ, ב'קום צוריק ריין, און קיינער קען ניט...

גידאָ (שלאָגט איהר איבער די רייד, שטויסט זי נאָך אַמאָל אָב פֿון זיך און שרייט מיט אַ שטימע פֿול מיט צאָרן). דו, קום ניט צו נאָהענט צו מיר; ריהר מיך נאָך ניט אָן... (זיך אַ לאָז טהאָנדיג צו דער מאַסע, וועלכע הויבט אָן אָנפֿילען דעם זאַאַל און וועלכע טרעט איצט אָב צוריק פֿאַר איהם.) האָט איהר מיך פֿערשטאַנען?... איך בעט אייך, געהט אַרויס און לאָזט אונז אַליין. איהר זייט בעלי־בתים ביי זיך אין דערהיים, דאָ בין איך בעל הבית. באָרסאָ און טאָרעלאָ, רופֿט אַריין די וואַך. אָה, איך פֿערשטעה!... אייך פֿעהלט דער ספּעקטאַקעל נאָך דעם גרויסען יום טוב, נאָך דער זאַטער מאָהלצייט, וואָס איהר האָט געהאַט!... נאָר איהר וועט עס ניט האָבען; ס'איז ניט פֿאַר אייך בעשטימט, איהר פֿערדיענט עס ניט... איהר האָט פֿלייש און וויין; איך האָב פֿאַר אייך אַלעמען בעצאָהלט; אויף וואָס וואַרט איהר נאָך?... צום

וויניגסטען לאָזט מיר מיין שמערץ... געהט זיך אייער וועג, עסט! געהט זיך אייער וועג, טרינקט!... איך האָב אַנדערע זאָרגען, און איך וועל זיך היטען, איהר זאָלט מיינע טרעהרען ניט זעהן... געהט זיך אייער וועג, זאָג איך אייך!... (שווייגענדע בעוועגונג אין דער מאַסע, וועלכע פערשווינדט ביסלעכווייז.) קיינער זאָל דאָ ניט בלייבען!... (פאַקט זיין פאָטער ביים אָרם.) דו אויך! דו פאַר אַלע־מען! דו נאָך מעהר איידער די אַנדערע, וואָרים ס׳איז דיין שולד!... דו זאָלסט ניט זעהן, ווי אָט די טרעהרען פליסען!... אַך, איינזאַם וויל איך זיין, איינזאַמער ווי אין קבר, כדי איך זאָל ענדליך דערגעהן דאָס, וואָס איך מוז וויסען!... (ער בעמערקט פרינציוואַלי׳ן, וועלכער האָט זיך ביז אַהער ניט געריהרט פון אָרט.) און איהר?... ווער זייט איהר, וואָס שטעהט דאָ ווי אַ פערשלייערט בילד?... זייט איהר די שאַנד אָדער דער טויט, וועלכע וואַרטען אויף מיר?... וואָס זשע, איהר פערשטעהט ניט וואָס מען רעדט צו אייך? אַרויסגעהן זאָלט איהר פון דאַנען!... (כאַפּט די פּיקע פון אַ וואַך־מאַן.) זאָל איך אייך אַרויסיאָגען מיט אָט דער פיקע?... אַה, איהר נעהמט זיך צו אייער שווערד?... איך האָב אויך אַ שווערד; נאָר איך וועל עס צו דעם צוועק ניט ציהען... עס זאָל מיר בלויז נאָך געגען איינעם דיענען; בלויז געגען איינעם נאָך... און דער... נאָר וואָס בעדייט דאָס דאָזיגע טוך, וואָס בעדעקט אייער קאָפּ?... איך בין ניט אויפגעלייגט צו מאַסקען־שפּאַסען... איהר ענטפערט ניט? איך וויל זעהן, ווער איהר זייט; קומט אַהער... (ער געהט צו צו איהם, כדי איהם אַרונטערצורייסען דעם באַנד פון געזיכט. וואַנאַ טהוט זיך אַ וואָרף צווישען איהם און פרינציוואַלי׳ן און לאָזט איהם ניט.)

וואַנאַ. ריהרט איהם ניט אָן!...

גידאָ (מיט אַ טאָן פון ערשטוינונג). אַה, וואַנאַ?... דו, וואַנאַ?... פון וואַנען נעהמט זיך צו דיר אַזאַ קראַפט?...

וואַנאַ. דאָס האָט ער מיך דאָס גערעטעט...

גידאָ. האַ, האַ, ער האָט דיך גערעטעט!... דערנאָך האָט

ער דיך גערעטעט... ווען עס איז שוין געווען צו שפּעט... אַ פֿיינע טהאַט, כ'לעבען... נאָך בעסער וואָלט געווען...

וואַנאַ (פֿיבערהאַפֿט). לאָמיך דיר ענדליך זאָגען... גידאָ, איך בעט דיך... איין וואָרט, און דו ווייסט אַלעס... ער האָט מיך גערעטעט, זאָג איך דיר! געשווינט, געאַכטעט... ער האָט מיך ניט אָנגעריהרט... קיינער האָט מיך ניט אָנגעריהרט... אונטער מיין שוץ קומט ער אַהער... כ'האָב איהם געגעבען מיין וואָרט, דיין וואָרט און אונזער אַלעמענס... האַלט איין דיין צאָרן... לאָמיך דיר זאָגען... ער האָט קיין וואָרט ניט גערעדט, ער האָט גאָרנישט געטהאָן, וואָס...

גידאָ. אָבער ווער איז דאָס פֿאָרט? ווער איז דאָס?

וואַנאַ. פּרינציוואַלי...

גידאָ. ווער?... ער?... ווער? אָט דער דאָ?... דאָס איז פּרינציוואַלי?...

וואַנאַ. יאָ, יאָ; ער איז דיין גאַסט... ער האָט צוטרוי צו דיר!... ער איז אונזער רעטער...

גידאָ (נאָך אַ רגע פֿון פֿערגליווערטקייט, מיט אַ געוואַלטיגער, וואָס ווייטער אַלץ גרעסערער אויפֿרעגונג, אין וועלכער ער לאָזט וואַנאַ'ן ניט קומען צום וואָרט). אָה! דאָס! דאָס, מיין וואַנאַ!... אָה, דאָס פֿאַלט ענדליך ווי אַ צניעות'דיגער טוי פֿון'ם הימעל פֿון אַלע הימלען!... אָה, וואַנאַ, מיין וואַנאַ!... דו ביסט גרויס; איך ליעב דיך און איך פֿערשטעה ענדליך!... נו יאָ, דו ביסט גערעכט; אַז עס האָט געמוזט זיין, האָט עס געמוזט זיין אַזוי!... אָה, איך בעגרייף דיין כיטרעקייט, וועלכע איז געווען שטאַרקער, איידער זיין פֿערברעכען! נאָר איך האָב ניט געוואוסט, ס'איז מיר גאָר אויף'ן זינען ניט אַרויף... אַן אַנדערע וואָלט איהם געטויט, ווי יהודית האָט גע'הרג'עט האָלאָפֿערנעס'ן... נאָר זיין פֿערברעכען איז גרעסער ווי האָלאָפֿערנעס'עס און פֿאָדערט אַ גרעסערע ראַכע... איהם האָט מען געמוזט ברייננגען אַהער, און דו האָסט עס דורכגעפֿיהרט... ער האָט געמוזט געבראַכט ווערן דאָ אין מיטען פֿון די אַלע אָפּפֿער, וועלכע וועלען אַצונד זיין זיינע תלינים... אַה,

דער טריאומף איז גלענצענד!... ער איז נאָכגעגאַנגען דיינע קושען זאַנפֿט, צערטליך, אַזוי ווי אַ שעפּעלע, וואָס לויפֿט נאָך אַ בלומען־צווייגעל!... וואָס פֿאַר אַ בעטרעף האָבען די קושען, וואָס דער האַס האָט געגעבען!... דערפֿאַר האָסט דו דאָך איהם אַריינגע־קראָגען אין פּאַסטקע... יאָ, דו האָסט געהאַנדעלט ריכטיג; ווען דו וואָלסט איהם גע'הרג'עט דאָרט אַליין ביי איהם אין געצעלט, נאָך דעם שווידערליכען פֿערברעכען זיינעם, וואָלט דאָס ניט גענוג געווען; אַ צווייפֿעל וואָלט געבליבען; קיינער וואָלט עס ניט געזעהן... יעדער איינער איז בעקאַנט מיט דעם שענדליכען מסחר; זאָל אַלזאָ אויך יעדער איינער זעהן דעם לוין פֿאַר אַזאַ זינד געגען די נאַטור... נאָר ווי אַזוי האָסט דו דאָס פֿאָרט געמאַכט?... דאָס איז דער גרעסטער טריאומף פֿון דער פֿרויען־עהרע... אַך, דו ווילסט עס זיי זאָגען!... (לויפֿט צום באַלקאָן און שרייט הויך אויף'ן קול.) פּרינ־ציוואַלי! פּרינציוואַלי!... דער פֿיינד איז ביי אונז אין די הענד!...

וואַנאַ (לויפֿט איהם נאָך און סטאַרעט זיך איהם אָבצוהאַלטען). ניין, ניין; הער מיך אויס... ניין, ניט אַזוי איז דאָס... גידאָ, איך בעשווער דיך... ניין, גידאָ, דו נאַרסט זיך אָב...

גידאָ (רייסט זיך אויס פֿון איהרע הענד און שרייט מיט דאָפּעלטער קראַפֿט). לאָז מיך, דו וועסט שוין זעהן... זיי מוזען עס אַלע וויסען... (שרייט אַרויס צום עולם.) איצט קענט איהר, איצט זאָלט איהר אַריינקומען צוריק!... דו אויך, מיין פֿאָטער, וועמעס גרייז־גראָער קאָפּ זעהט זיך אַרויס דאָרט צווישען די זיילען; דו, וואָס דו שטעהסט דאָרט און לויערסט אויף מיין שיקזאַל, אָקוראַט ווי דו וואָלסט געוואַרט אויף אַ גאָט, וואָס זאָל ענדליך קומען און צוריק גוט מאַכען דאָס, וואָס דו האָסט פֿערזינדיגט, און אונז ווידער בריינגען דעם פֿריעדען! קום אַריין צוריק! דער פֿריעדען איז דאָ און אַ גרויסער נס איז געשעהן!... און וואָס עס וועט נאָך געשעהן, דאָס זאָלען זאָגאַר די שטיינער הערען און זעהן... איך בעהאַלט זיך שוין מעהר ניט פֿאַר קיינעם, און מיין שאַנד פֿער־שווינדעט!... ריין געה איך אַרויס דערפֿון, ריינער איידער די ריינסטע, און גליקליכער איידער די, וועלכע האָבען גאָרנישט

פערלאָרען! אַצונד קענט איהר בעגריסען מיין וואַנאַ'ן!... איך בעגרים זי מיט אייך און נאָך העכער ווי איהר אַלע!... (ער שטופּט אריין דעם עולם, וואָס קלייבט זיך צוריק אָן אויף'ן באַלקאָן, אין זאַאַל אריין.) דאָס מאָל וועט איהר האָבען אַ ספּעקטאַקעל!... עס איז דאָ אַ גערעכטיגקייט!... אַך, איך האָב עס געוואוסט, נאָר דאָך האָב איך זיך ניט געגלויבט, אַז זי וועט אַזוי שנעל קומען!... כ'האָב געדיינקט, יאָהרען און יאָהרען וועלען מוזען פאַרבייגעהן, ביז איך וועל זי געפינען... כ'האָב געמיינט, איך וועל דאַרפען פערברייננגען מיין גאַנץ לעבען זי צו זוכען, איהר נאָכצושפּירען איבעראַל, אויף די וועגען, אין וועלדער, אויף די גאַסען... און מיט אַמאָל שטעהט זי גאָר דאָ אין מיטען זאַאַל, זי שטעהט פּלוצלינג פאַר מיר, פאַר אונז אויף די דאָזיגע טרעפּ!... אָה, וואָס פאַר אַ גרויסער נס דאָס איז!... ווי אַזוי ס'איז געשעהן?... דאָס וועלען מיר גלייך וויסען: וואַנאַ האָט עס דורכגעפיהרט... נאָר אַזוי ווי זי איז דאָ, מוז זי אַליין ענדיגען איהר אַרבייט... (צו מאַרקאָ'ן, וועמען ער נעהמט אָן פאַר'ן אָרם.) דו זעהסט דעם מאַן?...

מאַרקאָ. יאָ, ווער איז דאָס?...

גידאָ. דו האָסט דאָך איהם געזעהן; דו האָסט דאָך גערעדט מיט איהם, דו, זיין געפעליגער פערמיטלער...

(פרינציוואַלי קוקט אָן מאַרקאָ'ן, וועלכער דערקענט איהם.)

מאַרקאָ. פּרינציוואַלי!... (עס ווערט אַ שוואַכער גערודער אין דער מאַסע.)

גידאָ. נו יאָ, דאָס איז ער, ער אַליין, ס'איז גאָר קיין צווייפעל ניט... געה דאָך צו נעהענטער, גיב איהם די האַנד, רייד מיט איהם... אפשר האָט ער עפּעס נאָך אַ נייע שליחות דורך דיר איבערצוגעבען?... יאָ, ווירקליך, ס'איז שוין ניט מעהר דער גלענצענדער פּרינציוואַלי, נאָר פאַר איהם איז קיין שום מיטלייד ניטאָ!... דורך אַן אונגעהייערע, אונערהערטע ליסטיגקייט האָט ער ביי מיר אַוועקגערויבט דאָס איינציגע אויף דער וועלט, וואָס איך וואָלט קיינעם ניט געקענט געבען... און ער איז אַליין געקומען, דורך דער גערעכטיגקייט אַהערגעבראַכט, און דורך אַן

אַנדערע ליסטיגקייט, נאָך שעהנער ווי די גערעכטיגקייט, כדי צו קריגען פֿון מיר דעם איינציגען לוין, וואָס איך קען איהם געבען... וואָס זשע, בין איך ניט גערעכט, ווען איך רוף דאָס אָן אַ נס?... קומט צו נעהענטער, האָט קיין מורא ניט; ער וועט ניט אַנטלויפֿען... נאָר דאָך, שליסט צו די טהירען!... עס קען נאָך אַ צווייטער נס איהם אַוועקרויבען ביי אונז!... אָבער מיר דאַרפֿען איהם נאָך דערווייל ניט אָנריהרען... לאָמיר איהם לאָזען אויף לאַנגזאַמערע פֿריידען... אָה, מיינע אָרעמע ברידער, ווען ער האָט אַזוי געמוטשעט, ווען ער האָט געוואָלט אָבשלאַכטען, ווען פֿרויען און קינדער ער האָט פֿערקויפֿט: קוקט איהם אַקאָרשט אָן, אָט שטעהט ער דאָ פֿאַר אייך; ער איז מיינער, ער איז אייערער, ער איז אונזערער, זאָג איך אייך!... נאָר אייך האָט ער ניט אַזוי געמוטשעט, אַזוי געפּלאָגט ווי מיך... איך גיב איהם גלייך איבער צו אייך אין די הענד... מיין וואַנאַ האָט איהם געבראַכט צו אונז, כדי אונזער שאַנד זאָל אָבגעמעקט, אויסגעלאָשען ווערן דורך אונזער נקמה!... (זיך ווענדענדיג דירעקט צום עולם.) איהר אַלע, זייט עדות!... עס מוז אייך קלאָהר ווערן... האָט איהר ריכטיג פֿערשטאַנען, וואָס פֿאַר אַ נס דאָ איז געשעהן, וואָס פֿאַר אַ נס פֿון העלדענמוטה?... אָט דער מענש האָט צוגענומען וואַנאַ'ן צו זיך. איך האָב גאָרנישט געקענט טהאָן געגען דעם; איהר האָט עס אַלע געוואָלט, איהר האָט זי פֿערקויפֿט... איך פֿערפֿלוך קיינעם ניט פֿון אייך; וואָס עס איז געשעהן, דאָס איז געשעהן, און איהר זייט גערעכט געווען, וואָס איהר האָט בעסער אויסגעקליבען אייער לעבען, איידער מיין אָרעם גליק... אָבער האָט איהר וואָס געטהאָן, כדי פֿון טויט לעבעדיג צו מאַכען די ליעבע, זי לעבעדיג צו מאַכען טאַקע דורך דאָסזעלבע מיטעל, וואָס האָט זי געטויטעט?... איהר האָט בלויז געוואוסט צו צושטערען, אַצונד געהט עס אין דעם צוריק אויף דאָס ניי אויפֿצובויען!... נו גוט, וואַנאַ האָט עס געטהאָן... זי האָט אויסגעפֿונען עפּעס בעסערס, איידער לוקרעציאַ אָדער יהודית!... לוקרעציאַ האָט זיך אַליין גע'הרג'עט, יהודית האָט גע'הרג'עט האָלאָפֿערנעס'ן... אָה, דאָס איז ווירקליך צו

איינפאַך און צו שטיל!... וואַנאַ הרג׳עט קיינעם ניט אין אַ פערשלאָסענעם געצעלט, נאָר זי ברייננט די אָפּפער־חיה לעבע־דיגערהייט, זי ברייננט די אָפּפער־חיה צו פיהרען אַהער פאַר אַלעמען אין די אויגען... מיר אַלע וועלען דעם שאַנד־פלעק פערניכטען... ווי אַזוי זי האָט דאָס דורכגעפיהרט?... זי וועט עס אייך דערצעהלען...

וואַנאַ. יאָ, איך וועל עס אייך דערצעהלען, נאָר ס׳איז געווען גאַנץ אַנדערש!...

גידאָ (שלאָגט איבער וואַנאַ׳ן די רייד און וויל איהר אַ קוש טהאָן). אַפריהער לאָמיך דיך אומאַרמען, כדי אַלע זאָלען וויסען...

וואַנאַ (שטויסט איהם אָב מיט געוואַלט פון זיך). ניין, ניין, ניין, נאָך ניט!... ניין, ניין, ניין, קיינמאָל ניט, אויב דו וועסט מיך ניט אויסהערען! הער מיך אויס, גידאָ!... עס געהט דאָ אין אַן אמת׳ערער עהרע און אין אַן אַנדער גליק, איידער דאָס, וואָס פערבלענדט דיר אַזוי די אויגען!... אַך, איך בין גליקליך, וואָס אַלע זיינען צוריקגעקומען... זיי וועלען מיך פילייכט גיכער אויס־הערען, איידער דו... הער אויס, גידאָ... איך וויל ניט אומאַרעמט ווערן פון דיר, איידער דו ווייסט...

גידאָ (שלאָגט איהר איבער די רייד און סטאַרעט זיך ווידער זי אַרומצונעהמען). איך וועל עס וויסען; איך וועל עס וויסען, נאָר פריהער פון אַלצדינג וויל איך...

וואַנאַ. הער מיך אויס, זאָג איך דיר!... כ׳האָב קיינמאָל קיין ליגען ניט געזאָגט; נאָר היינט זאָג איך די טיעפסטע וואַהר־הייט, וועלכע מען זאָגט בלויז איין מאָל, די וואַהרהייט, וואָס ברייננט טויט אָדער לעבען... הער מיך אויס, גידאָ, און קוק מיך אויך אָן אַצונד אין אָט דער שטונדע, אויב דו האָסט מיך ביז אַהער ניט געזעהן; ס׳איז די ערשטע און די איינציגע שטונדע, ווען דו קענסט מיך ליעבען, ווי איך וויל זיין געליעבט... איך רעד איצט אין נאָמען פון אונזער צוזאַמענלעבען, אין נאָמען פון אַלעם דעם, וואָס איך בין, און וואָס דו ביסט פאַר מיר... זיי פעהיג צו

גלויבען דאָס אונגלויבליכע... אָט דער מאַן האָט מיך ניט אָנגע־
ריהרט... ער האָט אַלעס געקענט טהאָן, וואָרים איך בין געווען
ביי איהם אין די הענד... ער האָט מיך ניט אָנגעריהרט, און איך
האָב פערלאָזען זיין געצעלט, ווי דאָס הויז פון אַ ברודער...

גידאָ. פאַרוואָס?

וואַנאַ. ווייל ער האָט מיך ליעב...

גידאָ. אַה! דאָס איז עס אַלזאָ געווען, וואָס דו האָסט אונז
געוואָלט זאָגען... דאָס איז געווען דער נס!... נו יאָ, איך האָב
שוין ביי די ערשטע ווערטער געהערט עפּעס, וואָס איז מיר
פאַרגעקומען אונפערשטענדליך... ס'איז געווען בלויז ווי אַ בליץ,
כ'האָב זיך ניט אומגעקוקט דערויף... כ'האָב געמיינט, עס קומט
פון צורודערטקייט און פון שרעק... נאָר איצט זעה איך, אַז מען
מוז די זאַך בעטראַכטען בעסער און קלאָהרער... (פלוצלינג מיט א
רוהיגער שטימע.) אַלזאָ, ווי איז דאָס? דיך האָבענדיג כמעט אַ
נאַקעטע ביי זיך אין געצעלט, די גאַנצע נאַכט אַליין, האָט אָט
דער מאַן דיר גאָרנישט געטהאָן?...

וואַנאַ (מיט אַ פעסטען טאָן). ניין!...

גידאָ. וואָס זשע, ער האָט דיך גאָר ניט אָנגעריהרט, דיך
ניט אומאַרעמט?...

וואַנאַ. איך האָב איהם געגעבען בלויז איין קוש אויף'ן
שטערן; ער האָט איהם אפילו ניט צוריקגעגעבען...

גידאָ. אויף'ן שטערן!... קוק מיך אַקאָרשט אָן, וואַנאַ...
זעה איך אויס ווי איינער, וועמען מען קען פערדרעהען דעם קאָפּ
מיט אַלערליי נאַרישקייטען, אַז די שטערען זיינען אַזעלכע קליינע
קערענדלאַך און די לבנה פערגעהט, ווען מען שפּייט אַריין אין אַ
ברונען?... וועמען ווילסט דו דאָ איינריידען?... אָה, איך וויל ניט
זאָגען... איך וויל נאָך ניט מאַכען אויף אייביג אַ סוף צווישען
אונז... נאָר איך זעה ניט דיין ציעל, אָדער איז דאָס דער רויש
פון אָט דער שרעקליכער נאַכט, וואָס האָט דיך אָדער מיך אַראָב־
געפיהרט פון זינען...

וואַנאַ. ס'איז ניט קיין רויש, ס'איז די וואַהרהייט...

גידאָ. די וואַהרהייט, גרויסער גאָט!... דאָס זוך איך דאָך אַליין!... די וואַהרהייט און קיין אַנדער זאַך ווי די וואַהרהייט!... אָבער זי מוז זיך דאָך לייגען אויף'ן שכל!...— וואָס זשע, אַ מאַן בעגעהרט דיך אַזוי שטאַרק, אַז ער פֿערראַטהע זיין לאַנד, אַז ער פֿערקויפֿט זיין גאַנצע האָב און גוטס פֿאַר אײ'ן נאַכט, מאַכט פֿון זיך אַ תל און ערנידעריגט זיך אויף אייביג; אַ מאַן טהוט אָב אַ זאַך, וואָס איז נאָך קיינמאָל ניט געשעהן, און מאַכט זיך די גאַנצע וועלט פֿאַר שונאים! ווי, דער מאַן, וואָס האַלט דיך אַליין און נאַקעט ביי זיך אין געצעלט, וואָס האָט בלויז די איינע נאַכט, וועלכע ער האָט געקויפֿט פֿאַר אַזאַ פּרייז, — אָט דער מאַן זאָל זיך בענוגענען מיט איין קוש אויף'ן שטערן און נאָך דאַן קומען אַזש אַהער, כדי דאָס אונז איינצורייידען!... ניין, די גערעכטיגקייט נעהמט איהר וועג, און ניט לאַנג נאָך זאָל ער זיך אויסלאַכען פֿון אונזער אונגליק... אַז ער האָט ניט מעהר געוואָלט ווי דאָס, נאָך וואָס האָט ער געדאַרפֿט אַריינוואַרפֿען אַ גאַנץ פֿאָלק אין אַ ים פֿון עלענד און נויט און מיך אין אַ פֿערצווייפֿלונג, וואָס האָט מיך במעט פֿון זינען אַראָבגעפֿיהרט און מיט צעהן יאָהר עלטער געמאַכט?... האַ, אַז ער וואָלט מעהר ניט געוואָלט ווי אַ קוש אויף'ן שטערן, וואָלט ער אונז געקענט רעטען אָהן אַזוי פֿיעל יסורים!... ער האָט בלויז געדאַרפֿט קומען צו אונז און מיר וואָלטען איהם אויפֿגענומען, ווי אַ בעפֿרייענדען גאָט... נאָר ניט אַזוי פֿערלאַנגט מען און זוכט מען אַ קוש אויף'ן שטערן!... דער אמת ליגט אין אונזערע נויט־געשרייען און אין אונזער פֿערצווייפֿלונג... ניין, איך משפט ניט, וואָרים איך בין אַליין פֿערמישט אין דעם און איך זעה ניט קלאָהר... נאָר די אַנדערע זאָלען פֿאַר מיר משפט'ן און געבען אַן ענטפֿער דערויף!... (ווענדט זיך צום עולם.)

— האָט איהר געהערט?... איך ווייס ניט, פֿאַרוואָס זי רעדט אַזוי צו אונז... נאָר וואָס זי זאָגט, איז געזאָגט, און איהר זאָלט זיין די ריכטער... איהר מוזט איהר גלויבען, וואָרים אייך האָט זי דאָך געראַטעוועט פֿון טויט! — זאָגט, גלויבט איהר דאָס? ווער עס גלויבט איהר, דער זאָל אַרויס פֿון דער רייה און צוקומען אַהער,

דער מענשליכער פּערנונפט צום שפּאָט!... איך וויל זיי זעהן און קענען, וואָס פאַר מענשען זיי זיינען!...

(מאַרקאָ טרעט אַרויס פון דער מאַסע; וויטער הערט מען בלויז אַ מורא'דיגע און אונדייטליכע מורמלעריי.)

מאַרקאָ (געהט צו ביז אין מיטען זאַאל). איך גלויב איהר!...

גידאָ. דו, איהר העלפער, איהר מיטשולדיגער...— אָבער די אַנדערע, די אַנדערע!... וואו זיינען זיי, וואָס גלויבען?... (צו וואַנאַ'ן.) — וואָס זשע, האָסט זיי געהערט?... די, ועמען דו האָסט געראַטעוועט פון טויט, ציטערן פאַר'ן געלעכטער, וואָס וואָלט פערהילכט אָט דעם זאַאל, און אפילו די, וואָס שעפּטשען דאָרט צווישען זיך, האָבען אויך קיין מוטה ניט צוצוקומען אַהער... און איך, איך זאָל...

וואַנאַ. זיי דאַרפען ניט גלויבען. אָבער דו, דו האָסט דאָך מיך ליעב...

גידאָ. אַזוי!... ווייל איך האָב דיך ליעב, מוז איך זיין דער נאַר!... ניין, ניין, הער מיך אויס... מיין שטימע איז שוין ניט אַזוי ווי פריהער... דער צאָרן האָט זיך איינגעשטילט... אַזוי וואָס ברעכט די גאַנצע קראַפט, און איך בין מיט איין קלאַפּ אַן אַלטער מאַן... מיין צאָרן איז טויט... ניין, עפּעס אַנדעריש פערנעהמט זיין שטעל... די עלטער און דער וואַהנזינן... כ'וויים נאָך דערוויל ניט... איך זוך, איך קוק זיך צו, איך טאַפּ אין מיר אַליין, צו געפינען דאָס, וואָס בלייבט מיר נאָך איבער פון מיין אָרעמען גליק... איין האָפנונג האָב איך נאָך, איין איינציגע האָפנונג... זי זעהט מיר אויס אַזוי שוואַך, זי האַלט זיך אויף אַ האָר, און איך האָב כמעט מורא זי אָנצוריהרען... איין וואָרט קען זי צושטערן, און דאָך מוז איך עס אין מיין אַנגסט אַרויסזאָגען...— וואַנאַ, ס'איז געוועזן אַ גרויס אונרעכט פון מיר, וואָס איך האָב צוריק־גערופען דעם עולם, איידער איך האָב עס געוואוסט... כ'האָב זיך גאָר פערגעסען אָן דער שעהמעדיגקייט, וועלכע קען ניט ריידען... —דו האָסט קיין מוטה ניט זיי צו זאָגען, וואָס אָט די ווילדע חיה האָט דיר אָנגעטהאָן... יאָ, יאָ, איך האָב געדאַרפט וואַרטען, ביז

מיר וועלען זיין אַליין... דאַן וואָלסט דו מיר געזאָגט דעם ריינעם אמת... נאָר אַך, איך ווייס איהם דאָך, און די אַנדערע ווייסען איהם אויך... נאָך וואָס טויג זיך בעהאַלטען מיט דער וואַהרהייט, וואַנאַ? ס'איז צו שפּעט... אַצונד מוזט דו זי אַרויסזאָגען; זאָל די שעהמעדיגקייט איצט זיך אַליין בעזיעגען... דו ווערסט ניט זיין בייז אויף מיר דערפאַר... דו ווערסט אויך פערשטעהן... אין אַזעלכע מאָמענטען ווייס די פערנונפט ניט וואָס...

וואַנאַ. קוק מיך אָן, גידאָ. — איך לייג אַריין מיין גאַנצע קראַפט, מיין גאַנצע עהרע, אַלעס, וואָס איך בין דיר שולדיג, אין אָט דעם לעצטען בליק... ס'איז ניט די שעהמעדיגקייט, נאָר די וואַהרהייט... אָט דער מאַן האָט מיך ניט אָנגעריהרט...

גידאָ. גוט, דאָס איז גוט, זעהר גוט... אַצונד בלייבט מיר גאָרנישט איבער... איך ווייס אַלזאָ אַלץ, וואָס איך דאַרף... יאָ, יאָ, ס'איז די וואַהרהייט, אָדער בעסער געזאָגט, די ליעבע... איצט פערשטעה איך... דו האָסט איהם געוואָלט רעטען... כ'האָב ניט געוואוסט, וואָס איין נאַכט קען מאַכען פון אַ פרוי, וועלכע איך האָב אַזוי געליעבט... אָבער אַזוי קען ער ניט גערעטעט ווערן... (הויך אויף'ן קול.) — הערט מיך אַלע אויס! ס'איז דאָס לעצטע מאָל!... איך וויל דאָ נעהמען אויף זיך אַ שבועה!... איך בין נאָך ניט ענטשלאָסען, כ'שטעה ווי ביים ראַנד פון אַ טיעפען, אונגעהייער טיעפען אָבגרונד... איין רגע בלייבט מיר נאָך איבער, ביז מיינע הענד וועלען זיך עפענען... איך וויל אָט די פרוי ניט אונגליקליך מאַכען... איהר הערט וואָס איך רייד?... מיין שטימע ווערט שוואַך... קומט אַהער, נעהענטער, נעהענטער... איהר זעהט אָט די פרוי און אָט דעם מאַן?... ס'איז זיכער ווי דער טאָג, אַז זיי האָבען זיך ליעב... — נו גוט, פערגעסט ניט אָט וואָס: איך וועג יעדעס וואָרט אַזוי גענוי, ווי מען צעהלט די טראָפּענס פון דער רפואה ביים בעט פון אַ גוסס. — זיי וועלען אַוועקגעהן פון דאַנען מיט מיין צושטימונג, פריי, אָהן אַ שלעכט וואָרט און אָהן א שום קריינקונג. זיי וועלען מיטנעהמען אַלעס, וואָס זיי געפעלט... מאַכט פּלאַץ פאַר זיי און שפּרייט זיי אויס

בלומען אויף וייער וועג, אויב איהר ווילט... זיי וועלען געהן, וואוהין די ליעבע וועט זיי טראָגען; נאָר אַפריהער זאָל מיר אָט די פרוי זאָגען דעם אמת, דעם איינציגען מעגליכען אמת; דאָס איז דאָס איינציגע, וואָס איך ליעב נאָך אין איהר און וואָס זי איז מיר שולדיג פאַר דעם, וואָס איך גיב איהר... — דו פערשטעהסט, וואַנאַ? האָט אָט דער מאַן געהאַט צו טהאָן מיט דיר ווי מיט אַ פרוי?... — יאָ צי ניין, ענטפער; דאָס איז אַלעס, וואָס איך פערלאַנג... ס'איז ניט קיין פראָבע און אויך ניט קיין פאַסטקע דיך אַריינצונאַרען. איך האָב געגעבען אַ שבועה. — זיי זיינען אַלע עדות דערויף...

ווּאַנאַ. איך האָב געזאָגט דעם ריינעם אמת... ער האָט מיך ניט אָנגעריהרט...

גידאָ. גוט, איהר האָט גערעדט. — איהר האָט איהם פערוואָרטהיילט. — אַצונד איז אויס. — איצט ווייס איך, וואו איך בין אין דער וועלט... (געהט צו צו די וואַך-לייט און ווייזט זיי אָן אויף פרינציוואַלי'ן.) אָט דער מאַן געהערט צו מיר. נעהמט איהם, בינדט איהם; פיהרט איהם אַראָב אין דעם טיעפסטען קערקער אונטער דעם דאָזיגען זאַאַל. — איך געה מיט אייך. (צו וואַנאַ'ן.) איהר וועט איהם מעהר ניט זעהן; און איך וועל אייך זאָגען די לעצטע וואַהרהייט, וואָס זיינע לעצטע ווערטער וועלען באַלד אויפ־דעקען...

וואַנאַ (טהוט זיך אַ וואָרף אַנטקעגען די וואַך-לייט, בעת זיי ווילען נעהמען פרינציוואַלי'ן). ניין! ניין! ער איז מיינער!... איך האָב געזאָגט אַ ליגען! כ'האָב געזאָגט אַ ליגען!... איך בין געווען זיינע!... ער האָט מיט מיר געטהאָן, וואָס ער האָט געוואָלט!... (שטופט אָב די וואַך-לייט אָן אַ זייט.) אַוועק, איהר אַנדערע! אַוועק פון דעם, וואָס איז מיינס!... ער געהערט צו מיר!... איך וויל, אַז מיינע הענד אַליין... ער האָט מיך געהאַט אין זיין מאַכט... ווי אַ פייגלינג, שענדליך האָט ער מיך אויסגענוצט!...

פרינציוואַלי (סטאַרעט זיך איהר אַריבערצושרייען). זי ליינט!

זי לייגט! זי זאָגט ליגען, כדי מיך צו ראַטעווען פֿון טויט, נאָר קיין פיינינונג...

וואַנאַ. שווייגט!... (זיך ווענדענדיג צום פֿאָלק.) ער האָט מורא!... (צוגעהענדיג צו פרינציוואַלי'ן, ווי איהם צו בינדען די הענד.) גיט מיר אַהער די שטריק, די קייטען און די אייזענס!... אַצונד, אַז מיין האַס האָט מעהר קיין אָבהאַלט ניט, וועל איך איהם אַליין שליסען אין קייטען, ווארים דאָס האָב איך דאָך איהם אַליין אַהער געבראַכט!... (שטילערהייט צו פרינציוואַלי'ן, בעת ווען זי בינדט איהם די הענד.) שוויג, ער ראַטעוועט אונז! שוויג, זאָג איך דיר, ער פֿעראייניגט אונז!... איך בין דיינע, דיך האָב איך ליעב!... לאָז זיך שליסען אין קייטען... איך וועל דיך בעפֿרייען!... איך וועל זיין דיין וועכטערין!... מיר וועלען אַנטלויפֿען פֿון דאַנען... (זי שרייט, אַזוי ווי זי וואָלט געוואָלט צווינגען פרינציוואַלי'ן צו שווייגען.) שוויג שטיל!... (זיך ווענדענדיג צום עולם.) ער בעט זיך ביי מיר שטילערהייט... (דעקט אויף פרינציוואַלי'ס געזיכט.) קוקט נאָר אָן אָט דעם פנים!... ער טראָגט נאָך די שפורען פֿון דער דאָזיגער נאַכט פֿון שאַנדע!... (עפֿענט איהר מאַנטעל איבער דער בלוט-בעדעקטער שולטער.) איך טראָג אויך איהר צייכען!... אָה, די שוידערליכע ליעבעס-נאַכט! קוקט איהם אָן, דאָס איז ער!... ער איז פֿייג און עקעלהאַפֿט!... (בעמערקענדיג, אַז די וואַך-לייט מאַכען זיך גרייט אַוועקצופֿהרען פרינציוואַלי'ן.) — ניין, ניין, לאָזט איהם מיר! — ער געהערט צו מיר! ער איז מיין אייגענס; איך האָב איהם געקויפֿט, און איך וויל איהם האָבען פֿאַר זיך אַליין!... בעוואַכט איהם גוט! האַלט איהם פֿעסט!... איהר זעהט, ער וויל אַנטלויפֿען!...

גידאָ. נאָך וואָס איז ער געקומען?... פֿאַרוואָס האָסט דו באַלד אין אָנהויב ניט געזאָגט די וואַהרהייט?...

וואַנאַ (שטאַמלענדיג און זוכענדיג ווערטער). פֿאַרוואָס איך האָב ניט געזאָגט די וואַהרהייט?... איך ווייס ניט... כ'האָב עס ניט געוואָלט זאָגען... הער מיך צו, דאָס איז עס... יאָ, יאָ, דו וועסט פֿערשטעהן... מען ווייס ניט, וואָס מען טהוט... מען זעהט קיינמאָל ניט פֿאָראויס, וואָס שפּעטער וועט זיין... אַז איך בין

געגאַנגען אַהין, ניין, דאַן האָב איך ניט געטראַכט דערפֿון... נאָר דערנאָך, שפּעטער האָט זיך דאָס אויסגעאַרבייט ביי מיר אין מוח... יאָ, יאָ, דו זאָלסט עס וויסען... דער שלייער איז צוריסען!... דאָס וועט נאָך פֿערגרעסערן דיין שמערץ, נאָר דו האָסט עס אַליין געוואָלט... אַך, איך האָב מורא געהאַט פֿאַר דיר... כ'האָב מורא געהאַט פֿאַר דער ליעבע און איהר פֿערצווייפֿלונג... אַצונד ווילסט דו עס אַליין... גוט, איך וועל עס דיר זאָגען. (מיט אַ רוהיגערער און פֿעסטערער שטימע.) ניין, ניין, איך האָב ניט געהאַט די אַבזיכט, וואָס דו האָסט פֿריהער דערמאָנט. כ'האָב איהם ניט געבראַכט צו פֿיהרען אַהער אין מיטען פֿון די תלינים, כדי מיר זאָלען זיך אַלע קענען נוקם זיין אין איהם... דער געדאַנק, וואָס האָט מיך בעהערשט, איז טאַקע ניט אַזוי שעהן געווען ווי דיינער, נאָר דערפֿאַר איז ער געווען מעהר דורכדרונגען מיט ליעבע צו דיר... צו אַ גרויזאַמען טויט האָב איך איהם געוואָלט פֿיהרען, נאָר אין דערזעלבער צייט האָב איך אויך געוואָלט, אַז דער עקעלהאַפֿטער אָנדיינקען פֿון אָט דער שענדליכער נאַכט זאָל ניט בלייבען אין דיין זכרון ביז'ן סוף פֿון אונזער לעבען... איך וואָלט זיך אַליין נוקם געווען אין איהם שטילערהייט, אין דער פֿינסטער, כ'וואָלט איהם לאַנגזאַם געמוטשעט און דערמוטשעט צום טויט, פֿערשטעהסט וואָס איך מיין? ביסלעכוויוז, ביז זיין בלוט, אַרונטער־רינענדיג טראָפּען פֿאַר טראָפּען, וואָלט אָבגעוואַשען זיין שאַנד־טהאַט... דו וואָלסט קיינמאָל ניט דערגאַנגען דעם עקעלהאַפֿטען אמת, און די שרעקליכע עראינערונג וואָלט זיך ניט יעדעס מאָל אַריינגעשפּאַרט צווישען אונזערע קושען... איך בין זיך מודה, כ'האָב מורא געהאַט, אַז ביים אָנבליק פֿון אָט דער שרעק-געשטאַלט וועסט דו מיך מעהר ניט קענען ליעבען... כ'וויס, דאָס איז געווען נאַריש פֿון מיר; כ'האָב צופֿיעל פֿערלאַנגט... דאָס אונ־מעגליכע האָב איך געוואָלט... נאָר איצט וועסט דו אַלעס וויסען. (זיך ווענדענדיג צום עולם.) אַזוי ווי מיר האַלטען שוין אַזוי ווייט, און ס'איז מעהר קיין צייט ניטאָ צו שוינען אונזער ליעבע, מוזט איהר דאָס אויך וויסען... איך מוז אייך אלעס זאָגען, און איהר

זועט זיין מיינע ריכטער... איך האָב געטהאָן אָט וואָס: דער מאַן האָט מיך אויסגענוצט, ווי אַ פֿייגלינג, אויף דעם נידעריגסטען אופן האָט ער מיך אויסגענוצט, ווי איך האָב אייך שוין געזאָגט... כ'האָב איהם געוואָלט טויטען און מיר האָבען זיך געראַנגעלט צווישען זיך... נאָר ער האָט מיר אַרויסגעריסען דאָס געוועהר פֿון דער האַנד... דאַן איז מיר אַרויף אויף'ן זינען אַ גרינדליכערע נקמה ווי די, און איך האָב איהם צוגעשמייכעלט... ער האָט געגלויבט מיין שמייכעל... אַך, די מענער זיינען גרויסע שוטים!... ס'איז ניט מעהר ווי רעכט, אַז זיי זאָלען אָבגענאַרט ווערן!... זיי פֿערליעבען זיך אין דעם ליגען!... אַז מען ווייזט זיי דאָס לעבען, מיינען זיי, ס'איז דער טויט! און באָט מען זיי אָן דעם טויט, האַלטען זיי איהם פֿאַר דאָס לעבען!... ער האָט געמיינט, אַז ער האָט מיך אין זיין מאַכט, און אָט איז ער ביי מיר אין די הענד!... אָט איז ער דאָ אין זיין קבר, און איך וועל איהם אַליין פֿערשיטען!... כדי איהם אַהער צו בריינגען, האָב איך איהם געמוזט גלעטען און קושען און איהם פֿערנאַרען ווי אַ פֿרום שעפֿעלע... אַצונד איז ער ביי מיר אין די הענד, און איך וועל זיי קיינמאָל ניט עפֿענען!... אָה, מיין שעהנער פרינציוואַלי! מיר וועלען זיך נאָך קושען, ווי קיינמאָל ניט ביז אַהער!...

גידאָ (לויפֿט צו צו איהר). וואַנאַ!...

וואַנאַ. קוק איהם פֿאָרט אָן!... ער איז געוועזן אַזוי פֿרעה־ליך, אַזוי פֿול מיט האָפֿנונג!... ער האָט מיר גלייך געגלויבט, ווען איך האָב איהם געזאָגט: „פרינציוואַלי, איך ליעב דיך!"... האַ, ער וואָלט מיר נאָכגעגאַנגען ביז אין סאַמע האַרץ פֿון גיהנום!... איך האָב איהם געקושט אַזוי... (זי קושט איהם ליידענשאַפֿטליך.) דזשאַנעלאָ, כ'האָב דיך ליעב... פֿאַרוואָס ענטפֿערסט דו ניט אויף מיינע קושען?... (צו גידאָ'ן.) נישקשה, ער וועט זיי מיר נאָך אָבגעבען!... איצט איז ער מיין מאַן!... ליעבער הערר, ער געהערט צו מיר פֿאַר גאָט און פֿאַר לייטען!... איך וויל איהם און איך וועל איהם האָבען!... ער איז דער איינציגער איינטראָג פֿון מיין נאַכט, אַן אונשעצבאַרער געווינס!... (איהרע קניע בויגען

זיך און זי האַלט זיך אָן אָן אַ וויל.) גיט אַכטונג, איך פאַל!... די פרייד וואַרפט מיך אום!... (מיט אַ פערשטיקטער שטימע, צו מאַרקאָ'ן.) מיין פאָטער, אייך גיב איך איהם איבער, ביז מיינע קרעפטען... פיהרט איהם אָב, איידער... זוכט אויס אַ קערקער, אַ גוטען קערקער, אַזוי טיעף, אַז קיינער זאָל איהם... און איך וויל האָבען דעם שליסעל! איך וויל האָבען דעם שליסעל!... איך וויל איהם האָבען גלייך אויף'ן שטעל!... קיינער זאָל איהם ניט אָנריהרען!... ער געהערט צו מיר, ער געהערט צו מיר אַליין; איך וויל איהם האָבען אין גאַנצען און אונבעריהרט!... גידאָ, ער געהערט צו מיר! (זי גיט אַ טראָט צו מאַרקאָ'ן.) מיין פאָטער, ער איז מיינער, און איהר זייט מיר ערב פאַר איהם!... (נעהמט דורך מאַרקאָ'ן מיט בליצענדע אויגען.) מיין פאָטער, איהר פערשטעהט וואָס איך זאָג?... איהר זייט זיין וועכטער. קיין שאָטען פון אַ שימפוואָרט זאָל ניט קומען איבער זיין געזיכט; איך וויל איהם האָבען צוריק, ווי איך גיב איהם אייך... (פרינציוואַלי ווערט אַרויסגעפיהרט פון זאַאַל.) זייט געזונד, מיין פרינציוואַלי!... אָה, מיר וועלען זיך נאָך ווידער זעהן!...

(אין דער צייט, וואָס גידאָ שטעהט צווישען די סאָלדאַטען, וועלכע פיהרען אַוועק פרינציוואַלי'ן, לאָזט וואַנאַ אַרויס אַ געשריי און פאַלט אַריין אין די אָרעמס פון מאַרקאָ'ן, וועלכער איז צוגעלאָפען, זי אויפצוכאַפּען.)

מאַרקאָ (זעהר שנעל און מיט אַ נידעריגער שטימע, בעת ווען ער בויגט זיך אָן איבער איהר און האַלט זי.) יאָ, איך פערשטעה, וואַנאַ... כ'פערשטעה דיין ליגען... דו האָסט דערגרייכט דאָס אונמעגליכע... ס'איז גערעכט און זעהר אונגערעכט, ווי אַלצדינג, וואָס מיר טהוען... און דאָס לעבען בלייבט גערעכט... קום צו זיך, וואַנאַ... דו מוזט נאָך ווייטער ליגען זאָגען, וואָרים מען גלויבט אונז נאָך ניט... (רופט גידאָ'ן.) גידאָ, זי רופט דיך... גידאָ, זי וואַכט אויף...

גידאָ (לויפט צו און נעהמט אַרום וואַנאַ'ן אין זיינע אָרעמס). מיין וואַנאַ!... זי שמייכעלט... מיין וואַנאַ, ענטפער מיר... איך האָב קיינמאָל ניט געצווייפעלט... אַצונד איז עס פערביי, און אַלעס

איז פֿערגעסען צוליעב דער זיסער ראַכע... ס׳איז געווען אַ מיאוס׳ער חלום...

וואַנאַ (מאַכט אויף די אויגען, מיט אַ זעהר שוואַכער שטימע).
וואו איז ער? יאָ, איך ווייס... נאָר גיט מיר דעם שליסעל... דעם שליסעל פֿון זיין קערקער... קיינער זאָל ניט אַריינקומען צו איהם...

גידאָ. די סאָלדאַטען קומען גלייך צוריק... זיי וועלען דיר איהם ברייגנען...

וואַנאַ. איך וויל איהם האָבען פֿאַר זיך אַליין, כדי איך זאָל וויסען... כדי קיין אַנדערער... יאָ, ס׳איז געווען אַ מיאוס׳ער חלום... דער שעהנער פֿאַנגט איצט אָן... דער שעהנער פֿאַנגט איצט אָן...

(דער פֿאָרהאַנג פֿאַלט.)

ענדע.

